

PONOVO
U VAŠEM INBOXU
20. SEPTEMBRA

planeta
WWW.MOJAPLANETA.NET

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN ZA AKTIVAN ŽIVOT • PDF IZDANJE
MOJA PLANETA 34-35 • JUL-AVGUST 2013. • ISSN 2217-3307

ALPINIZAM
PROCENJIVANJE
TEŽINE alpinističkih
smerova

BICIKLIZAM
VELIKI MTB
Čiker Maraton

CIKLOSVET
Kroz Deliblatsku
peščaru

EXTREME SUMMIT TEAM
VIA FERRATA ADVENTURE

DOLOMITI

GORSKA SLUŽBA
SPASAVANJA SRBIJE

+ **Vesti i aktivnosti:**
Spasioci u akcijama

Boravak u prirodi
na britanski način:
PLANINSKE KOLIBE

BOTHIES

2013

4ELEMENTS

race

VLASINSKO JEZERO 9. avgust 2013.

Info kontakt: 0638670711
fb.com/4elementsserbia
vimeo.com/udruzenjefreestylera
www.udruzenjefreestylera.com
Nagrada za prvi tim 1.500e
+ nagrade za najbolja vremena u svom sportu

Najveća multi outdoor štafeta trka u Srbiji

m
planeta

MOJA PLANETA

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Jul - avgust 2013.

→ EXTREME SUMMIT TEAM

50 Dolomiti

Planinski masiv u severnim italijanskim Alpima sa 18 vrhova preko 3. 000 m. Kažu da ovde možete videti najlepše planinske panorame...

120 Aljaska

Tamo gde su reke duboke i zaleđene, bisernoledeni bregovi kolosalni, a grbavi kitovi moćni... Neverovatni prizori divlje lepote...

→ PUTOVANJA

56 TREKOVI Vodič kroz planine Balkana - Komovi

TEMA BROJA

10 GSS Srbije

Uvek u pripravnosti

22 GSS općine

Srebrenik

Spremni za sve situacije

ALPINIZAM

26 Procenjivanje težine

alpinističkih smerova

Određivaje težine pojedinih uspona vrši se njihovim procenjivanjem i

kategorizacijom. Predstavljamo vam nekoliko najrasprostranjenijih sistema...

34 Turčinovac

Klub ekstremnih sportova „Armadillo“ iz Čačka organizovao je projekat „Turčinovac 2013“.

VISOKOGORSTVO

38 Bogdaš - Marjaš

Jedan planinar je na

izazovnim vrhovima Prokletija (Crna Gora) sreo prijatelje i obećao sebi da će se ponovo vratiti...

44 Triglav

Izlet Osječana iz HPD „Bršljan-Jankovac“ (Hrvatska) na Triglav (Slovenija) bio je pun pogodak...

HRONIKA

48 Nemica poginula na Durmitoru

PLANINARENJE

58 PLANINOM Maganik

PK „POBEDA“

62 U njedrima Ruja

PK „RADNIČKI“

66 Kroz Nevideo

PSD „JELENAK“

68 Rafting Tarom

BICIKLIZAM

70 Biciklom kroz Srbiju i Crnu Goru Veliki MTB Čiker Maraton održan je od 23. do 29. juna na teritoriji dve zemlje...

78 Kroz peščaru Grupa biciklista, okupljena oko organizacije „Ciklosvet“, pedalirala je prelepim krajolikom Deliblatske peščare u Banatu (Srbija)...

NA VODI

96 TID na poplavnom talasu 100 Vardarom od Velesa do Đevdelijske

PROPELER

106 Noćne ptice - trkačice Na Noćnom maratonu u Novom Sadu (Srbija) učestvovali trkači sa tri kontinenta, iz 13 zemalja, 119 gradova i 125 klubova...

114 GSS

112 ISHRANA IZ PRIRODE

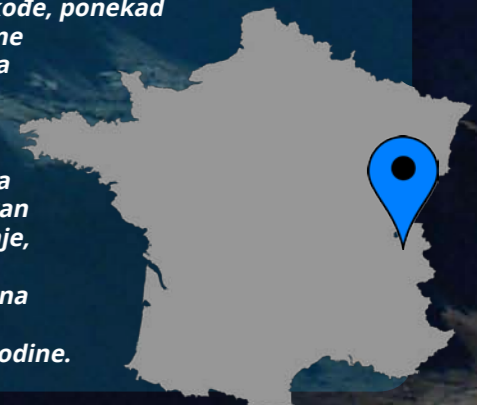
82 PROMOCIJA

MONT BLANC

FRANCUSKA

→ UKRATKO O...

Monblan (francuski Mont Blanc ili italijanski Monte Bianco) u prevodu znači „bela planina“. Sa visinom od 4.810 m najviša je planina Alpa i Zapadne Evrope i zauzima 11. mesto na svetu topografskih formacija sa najvišim relativnim visinama. Takođe, ponekad se pominje i kao „La Dame Blanche“ (francuski „Bela dama“) ili „Il Bianco“ (italijanski „Beli“). Nalazi se na samoj granici između Francuska i Italije. Masiv je popularan za planinarenje, pešačenje, skijanje i snowboarding. Prvi su se na vrh Monblana popeli Žak Balma i Mišel Pakar, 8. avgusta 1786. godine.

Argentière

(2.771 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 15. juna do 15. septembra
Broj kreveta: 120 (zimi 68)
Početna tačka: Col Lognan
Nadmorska visina početne tačke: 1.900 m
Visinska razlika: 870 m
Potrebno vreme do doma: 3 sata
Telefon: +33(0)450531692
Vlasnik: CAF di Chamonix **Telefon:** 0033(0)450531603

Albert I

(2.706 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 15. juna do 15. septembra
Broj kreveta: 137
Početna tačka: Charamillon
Nadmorska visina početne tačke: 1.912 m
Visinska razlika: 794 m
Potrebno vreme do doma: 2 sata
Telefon: +33 04 50 54 06 20
Vlasnik: CAF Chamonix

Cosmiques

(3.613 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od februara do oktobra
Broj kreveta: 120
Početna tačka: Stazione superiore dell'Aig du Midi
Nadmorska visina početne tačke: 3.842 m
Visinska razlika: 229 m
Potrebno vreme do doma: 45 minuta

Telefon: +33/04 50 54 40 16
Vlasnik: privatno

Charpoua

(2.841 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 15. juna do 15. septembra
Broj kreveta: 20
Početna tačka: Montenvers
Nadmorska visina početne tačke: 1.909 m
Visinska razlika: 932 m
Potrebno vreme do doma: 3 sata
Telefon: +33 4 50530088

Vlasnik: Società delle Guide di Chamonix

Couvercle

(2.687 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 15. juna do 15. septembra
Broj kreveta: 130
Početna tačka: Montenvers
Nadmorska visina početne tačke: 1.909 m
Visinska razlika: 778 m
Potrebno vreme do doma: 45 minuta

Telefon: +33 4 50531694
Vlasnik: CAF Parigi

Conscrits

(2.730 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc W
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 17. marta do 30. septembra
Broj kreveta: 90 (broj kreveta zimi 12)
Početna tačka: Dal Albergo-Rifugio Trè-la-Tete
Nadmorska visina početne tačke: 1.970 m
Visinska razlika: 760 m

Potrebno vreme do doma: 3 sata
Telefon: +33 (0)4 79 89 09 03
Vlasnik: CAF Section de Saint Ger-vais

Envers des Aiguille

(2.520 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 15. juna do 15. septembra
Broj kreveta: 70
Početna tačka: Montenvers
Nadmorska visina početne

tačke: 1.909 m
Visinska razlika: 611 m
Potrebno vreme do doma: 2 sata i 30 minuta
Telefon: +33 06 71 09 02 26
Domar: Evelyne Giusto, **Telefon:** +33 06 19 26 16 25
Vlasnik: CAF Chamonix

Gouter

(3.817 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc W
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od juna do septem-bra
Broj kreveta: 100 (zimi 16)
Početna tačka: Rifugio Tête Rousse
Nadmorska visina početne tačke: 3.167 m
Visinska razlika: 650 m
Potrebno vreme do doma: 2 sata
Telefon: +33 04 50 54 40 93
Domar: Claude et Nadine Barnier;
Telefon: +33 06 43 84 44 92
Vlasnik: CAF Parigi

Grands Mulets

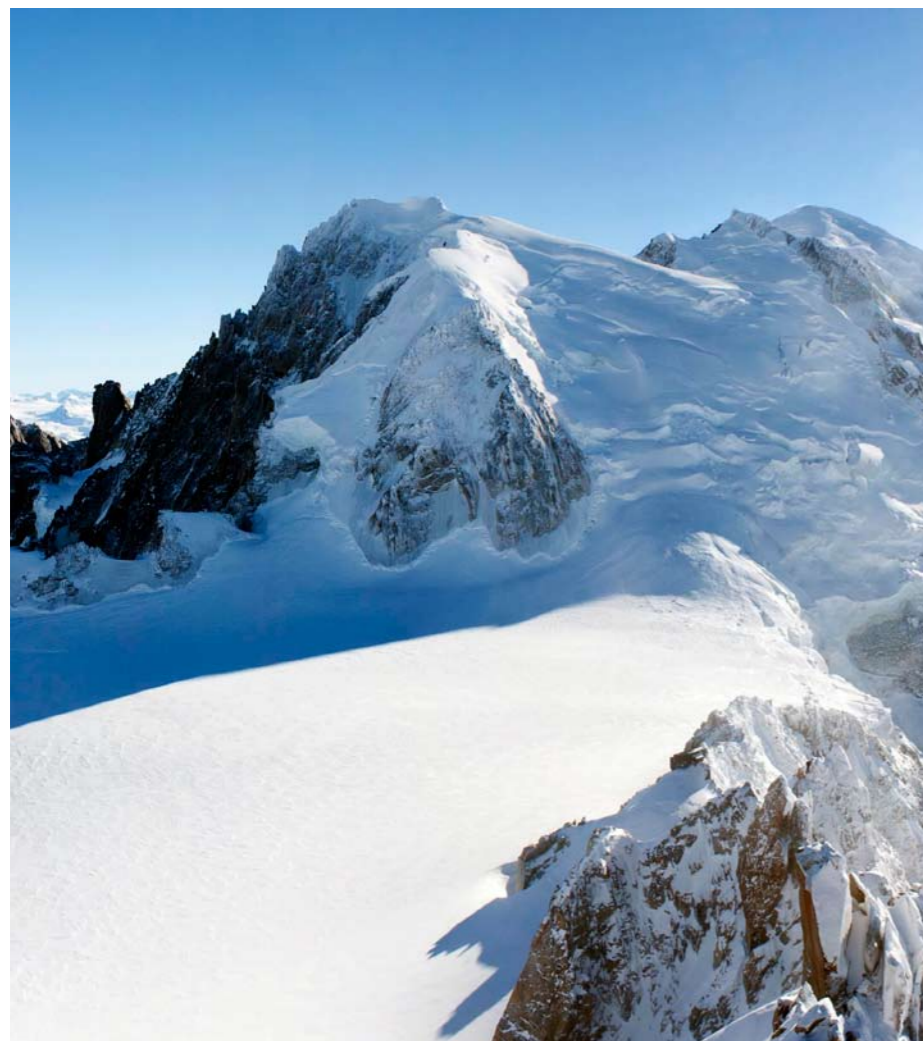
(3.051 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc W
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od juna do septem-bra
Broj kreveta: 70
Početna tačka: Plan de Aiguille
Nadmorska visina početne tačke: 2.310 m
Visinska razlika: 741 m
Potrebno vreme do doma: 3 sata
Telefon: +39 04 50 53 16 98
Vlasnik: CAF Chamonix

Leschaux

(2.431 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix

Dom otvoren: od 15. juna do 15. septembra
Broj kreveta: 24
Početna tačka: Montenvers
Nadmorska visina početne tačke: 1.909 m
Visinska razlika: 522 m
Potrebno vreme do doma: 3 sata
Telefon: +33(0)686123149
Vlasnik: CAF Chamonix; **Telefon:** 0033(0)450531603

Plan de l'Aiguille (2.233 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: cele godine
Broj kreveta: 38
Početna tačka: Plan de l'Aiguille
Nadmorska visina početne tačke:

tačke: 2.310 m
Visinska razlika: 77 m
Potrebno vreme do doma: 10 minuta
Telefon: +33 06 65 64 27 53
Vlasnik: privatno, **Telefon:** +33/04 50 53 55 60

Requin (2.516 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc E
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 15. juna do 15. septembra
Broj kreveta: 80
Početna tačka: Montenvers
Nadmorska visina početne tačke: 1.909 m
Visinska razlika: 607 m
Potrebno vreme do doma: 3 sata
Telefon: +33 04 50 53 16 96
Vlasnik: CAF Parigi

Tête Rousse (3.167 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc W
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od 1. juna do 30. septembra
Broj kreveta: 60
Početna tačka: Nid d'Aigle
Nadmorska visina početne tačke: 2.372 m
Visinska razlika: 795 m
Potrebno vreme do doma: 2 sata
Telefon: +33 06 19 02 90 71 i +33 04 50 58 24 97
Domar: Patricia Tuveri
Vlasnik: CAF Section de Saint Ger-vais

Trè-la-Tete (1.970 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc W
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: od maja do oktobra
Broj kreveta: 85
Početna tačka: Le Cougnon
Nadmorska visina početne tačke: 1.190 m
Visinska razlika: 780 m
Potrebno vreme do doma: 2 sata
Telefon: +33 (0) 4 50 47 01 68
Vlasnik: Marielle Tuaz

Vallot (4.362 mnv)

Region: Rhone - Alpes
Planinska grupa: Mont Blanc W
Dolina: Vallée de Chamonix
Dom otvoren: uvek
Broj kreveta: 12
Početna tačka: Grands Mulets
Nadmorska visina početne tačke: 3.051 m
Visinska razlika: 1.311 m
Potrebno vreme do doma: 3 sata
Telefon: -
Vlasnik: CAF Parigi

MOJA PLANETA 34-35 • Jul-avgust 2013.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“
Adresa redakcije:
 Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad
smartart

Glavni i odgovorni urednik:
 Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)
Art direktor:
 Ivana Ubiparip

Prelom:
 Studio za dizajn „Smart Art“
Fotografije:
 Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“
Advertajzing:
 062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji
 Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
 796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . - Online izd. - Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . - Mesečno . - Dostupno na http://www.mojaplaneta.net
 ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:
 DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Fotografija naslovne strane: Dreamstime Stock Photos

POTRAŽITE NA:
www.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net
 na linku ARHIVA

EXTREME SUMMIT TEAM

CIKLO SVET SRBIJA
 Udruženje biciklista

SAVREMENI SPORT.COM

SVI TREKOVI NA JEDNOM MESTU
WWW.STAZEIBOGAZE.INFO
 vodič kroz planine Balkana

Uvek u pripravnosti

Od osnivanja, 1952. godine, **Gorska služba spasavanja Srbije** opredstavlja sinonim za humanost, hrabrost, požrtvovanje, sigurnost i odlučnost...

Skijališta, planine, jame i stene – samo su neke od lokacija gde srećemo spasioce Gorske službe spasavanja. Mediji često pišu o njihovim uspešnim spasilačkim akcijama, vežbama, saradnji sa drugim srodnim organizacijama... O Gorskoj službi spasavanja Srbije gotovo da znamo sve, ali uvek ima mesta da se sazna i nešto više. Kako su organizovani, šta su nadležnosti stanica, kakvu saradnju i podršku dobijaju i očekuju od države i društva, saznajte u tekstu koji je pred vama

TERITORIJALNA ORGANIZACIJA Gorske službe spasavanja Srbije

Gorska služba spasavanja (GSS) Srbije od osnivanja, 1952. godine, predstavlja sinonim za humanost, hrabrost, požrtvovanje, sigurnost i odlučnost. Spasioци GSS-a, prisutni tokom cele sezone u ski centrima u Srbiji, prepoznatljivi su kao odlični skijaši, spremni da se u rekordno kratkom roku odazovu pozivu za pomoć i nesebično je pruže. Takođe, nijedno masovno okupljanje planinarske populacije ne može da prođe bez „planinskih anđela čuvara“, koji svojim prisustvom ulivaju sigurnost kako učesnicima planinarskih akcija, tako i organizatorima. GSS je elitna organizacija čiji su članovi 24 časa, 365 dana u godini u pripravnosti, spremni da odgovore na svaki izazov i ulože svoje znanje, snagu i timski rad kako bi pružili pomoć onima kojima je najpotrebnija, kako u nepristupačnim planinskim, tako i u urbanim uslovima. Spasiti ljudski život, pomoći čoveku u nevolji - njihov je osnovni zadatak.

GSS Srbije sačinjavaju iskusni planinari, visokogorci, alpinisti, sportski penjači, speleolozi, ronici, skijaši, paraglajderisti... - ljudi iz sveta svih planinarskih disciplina i ekstremnih sportova. Služba nije centralizovana, već je organizovana po teritorijalnom principu u stanice raspoređene na čitavoj teritoriji Srbije. Stanice su zadužene za uspostavljanje modernog i funkcionalnog sistema zaštite i spasavanja, s akcentom na osiguravanju bezbednosti i spasavanju ugroženih na teritoriji opštine/

okruža na kojoj je stanica GSS-a nadležna.

Trenutno postoje stanice GSS u Beogradu, Kruševcu, Knjaževcu i Boljevcu, dok su u ostalim mestima GSS stanice u postupku formiranja. Prema planu razvoja službe, očekuje se da broj GSS stanica na teritoriji Srbije do kraja 2017. godine bude 24.

PROCES FORMIRANJA GSS STANICE

Uspostavljanje i opremanje GSS stanica je dugoročan proces koji zahteva konstantan i intenzivan rad. Pre svega, formiranje stanice podrazumeva postojanje odgovarajućeg broja spasilaca, sa odgovarajućim zvanjima u svim spasilačkim specijalnostima. To znači da je prvi korak povećavanje broja spasilaca kroz redovne godišnje Osnovne kurseve GSS Srbije, ali i usavršavanje spasilaca kroz napredne obuke u službi.

Bitan preduslov je i postojanje prostorija stanice - kancelarije za administrativno - pravne poslove, prostorije za održavanje sastanaka (predavanja, edukaciju i obuke) i magacinskog prostora predviđenog za čuvanje spasilačke opreme. Prostorije i magacin službe su, po pravilu, i polazišno mesto za sve spasilačke vežbe i intervencije. U magacinu je neophodno da postoji oprema za izvođenje svih spasavanja iz domena službe: spasilačke uniforme, oprema za pružanje prve i hitne medicinske pomoći, oprema za transport povređenog (odgovarajući

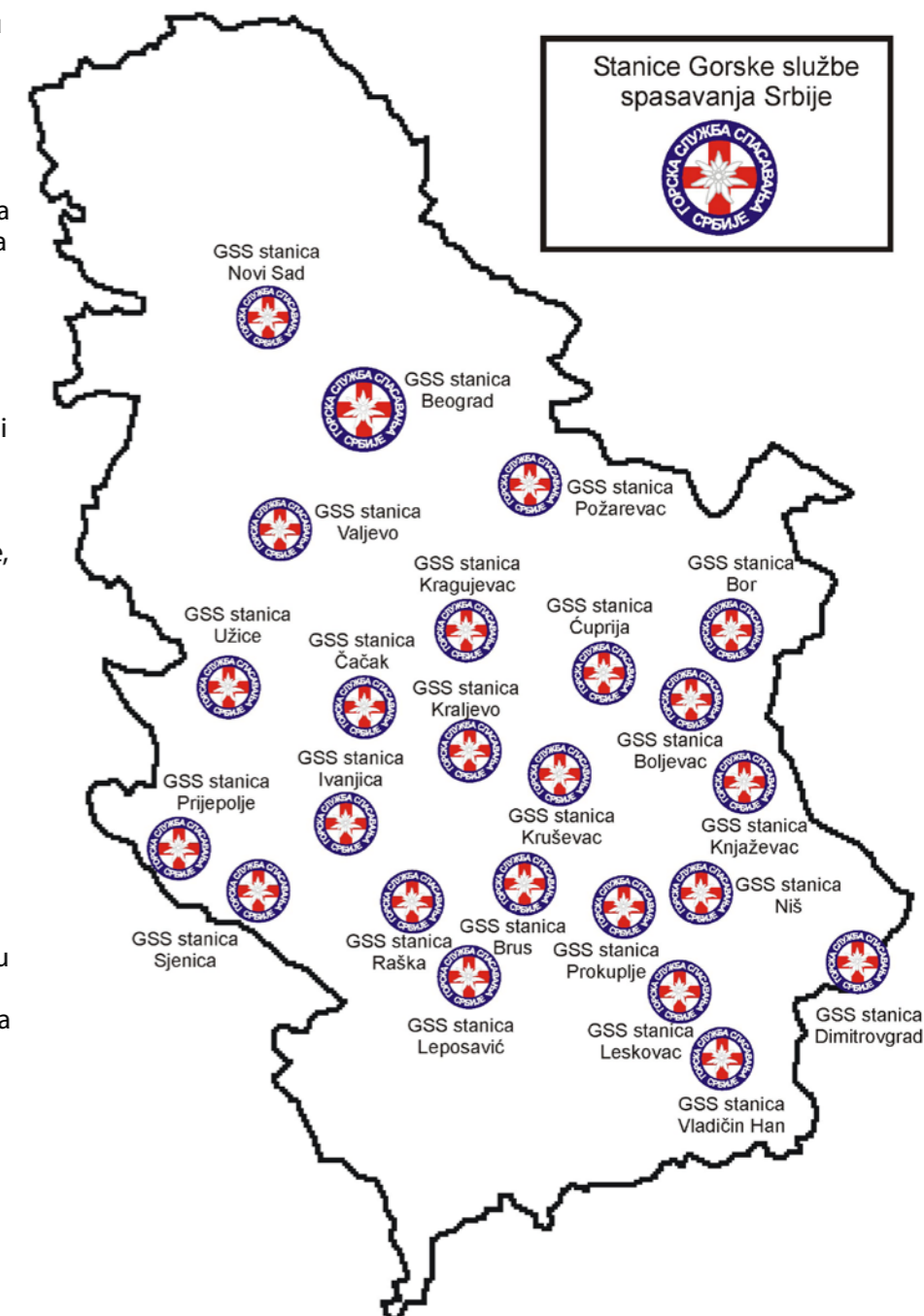
broj formacijskih nosila za sve uslove u kojima se spasavanja izvode), oprema za pristup povređenom (u svim uslovima: od pristupa u opštim planinskim uslovima, preko pristupa po snegu i ledu, do vertikalnih uslova, kada se za pristup koristi isključivo uže i specijalna oprema za kretanje po njemu), oprema za utopljanje povređenog, oprema za postavljanje spasilačke instalacije (veliki broj komada tehničke opreme koja se koristi isključivo za izvođenje spasilačkih intervencija), oprema za komunikaciju (analogni i digitalni ručni i automobilski radio primopredajnici, žični i bežični sistemi za komunikaciju na steni i u speleološkim objektima, signalne baklje, signalne dimne zavesе, signalne raketice i ostala sredstva koja se koriste za pouzdanu komunikaciju i signalizaciju među spasilačkim ekipama), oprema za orijentaciju (GPS prijemnici visoke tačnosti, preciznosti i otpornosti, kako bi mogli da rade i u najgušćim šumama i kanjonima sa najstrijmijim stranama, topografske karte terena na kojima se aktivnosti izvode, busole i sl.)... Naravno, neophodno je da se kod magacina nalazi i parking prostor za vozila stanice.

Postojanje vozila koja su u vlasništvu stanica Gorske službe je uslov koji drastično utiče na mogućnost spasilaca da se brzo i pravovremeno odazovu na svaki poziv u pomoć. Zahvaljujući terenskim vozilima omogućeno je da ekipa stigne brzo do krajnje tačke dokle se može stići vozilom, a od koje se do povređenog sa opremom na leđima dolazi peške.

Tek kad su navedene stavke realizovane, može se reći da je proces obrazovanja stanice u jednoj sredini doveden kraju i da je od tog momenta stanica u velikoj meri sposobna samostalno da se nosi sa svim zadacima, bez potrebe na znatno oslanjanje na stanicu Beograd, koja je u ovom trenutku najoperativnija stanica u zemlji u pogledu mogućnosti da samostalno i potpuno izvede kompletnu akciju spasavanja na svakom terenu.

Naravno, po uspostavljanju svih stanica, i dalje ostaje da se kod najobimnijih akcija spasavanja (u slučaju većih prirodnih katastrofa, ozbiljnih udesa, padova vazduhoplova, kompleksnih spasilačkih akcija u steni ili jami, masovnih pretraga terena za nestalim licima, ali i u slučajevima proglašenja vanrednih stanja i vanrednih situacija) angažuju svi raspoloživi kapaciteti službe; spasioци, oprema i vozila iz svih stanica upućuju se na mesto nesreće.

Kao što se iz navedenog može zaključiti, proces formiranja GSS stanice je dugotrajan i zahteva veliku

podršku lokalne samouprave i organizacija u vidu materijalne i nematerijalne pomoći za realizaciju školovanja spasilačkog kadra u malim sredinama, snabdevanja stanice opremom neophodnom za izvođenje spasavanja u različitim sredinama, pronalaženja prostorija i vozila za potrebe GSS stanice... U toku 2013. godine izvedeno je uključivanje spasilaca u rad opštinskih, gradskih i okružnih štabova za vanredne situacije u sredinama u kojima to nije već učinjeno. Na ovaj način će se ubrzati formiranje i razvoj GSS stanica i podići na visok stepen mogućnosti ovih stanica za izvođenje spasavanja u različitim domenima na lokalnom nivou.

NADLEŽNOSTI STANICA

U nadležnost svake stanice GSS-a spada preduzimanje mera, postupaka i aktivnosti za postizanje i održavanje mogućnosti za izvođenje:

- prevencije nesrećnih događaja kroz izvođenje predavanja i obuka u klubovima, organizacijama i obrazovnim institucijama, kroz promociju planinarskih aktivnosti i podizanje svesti za bezbedno bavljenje njima, kroz davanje uputstava i smernica sportistima, rekreativcima i pojedincima koji se bave ovim aktivnostima;
- edukacije o bezbednosti na zahtev klubova, društava, organizacija i obrazovnih institucija;
- obuke za spasioci na osnovnim i specijalističkim kursovima prema planu i programu obuka Gorskog službe spasavanja Srbije, ali i specifičnih obuka na zahtev klubova, društava, organizacija i obrazovnih institucija;
- spasavanja u opštim planinskim uslovima
- organizovanje pretraga za nestalim licima
- spasavanje ljudi u planinama i nepristupačnim sredinama
- spasilačko obezbeđivanje planinarskih tura i akcija
- spasilačko obezbeđenje sportskih i drugih aktivnosti u priodi
- spasavanje na skijaškim terenima
- organizovanje spasilačkog dežurstva na skijaškim terenima
- pružanje prve pomoći skijašima, borderima i drugim povređenim licima na skijaškim terenima i transport do zdravstvene ustanove
- organizovanje pretraga za nestalim licima
- evakuacija skijaša sa žičara sedežnica
- spasilačko obezbeđenje skijaških takmičenja i drugih manifestacija u skijaškom centru
- spasavanje u vertikalnim uslovima
- spasavanje iz stene

- spasavanje iz snega i leda
  - spasavanje iz pećina i jama
  - spasavanje sa visokih zgrada i objekata
  - spasavanje iz kanjona
  - spasavanje u urbanim uslovima (u sadejstvu za ostalim učesnicima sistema zaštite i spasavanja - pružanje pomoći, spasavanje i otklanjanje posledica vanrednih situacija - u slučaju poplava, zemljotresa, požara i sl.)
- Kontinuirani rad GSS Srbije na prevenciji i spasavanju bazira se na uspostavljanju jedinstvenog sistema zaštite i spasavanja na nepristupačnim terenima, koji je u saglasnosti sa Zakonom o vanrednim situacijama Republike Srbije i sistemom zaštite i spasavanja na teritoriji naše zemlje, što podrazumeva uspostavljanje standardizovane obuke spasilačkog kadra, jedinstvenog sistema licenciranja spasilaca za spasavanje u svim uslovima, povezivanje za svim elementima zaštite i spasavanja u zemlji, povezivanje u sistem obaveštavanja i javljanja u slučaju nesreća...
- Stanica Beograd GSS Srbije ima specifičnu ulogu u realizaciji ciljeva i zadataka GSS Srbije i razvoju sistema zaštite i spasavanja na nepristupačnim terenima. U nadležnost stanice Beograd GSS Srbije trenutno, pored zadataka koja svaka stanica ima, spada još i: definisanje tehnika, procedura, postupaka za izvođenje spasavanja u svim uslovima, planiranje i uspostavljanje teritorijalnog sistema funkcionisanja GSS Srbije, licenciranje spasilaca za izvođenje spasavanja u svim uslovima, analiza bezbednosnih rizika na nepristupačnim terenima i analiza mogućnosti za reakciju u slučaju nesrećnih događaja, razvoj i unapređenje spasilačkih tehnika.

Reč - dve Jelenko Todorović

Načelnik stanice Boljevac od 2012. godine, po struci je bravarmonter, a inače je aktivni član GSS Srbije od 2004. godine. Predsednik je PK „Šiljak“ iz Boljevca, član UO Sportskog saveza opštine Boljevac, član UO PSS Srbije, član sekretarijata PSS-a, predsednik komisije GSS pri PSS-u, član komisije službe vodiča izleta i pohoda i planinarski vodič II kategorije. Osim planinarenja, aktivan je član Ski kluba „Medved 1936“ iz Boljevca, kao i FK „Polet“ iz Jablanice.

Kako si se odlučio da postaneš spasilac?

- Mišljenja sam da se spasilac ne postaje, takav si rođen samo je pitanje trenutka kada to shvatiš. GSS je prilika svakom mladom čoveku da zaviri u sebe i vidi da li je ili nije spasilac. Oni što jesu to ostaju za ceo život.

Kada je osnovana stanica Boljevac i koje su aktivnosti stanice?

- Stanica Boljevac osnovana je 2010. godine i ima osam članova iz Boljevca, Zlota, Zaječara i Bora. Osnovne aktivnosti stanice su: pretrage za nestalim osobama, pomoć planinarima i obezbeđivanje planinarskih tura, takmičenja i manifestacija van urbanih sredina i redovna dežurstva na skijaškim terenima. Aktivnosti koje u ovom trenutku maksimalno angažuju mogućnosti stanice su pretrage. Do sada smo imali tri veće akcije pretrage. Jedna od karakterističnih bila je potraga za državljaninom Norveške, učesnikom takmičenja u orijentiringu, koji je nestao u blizini planine Samanjac, 2011. godine. Za samo desetak minuta od trenutka prijema poziva bili smo na terenu. Uz koordinaciju sa organizatorima trke i MUP-om, nakon manje od sat vremena takmičar je pronađen.

Spasioci naše stanice učestvuju redovno i u spasilačkom obezbeđenju planinskih biciklističkih trka, koje se odvijaju na terenima planina Rtanj i Bukovik. Takođe, u prethodne dve godine brinuli smo i o bezbednosti takmičara na jednoj od najtežih ekstremnih trka u Srbiji - „4 Elements“.

Naši spasioci su stalni učesnici svih seminara, vežbi i naprednih kurseva koje organizuje GSS. Time nastojimo

da povećamo nivo tehničkog znanja i osposobljenost svih članova stanice Boljevac.

Kakva je saradnja sa lokalnom samoupravom?

- Stanica ima izvanrednu saradnju sa lokalnom samoupravom. Imamo sreće da su ovde ljudi apsolutno upoznati sa neophodnošću posto-

janja većeg broja spasilaca na ovom području. Od Sektora za vanredne situacije (SVS) dobili smo na korišćenje prostoriju za održavanje sastanaka, kao i magacinsku prostoriju za držanje opreme. U slučaju potrebe za spasilačkom intervencijom, od SVS dobijamo na korišćenje i vozila. Cilj nam je da se kroz dalju saradnju sa predstavnicima lokalne samouprave nastavi razvoj naše stanice, da se što više ljudi aktivira i uključi u službu, jer se u neposrednoj okolini nalaze planine Rtanj, Tupižnica, nepregledna prostranstva Kučajskih planina, tereni koji pogoduju razvoju adrenalinskih sportova, a kraj obiluje i mnogobrojnim pećinskim sistemima, atraktivnim za posetioce. Očekujem da se, nakon septembarskih testiranja za prijem na Osnovni kurs i po njegovom završetku, broj članova naše stanice uveća.

Reč - dve Nenad Tripković Nene

Načelnik je stanice Kruševac od 2012. Radnik je ED „Kruševac“, a aktivno se bavi alpinizmom, vožnjom planinskog bicikla u zimskim uslovima, kao i alpskim i turno skijanjem. Osnovni kurs GSS-a završio je 1995. godine.

Kada je osnovana stanica Kruševac?

- Stanica Kruševac formirana je 2012. godine. Trenutno broji 12 članova. Potreba za formiranjem ove stanice nastala je, pre svega, zbog blizine Kopaonika, našeg najvećeg skijaškog centra i neophodnosti da, u slučaju potrebe, spasioци pravovremeno reaguju.

Osim Kopaonika, tu su: šumoviti Jastrebac, sa izraženim potencijalima za razvoj planinskog biciklizma, Goč kao jedan od manjih ski centara, Gledičke planine i Željin. Sve ove pobjane lokacije su veoma atraktivne

za razvoj avanturističkog turizma. Kako bi se znatnije podigla bezbednost turista, planinara, zaljubljenika u prirodu, neophodno je i prisustvo većeg broja spasilaca na teritoriji Rasinskog upravnog okruga, spremnih da se u svakom trenutku odazovu pozivu na pomoć.

Čime trenutno raspolaže stanica i koji su planovi njenog razvoja?

- Stanica trenutno poseduje prostorije za održavanje sastanaka i magacinski prostor za smeštaj opreme. U planu nam je povećanje

broja spasilaca, što se, pre svega, čini regrutovanjem članova iz redova planinarskog kluba „Jastrebac“ iz Kruševca. Konstantnom edukacijom i radom sa mladima na sportskim terenima, kroz obuku u alpinizmu i sportskom penjanju na prirodnim i veštačkim stenama, nastojimo da ih uvedemo u svet planinarstva i spasilaštva, pružajući im sva neophodna znanja koja će olakšati njihovo dalje usavršavanje.

Stanica ima u planu i nabavku veće količine opreme i vozila za stanicu, kako bismo dostigli visoki samostalni operativni nivo. Ono što predstavlja problem je nedostatak materijalnih sredstava, ali se nadamo da će uz podršku lokalne samouprave i organa vlasti, kroz donacije ljudi koji shvataju značaj i ulogu jake stanice na teritoriji Rasinskog okruga, ti problemi u narednom periodu biti rešeni.

Koje su najčešće intervencije?

- Stanovništvo ovog kraja bilo je teško pogođeno obilnim snežnim padavinama poslednjih nekoliko zima, tako da su intervencije naših spasilaca bile veoma česte. Tokom prošle zime, organizovali smo dostavu lekova domaćinstvima u zavejanom zaseoku Bačevići, kod sela Rokci, nedaleko od Aleksandrovcu, o čemu su izveštavali i mediji. Tročlani tim naše stanice stigao je posle par sati, probijajući se na krpljama kroz nanose visine i do metar i po do zaseoka, dopremajući lekove i drugi neophodni materijal poslat iz kriznog štaba iz Aleksandrovcu. Redovno smo te zime bili angažovani od strane štaba za vanredne situacije i na uklanjanju ledenica sa visokih zgrada, bolnica i škola u Kruševcu.

Kakva je saradnja sa lokalnom samoupravom?

- Imamo odličnu saradnju sa lokalnom samoupravom. U sastavu okružnog štaba za vanredne situacije nalazi se i spasilac GSS stanice Kruševac. Kroz aktivno učešće u radu štaba nastojimo da sveobuhvatno procenimo rizike po bezbednost građana na teritoriji Rasinskog okruga i da izgradimo sistem prevencije, pružanja pomoći i spasavanja, koji može da odgovori svim potrebama.

Reč - dve Andrija Tošić

Po zanimanju profesor fizičkog vaspitanja, bavi se borilačkim i ekstremnim sportovima i predsednik je Kluba za borilačke i ekstremne sportove „Soko“ iz Požege. Aktivni je spasilac GSS-a od 2010. godine.

Kako si odlučio da postaneš spasilac?

- Moj alpinistički instruktor, Slobodan Milovanović Bobi, iz Čačka, jednom prilikom mi je objasnio da je spasilaštvo nešto što je humano, da je vredno potruditi se i ući u službu. Na njegov nagovor prijavio sam se na Osnovni kurs GSS-a i postao spasilac. Poslušao sam ga i nisam se pokajao.

Šta bi za okrug značilo formiranje stanice?

- Na ovom terenu postoji potreba za formiranjem stanice. Požega je idealna za to zbog svoje geografske pozicije jer je na raskrsnici puteva za Arilje, Ivanjicu i Sjenicu, Guču i Ovčar Banju, Užice, i dalje ka Tari i Zlatiboru, Kosjeriću, Povelnu i Divčibarama. Na 15 km od Požege je i jezero Svračkovo, buduća turistička destinacija. Samim tim, zbog specifičnog terena, ogromnog prostiranja, formiranje stanice u ovom delu Srbije je neophodno, s obzirom da je, u slučaju potrebe za intervencijom, potrebno imati spremne ljude koji dobro poznaju teren, sposobne za pravovremenu reakciju i pružanje pomoći.

Nedavno smo imali potragu za dve planinarke koje su se izgubile prilikom planinarske ture u rejonu Ražane, kod Kosjerića. Uz koordinaciju sa ekipom spasilaca koji su stigli iz Beograda, tokom cele noći vršena je pretraga na terenu, a nestale osobe su pronađene posle više od deset sati pretrage, nakon čega su evakuisane i transportovane sa terena.

Skijaški centar Tornik na Zlatiboru je takođe u našoj blizini. U funkciji je kako tokom zimske, tako i letnje sezone, pa je neophodno prisustvo spasilaca GSS-a cele godine.

Trenutno u ovom delu Srbije imamo šestoricu spasilaca - po trojicu u Požegi i Užicu.

Kakvo je interesovanje mladih za uključivanje u Gorsku službu spasavanja?

- Baza za regrutovanje spasilaca iz ovog kraja je Klub ekstremnih i borilačkih sportova „Soko“ iz Požege. S obzirom da klub funkcioniše osam godina, mogu reći da je do sada oko 120 dečaka prošlo bar jedan godišnji ciklus obuke. Problem je što zbog loše perspektive i pasivne, učmale sredine, momci napuštaju kraj i odlaze na rad ili studije, pa već godinama beležimo odliv već obučenog članstva u punoj snazi po završetku srednje škole. 15 članova je završilo letnji alpinistički tečaj (devet od njih i zimski), imamo devet ronilaca, jedan sa zvanjem viši ronilac, jedan učitelj plivanja, dva spasioca na vodi, trojica su završila GSS kurs, a beležimo uspehe na takmičenjima u streljaštvu, orijentingu, krosevima... Od tih momaka se očekuje da postanu nosioci buduće stanice GSS-a na ovom području.

Kakva je saradnja sa lokalnom samoupravom?

- Razvoj buduće stanice će svakako zavisiti od podrške lokalnih organa vlasti. Klub „Soko“ je, kao baza za razvoj te stanice, zbog odličnih uspeha njegovih članova i pritisaka javnosti, ove godine dobio ogromnu

podršku od lokalne samouprave. Prethodnih godina ta podrška je apsolutno izostala. Sada imamo ogromnu prostoriju koju smo sredili u Vatrogasnoj stanici u Požegi, a od dobijene novčane pomoći kupili smo terensko vozilo Lada Niva. Posedujemo čamce, opremu za ronjenje, alpinizam i boravak u prirodi. Treninge obavljamo u sali Poljoprivredne škole „Ljubo Mičić“ u Požegi, čiji sam ja radnik. Opremljena je teretana, streljana sa šest mesta. Imamo apsolutnu podršku direktora škole i upravnika internata koji je uvideo značaj treninga za dečake srednjoškolke koji su stanari internata sa 140 kreveta, koji se još sada i proširuje. Opšte je mišljenje kolega profesora da je smanjenje broja nasilnog ponašanja kod naših đaka plod rada ovog Kluba i naše aktivnosti su ušle u godišnji plan vannastavnih aktivnosti škole. Sve ovo predstavlja veoma dobru osnovu za razvoj buduće GSS stanice, čime bi se unapredile mogućnosti službe, ali i pospešio razvoj ovog dela Srbije.

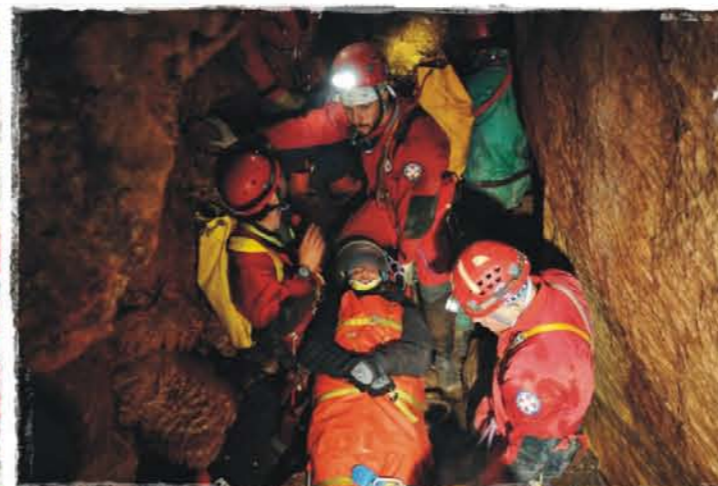
Постани спасилац!

Горска служба спасавања Србије

Пријаве и тестирање у септембру у градовима широм Србије

063 466 467 * www.gss.rs * info@gss.rs

Spremni za sve situacije

U Srebreniku (Bosna i Hercegovina) izvedena taktičko - pokazna vježba „Snaga odgovora - 2013”...

Većina građana je zauzeto svojim svakodnevnim, manje više, rutinskim poslovima pri čemu je prirodno da za vršenje tih poslova odvoje vrijeme, snagu, novac... Većina tih poslova je motivirano za boljim životnim standardom a to je utrka koja nema kraja. Zaokupljeni tim svakodnevnim obavezama, najveći broj građana nema vremena da analizira kolikim stepenom sigurnosti je okružen on i njegova porodica. Tu prazninu, a to im je i zakonska obaveza, popunjavaju profesionalne službe iz oblasti sigurnosti. Jedna od tih službi je svakako i civilna zaštita na svim nivoima društveno - političkog organiziranja. U cilju stvaranja sigurnog ambijenta u društvu, civilna zaštita vrši konstantno procjenjivanje, planiranje, obučavanje, opremanje, ažuriranje i još čitav niz radnji vezanih za stvaranje preduvjeta za adekvatan odgovor u slučaju udara prirodne ili druge nesreće. Svakako da je jedna od veoma bitnih radnji i provjera dostignutog stepena opremljenosti, obučenosti, uvježbanosti, koordinacije i saradnje između struktura zaštite i spašavanja tokom pružanja odgovora na udare nesreće. Simulacija što realističnije katastrofe u cilju angažiranja spasilačkih službi je pretpostavka za provjeru spremnosti tih snaga za kvalitetan odgovor. Taktičko - pokazne vježbe imaju

višenamjenski karakter: s jedne strane omogućavaju građanima da sagledaju dostignuti stepen opremljenosti, organiziranosti i obučenosti spasilačkih službi a s

druge strane da se i unutar samih spasilačkih službi, kao i između službi koje međusobno sarađuju pri pružanju odgovora, sagleda stanje i na bazi stečenog iskustva

tokom vježbe otklone eventualni nedostaci.

Općina Srebrenik je jedna od rijetkih općina koja je uspjela učiniti značajne iskorake u razvijanju snaga prvog odgovora ali i snaga proširenog i drugog odgovora. U cilju provjere spremnosti ovih snaga za kvalitetnom reakcijom, na lokalitetu Starog grada „Gradina” Srebrenik je 23. 06. sa početkom u 12 sati održana taktičko - pokazna vježba pod nazivom „Snaga odgovora-2013”.

U ovoj kompleksnoj i na veoma nepristupačnom terenu izvedenoj vježbi su učestvovali Gorska služba spašavanja Srebrenik (9), Klub spasilaca „Gradina” Srebrenik (25), Klub terenaca „4x4” Srebrenik (3), Profesionalna vatrogasna jedinica Srebrenik (6), Vatrogasno društvo Srebrenik (12), Policijska stanica Srebrenik (4), Hitna medicinska služba DZ Srebrenik (4), Crveni križ općine Srebrenik (6) - ukupno 70 učesnika.

SCENARIO VJEŽBE

Dana 23. 06. u 1150 sati grupa od oko 15 turista započela je obilazilak Starog grada „Gradina” Srebrenik. Jedan od turista baca opušak od cigarete neposredno po ulasku u prostor zbog čega dolazi do paljenja suhe trave i niskog rastinja koji se veoma brzo širi i zahvata suvenirnicu. Brz razvoj požara i velika količina dima stvaraju paniku među turistima koji bježe prema višim spratovima i kulama. Lokacija požara onemogućava izlazak iz tvrđave. Uslijed panike koja je nastala došlo je do povrede nekoliko turista. Čuvar obavještava policiju i vatrogasce o događaju. Akcija spašavanja započinje.

TOK AKCIJE SPAŠAVANJA

Po dobijenom obavještenju o nastanku kriznog događaja, prva je na mjesto izašla policijska patrola. Policija je izvidjela situaciju te nakon procjene kao i zbog nemogućnosti da dođe do unesrećenih traži putem radio veze brzu pomoć od Profesionalne vatrogasne jedinice. Do dolaska vatrogasne jedinice, Policija osigurava mjesto događaja i verbalno pokušava da umiri unesrećene koji traže pomoć.

Sljedeća na lice mjesta dolazi Profesionalna vatrogasna jedinica općine Srebrenik koja je formirana 2008. godine i broji 14 pripadnika uz organiziran neprekidan rad u smjenama. Jedinica godišnje ima od 500 do 700 intervencija i predstavlja snagu prvog odgovora na izazove prirodnih i drugih nesreća. U vježbi je učestvovala ekipa od šest profesionalnih vatrogasaca koji su, poslije izvršenog izviđanja, pristupili gašenju požara. Vatrogasci su razvukli liniju sa vatrogasnim crijevima u dužini od oko 250 metara, koristili naprtnjače kao i autonomne disajne aparate.

U međuvremenu, na lice mjesta je stigla i ekipa Služe hitne medicinske pomoći JZU „Dom zdravlja” Srebrenik. Služba hitne medicinske pomoći Doma zdravlja Srebrenik, kroz svoj rad u smjenama uvijek na usluzi građanima. Iako ima u dežuri samo jednu ekipu, veoma često je u situaciji, kada su u pitanju teže nesreće, da izlazi na lice mjesta.

Zbog razmjera požara, broja unesrećenih i potrebe za efikasnom intervencijom, komandant Profesionalne vatrogasne jedinice je zatražio ispomoć od dobrovoljne vatrogasne jedinice. Vatrogasna jedinica Vatrogasnog društva Srebrenik broji 26 vatrogasaca volontera i proglašena je

za Službu zaštite od požara općine Srebrenik. Vatrogasno društvo je formirano 1968. godine i ove godine navršava 45 godina svog postojanja. Danas u Vatrogasnom društvu ima formirana vatrogasna jedinica sastavljena od volontera a veoma uspješno funkcioniše i vatrogasni pomladak sa 26 pionira. Dobrovoljna vatrogasna jedinica predstavlja snagu drugog odgovora u akcijama gašenja požara i veoma često je u situaciji da sadejstvuje sa profesionalnom vatrogasnom jedinicom. Dobrovoljna vatrogasna jedinica, jačine jednog odjeljenja, se priključila profesionalnoj vatrogas-

noj jedinici u gašenju požara.

Procjenjujući da će akcija gašenja požara potrajati duže a da su zahtjevi za pomoć od unesrećenih ukazivali na što brže spašavanje, u ispomoć je pozvana i Gorska služba spašavanja Srebrenik. Klub spasilaca „Gradina” je klub koji okuplja mlade i njeguje ljubav prema alpinizmu u prirodi i urbanim sredinama, visokogorstvu, prvoj pomoći, brdskom biciklizmu, raftingu, skijanju, plivanju, ronjenju, paraglajderizmu i drugim ekstremnim sportovima, jačanju volonterizma u svim sferama života a posebno zaštite i spašavanja. Klub ima 56 mladih članova, volontera svih struka i uzrasta. Dio kluba je proglašen Gorskom službom spašavanja općine Srebrenik sa 12 pripadnika kao takva postoji od 2009. godine. Gorska služba spašavanja je opremljena sredstvima koja su nabavljena iz namjenskih sredstava zaštite i spašavanja općine Srebrenik. Danas, ovi hrabri momci i djevojke, realizacijom ove vježbe pokazuju svoju hrabrost i stečena znanja kao uslov za dodjelu zvanja instruktora, spasioca i pripravnika spasioca.

Na lice mjesta je stigla ekipa GSS-a Srebrenik jačine 17 spasilaca koji su u veoma kratkom vremenu prikupili potrebne podatke, procijenili situaciju, odabrali najbolji pravac za pristup unesrećenim kao i tehnike koje će primijeniti za izvlačenje unesrećenih. Izvršeno je fazno veranje uz stijenu visine 80 metara.

Prva ekipa, sastavljena od četiri spasioca među kojim je bio i doktor, je po stizanju na vrh tvrđave paralelno radila dvije stvari. Pružanje neophodne pomoći povrijeđenim i priprema za transport i priprema dva sidrišta za uspješan transport. U međuvremenu je kao ispomoć Službi hitne medicinske pomoći stigla šestočlana ekipa Crvenog križa Srebrenik koja je na lice mjesta došla sa dva terenska vozila koja je ustupio klub „četverotočkaša 4x4” Srebrenik.

Druga ekipa sastavljena od dva spasioca je na sredini stijene uredila policu, izradila sidrište i razvukla sajlu i užu za horizontalni transport. Obje ekipe su svoj posao uradile u roku od 50 minuta. Nakon vertika-

Inog transporta, izvršen je i horizontalni transport povrijeđenog s pratiocem. Primjenom ovih tehnika izvršeno je spašavanje dvoje unesrećenih sa tvrđave. Povrijeđene je preuzimao ostatak ekipe GSS-a Srebrenik i dalje u nosilima transportovao do mjesta za trijažu gdje su se nalazile ekipe Službe hitne medicinske pomoći i Crvenog križa Srebrenik sa motornim vozilima.

Prema planu vježbe, vatrogasci su ugasili požar i sa svojim nosilima i snagama evakuisali ostale unesrećene sa tvrđave.

Vježba je ukupno trajala dva sata pod budnim okom rukovodstva vježbe. Inače, sama vježba je izvedena prema elaboratu koji je sačinila Služba civilne zaštite

Srebrenik. I pored relativno dobre medijske kampanje i velikog broja upućenih pozivnica za praćenje vježbe, moramo zaključiti da je odziv posmatrača bio prosječan. Poebno je iznenađujuće loš odziv da posmatraju vježbu zabilježen prisustvom predstavnika struktura civilne zaštite, policije, hitne pomoći, vatrogastva itd. s područja Tuzlanskog kantona. Direktor kantonalne uprave civilne zaštite Tuzla Zdenko Tadić je sa velikim zadovoljstvom propratio vježbu i istu ocijenio kao izuzetno uspješnu. Svoje oduševljenje nisu krili ni gosti iz Sarajeva, Mostara i Dervente.

Poslije vježbe je organizirana smotra tehnike i zajednički ručak za sve učesnike i posmatrače na pomoćnom stadionu NK „Gradina” Srebrenik.

Vježba je bila i prilika da Reuf

Jahić uruči donaciju vatrogascima Općine Srebrenik u vrijednosti od oko 20.000 KM koja se sastoji od: 16 intervencijskih odijela, osam vatrogasnih šljemova, četiri para rukavica a Klubu spasilaca „Gradina” Srebrenik 15 majica „Adidas”. Donaciju su poslali vatrogasci grada Degerforsha iz Švedske i predstavlja još jedan korak u jačanju saradnje između ovog grada i Srebrenika, prije svega zahvaljujući trudu našeg sugrađanina Reufa Jahića.

Na samoj vježbi je po prvi puta predstavljeno i vozilo kombi koje služi za prevoz spasilaca ali i unesrećenih. Vozilo je produkt veoma dobre saradnje i razumijevanja menadžmenta JZU „Dom zdravlja” Srebrenik i Kluba spasilaca „Gradina” Srebrenik. Zahvaljujući izuzetnim naporima pripadnika Profesionalne vatrogasne jedinice

Srebrenik, vozilo je „prilagođeno” za višenamjenske zadatke.

Organiziranje vježbi snaga zaštite i spašavanja ne smije biti atrakcija već praksa i sasvim normalna stvar u procesu planiranja rada spasilačkih službi. Na vježbi nisu uočeni veći propusti, naprotiv, svi učesnici su uložili maksimalne napore da svoje zadatke izvedu profesionalno. Osnovni nedostatak koji je uočen je u kvantitetu spasilačke opreme koja se ogleda u nedovoljnom broju nosila u slučaju većeg broja unesrećenih kao i nedostatku određenih tehničkih pomagala za rad GSS Srebrenik. U narednom periodu će se uložiti naponi da se uočeni nedostaci otklone. Pokrovitelj ove vježbe su bili općina Srebrenik i Kantonalni štab civilne zaštite Tuzla.

MR.SC. BAJRO IMŠIROVIĆ

0 Srebreniku

Srebrenik se spominje prvi put u pisanim izvorima 15. februara 1333. godine. Grad je tada bio u vlasti bosanskog bana Stjepana II Kotromanića (1322-1353). Toga dana, ban je u podgrađu Srebrenika primio poslanike Dubrovačke Republike, pa im tom prilikom potvrdio pravo posjeda u Stonskom ratu (Pelješcu), „za sva vremena” – kako on to izjavljuje u svojoj Povelji. Banu se tih dana ovdje rodio i sin, što je pružilo povoda za posebne svečanosti. Od tada pa do 1512. godine, kada je prešao u turske ruke, sreća je ovom gradu bila različito naklonjena. Grad je vrlo često mijenjao gospodare. Sadašnji zidovi Srebrenika su iz nešto mlađeg vremena, zbog višekratnih zahvata na restauraciji zidina. Grad i danas pokazuje svoju staru srednjovjekovnu osnovu i obrise. Smješten na vrletnoj stijeni i impozantno dominira svojom okolicom. Stari grad Srebrenik, onakav kakvog ga danas vidimo, nosi obilježje strateškog objekta. Danas je Stari grad Srebrenik jedan od najpoznatijih turističkih atrakcija kojeg svakodnevno posjećuje veliki broj turista iz raznih krajeva Bosne i Hercegovine pa i šire. U jeku turističke sezone Stari grad posjećuje u prosjeku 250 - 350 turista među kojima je i veliki broj školskih ekscurzija.

Procenjivanje težine alpinističkih smerova

Određivanje težine pojedinih uspona vrši se njihovim procenjivanjem i kategorizacijom. Predstavljamo vam nekoliko najrasprostranjenijih sistema...

Za moju, sada već srednju, generaciju alpinista u Srbiji, ovo je naročito teško vreme. U studentskim danima smo mislili više na penjanje nego na knjigu, i to nam je dobro išlo. Naravno, imali smo okruženje koje nam je to omogućavalo. Uveče sedneš na voz, i ujutru si ili u Julskim alpima, Paklenici, Solunskoj glavi ili na nekom masivu u Crnoj Gori.

Danas, nažalost imamo na raspolaganju samo Crnu Goru (a i tu nije uvek lako), ako hoćemo da penjemo u velikim stenama, i to moja generacija doživljava kao smanjenje prostora za disanje. Nekada omiljeni alpinistički tereni su nam postali „inostranstvo“, sada već skupo i prilično nedostupno našim budžetima, a da ne pominjem vize, takse...

Pošto jedna nevolja nikada ne ide sama, javili su se i dodatni problemi koje sadašnja (najnovija), generacija alpinista u Srbiji možda i ne primećuje. Smanjenjem kontakata sa penjačima iz drugih sredina, nemogućnost usporedbe nekih „klasičnih“ i „ekstremnih“ smeri u raznim masivima i silom prilika stanje u kome se polako zatvaramo u naše unutrašnje okvire,

polako isplivavaju pitanja i nedoumice oko stvarnih težina nekih alpinističkih ili sportsko penjačkih smeri. Zato ovde dajem neke informacije i podatke koje će možda mlađim alpinistima unekoliko pomoći.

Kada odabirate smer ili zamišljenu liniju u steni koji želite da penjete, verovatno ćete se zapitati: Koliko je težak? Koje penjačke tehnike zahteva? Da li se radi o pločama, kaminima ili možda (ne daj bože), ima dugih previsnih ljuski ili pukotina koje zahtevaju posebne tehnike? Ako su to duže alpinističke smeri, da li su osiguravališta dobra ili su viseća na slabim starim klinovima? Koliko će mi biti potrebno vremena da se popnem uz taj smer? Kakva mi oprema treba? Kako i kojom stazom ću sići nazad u kamp?

Sva ta i mnoga druga pitanja koja mogu biti od suštinske važnosti za vas i vašu odluku vam padaju na pamet, a nema uvek svih odgovora.

Josemitski decimalni sistem / Evropski decimalni sistem

Određivanje težine pojedinih uspona se vrši njihovi procenjivanjem. Prvi sistem procenjivanja težine

UIAA	French	UK	USA
V	4+	4b	5.7
V+	5a	4c	5.7
VI-	5b	5a	5.8
VI	5c	5a/b	5.9
VI+	6a	5b	5.10a
VII-	6a+	5b/c	5.10b-c
VII	6b	5c	5.10c-d
VII+	6b+	5c/6a	5.11a
VIII-	6c/6c+	6a	5.11b-c
VIII	7a	6a/b	5.11d
VIII+	7a/7a+	6b	5.12a-b
IX-	7b	6b/c	5.12c
IX	7b+/7c	6c	5.12d-5.13a
IX+	7c/7c+	6c	5.13b
X-	8a/8a+	7a	5.13c
X	8b	7a	5.13d
X+	8b+	7b	5.14a
XI-	8c/8c+	7b	5.14b

Usporedne težinske tablice - slobodno penjanje

uspona, koji je korišćen u Sjedinjenim Državama, usvojio je Sijera klub (Sierra Club), preuzevši prvobitni stariji evropski sistem koji je dosta grubo delio težine terena po kategorijama. U to vreme, Sijera klub je klasifikovao uspone od lakih do izuzetno teških - ovi drugi su, u to vreme, još uvek predstavljali nedefinisane kategorije. Tokom pedesetih je uveden drugačiji sistem. Po tom novom sistemu, kategorija pojedinih uspona je određivana po njihovoj težini, i to od klase

1 (smer uz koji je moguće popeti se bez korišćenja ruku) do klase 5 (smer na kojem je, radi bezbednosti, potrebno imati i uže i ostalu zaštitnu opremu). Ipak, nije bilo načina da se izuzetno laki usponi razlikuju od onih najtežih unutar klase 5; bio je to problem koji je iskrsnuo na Tahkvirc roku (Tahquirtz Rock) u južnoj Kaliforniji, gde je većina uspona spadala u klasu 5.

Alpinisti su počeli da, u okviru ove klase, dodaju decimalne iza broja koji je prvobitno označavao klasu i na taj način stvorili podklase. Tako je uspon sa oznakom 5.0 (čitajte kao „pet-nula“) postao najlakši, a uspon 5.9 (čitajte kao „pet-devet“) najteži u klasi.

Ovaj decimalni sistem podklase je godinama ostao nepromenjen, što znači da ni jedan uspon nije mogao biti označen sa brojkom iznad 5.9. A onda je ovom sistemu dodata i klasa 5.10 - broj koji je, u ono vreme, označavao uspon koji se smatrao za najteži mogući slobodan uspon. (Uspone u tehničkom penjanju se označavaju drugačije, od A1 do A5, što je zasnovano na težini postavljanja zaštitne opreme, bezbednosti ranije postavljenjenih među-osiguranja i rastojanju koje bi se prešlo pri potencijalnom padu.

Neki od uspona sa postavljenom zaštitnom opremom (među-osiguranjima), kasnije se mogu pretvoriti u slobodne uspone, čime se menjaju i njihove oznake, odnosno uspon sa pukotinom težine A2 se može pretvoriti u slobodan smer težine npr. 5.10). Ovaj sistem je, uz modifikacije, usvojen za upotrebu u Josemitima

i postao poznat pod nazivom Josemitski decimalni sistem, odn. JDS (Yosemite Decimal System - YDS). Ovaj sistem je postao standardan u SAD.

U Evropi su se nakon drugog svetskog rata razvili nekoliko paralernih sistema ocenjivanja, u zavisnosti od zemlje, klimatskog područja, morfoloških karakteristika same stene, alpinističke škole i drugih faktora. Kod nas je još uvek jedan od najdominantnijih takozvani UIAA sistem ocenjivanja koji je dugo vremena smeri delio u grupama težine od I do VI (rimski brojevi), sa dodavanjem znaka + (plus), ili - (minus), u zavisnosti od nijansi težina.

Maksimalna ocena, to jest ocena „na granici ljudnih mogućnosti, to jest pada“ bila je ocena VI+ koja i danas bez obzira na razvoj alpinističke opreme, specijalnog treninga i „turbo“ psihičke pripreme za mnoge alpiniste (računajući i mene), predstavlja pravi mali bauk.

Ali kako stvarno znati koje je težine vaš upravo popeti novi smer?

Svako penjačko područje, obično, ima određen broj dobro ili relativno dobro osiguranih smeri koji služe kao standard stepena težine svoje klase.

Najbolji način za otkrivanje težine jednog mera klase 5.6 (po YDS), ili IV (po UIAA) je, naravno, da se popnete uz njega. Problem je u tome da će pločaste formacije, previsne ili nagnute pukotine, kamini i žljebovi svi spadati u ocenu IV, ali jedan deo smer, izvesnim penjačima, može izgledati teži od nekog drugog, jer svaki penjač ima drugačije sposobnosti od ostalih. Zbog tog razloga, penjači često istovremeno klasifikuju uspone po njihovom nivou težine i po konfiguraciji stene u koju spadaju - na primer, pukotina IV. stepena težine. Ovo daje informacije o teškoći primene specifičnih tehnika u određenom smeru.

Kada steknete dovoljno iskustva sa usponima različitih nivoa težine i različitih tipova, ovakav način označavanja će vam služiti kao kratak opis za svaki uspon. Ako ste dovoljno vešti da vodite smer IV stepena težine (po UIAA), i postavljati među-osiguranja, ali i da vodite smer, u kome se kao zaštitna oprema koriste zaglavci i frendovi, do nivoa težine 5.10 (po YDS), ili VII

(po UIAA), onda lako možete birati smeri koji odgovaraju vašem nivou.

Konačno, stepen težine 5.10 po JDS je sadržavao uspone koji su se međusobno razlikovali onoliko, koliko su se prvobitni usponi sa oznakom nivoa težine 5.7 razlikovali od onih sa oznakom 5.10. Radi prilagođavanja novim usponima koji su teži od prethodno uspostavljenih, ovaj sistem trenutno koristi slova a, b, c i d. Uspón sa oznakom težine 5.10a je upadljivo lakši od onog sa oznakom težine 5.10d, ali na usponu sa oznakom 5.10a možete naći delove čija je oznaka težine 5.10b.

U nekim alpinističkim vodičima se koristi sistem sa tri niza, po kojem se teški usponi dele na normalne, plus i minus: 5.10, 5.10- ili 5.10+, ali ovaj sistem polako zamenjuje sistem sa četiri niza (od a do d).

Za vreme sedamdesetih, penjanje po teškim slobodnim smerovima je poraslo u drastičnoj meri, što je dalo povoda da se u sistem označavanja težine uspona ubace i brojke veće od 5.10, tako da neki usponi danas nose oznaku stepena težine 5.11, 5.12, 5.13, pa čak i 5.14; svaki od ovih stepena težine je, zauzvrat, podeljen na nivoe a, b, c i d. Dalja evolucija i definicija sistema određivanja stepena težine uspona su moguće, pa čak i verovatne, jer je već dokazano da penjanje nije statičan sport.

Originalni JDS je određivao težinu ključnog (najtežeg dela) uspona, ali na primer u Josemitima, kao i u mnogim evropskim penjalištima, gde smeri prate duge pukotine koje zahtevaju izdržljivost i sposobnost za penjanje specifičnim tehnikama uz ključne delove smer, određivanje stepena težine je postalo važeće za ceo uspon.

Topografski opisi alpinističkih smeri često u detaljima navode stepene težine pojedinih teških delova smer, bilo da se radi o delovima smer duž pukotina ili uz ploče. U procenjivanju stepena težine postoji mnogo suptilnih varijacija. Jedan smer težine VI (ili 5.9 po YDS), može odgovarati nekoj nižoj osobi, dok drugi uspon iste težine može biti pogodan za nekog višljeg alpinistu koji može da dohvati udaljene oprimke. Uvek

ćete naći neke smeri istog stepena težine, koji su teži jedan od drugog. Iako ovakve smeri mogu izgledati nesavladive i buditi u vama razočarenje, uživajte u njima - možete ih iskoristiti kao materijal za priče, koje ćete ispričati prijateljima dok sedite oko logorske vatre.

JDS se u SAD koristi na relativno standardan način, ali zbog toga što alpinisti putuju od jedne oblasti do druge, u ovom sistemu ima mesta i za naročite karakteristike uspona na pojedinim lokacijama.

U Evropi važe slični principi sa drugim tablicama. Posle probijanja barijere ocene VI+, neko vreme je primat najteže „alpinističke“ smeri držala smer pod nazivom „Riba“ u steni Marmolade (3.344 mnv.), u zapadnim Dolomitima sa ocenom VIII. To naravno nije bila ocena koja je bila dominantna u svim dužinama užeta te 800 metarske stene, ali je zbir svih faktora (veličina stene, specifična težina, pristup, izlazna visina itd...), davalo ukupnu ocenu koja je bila sredinom osamdesetih zapanjujuća.

Svakako da neke smeri nisu realno iste težine iako se spominju iste ili slične specifične ocene. Na primer, smer koja je visoka 150 m u Gornjačkoj klisuri sa najvećim brojem „cugova“ ocene IV i dva detalja ocene VI, nije pandam nekoj smeri slične visine na primer u Sićevečkoj klisuri koja svo vreme „drži“ težinu VI. Bitno je napomenuti najveću ocenu koja se mora penjati kako bi se smer slobodno prošao (u oba slučaja ocena VI), ali dužina tih „detalja“ je ono što ove dve smeri razlikuje, pod uslovom da su slične u drugim sigurnosnim aspektima (čvrstina stene, opremljenost itd..)

GLOBALNI STEPENI TEŽINE

Stepeni težine, obeleženi rimskim brojevima od I do VI, u nekim delovima Amerike, a arapskim brojevima u težinskoj tablici trenutno važeći u Rusiji i zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza, označavaju znatno više faktora nego što je sama tehnička težina smer. Na primer u Rusiji nije bilo moguće oceniti neku smer sa ocenom 6 ako „prvopristupnici“ tu smer nisu penjali najmanje tri dana, ako nije izašla na određenu visinu, ako nema određenu visinu, ako do nje nema dugog pristupnog marša...). To je jednostavno rezultat klimatskog podnevlja i geografskih karakteristika alpinističkog područja u kome se smer nalazi.

Ocene za suve smeri koje se penju slobodno i ocene

za zimske/ledne ili kombinovane smeri su drugačije i uzimaju različite faktore koji diktiraju ukupnu težinu istog. Pošto su takve smeri dominantne u bivšem Sovjetskom Savezu (veliki planinaki masivi sa glečerima, ledenim flankama i kombinovanom stenom), oni su se najduže i zadržali u upotrebi. Tako se kod njih specifična ocena smeri i njena „kategorizacija“ mešala. U našim krajevima ta dva pojma su odvojena.

Neki alpinistički vodiči koriste procenjivanje kvaliteta, težine i opasnosti da bi pružili više informacija i određenim smerima. Pri procenjivanju kvaliteta se obično koristi jedna do četiri zvezdice (*). Ruta sa jednom zvezdicom ima najmanje jedan karakteristični detalj, kao što je kratak, bezbedan detalj sa dobrom stenom, što ovaj usmer čini boljim od prosečnog. Najviši broj zvezdica označava da se radi o jednoj od najboljih smeri u kraju. Budući da kvalitet smer procenjuje autor vodiča, ovo određivanje nije standardizovano, ali svakako će vam poslužiti kao dobra preporuka ako ste po prvi put došli u dotično penjačko područje.

Ruske težinske tablice	Zapadno evropski sistem tablica
1	F/PD-
2A	PD
2B	PD+
3A	AD
3B	AD+/D-
4A	D
4B	D/td-
5A	td/ED-
5B	td+/ED
6A/6B	ED-/ED+

Usporedne težinske tablice - globalne težine / kombinovano penjanje

Procena opasnosti, koja predstavlja autorovo mišljenje ili lokalni konsenzus, će vam dati do znanja koliko su neki od smerova opasni sa stanovišta mogućnosti postavljanja među-osiguranja, sigurnosti osiguravališta, kvaliteta stene i potencijalnih dugih padova sa neizvesnim završetkom. Ako vodič koji imate koristi ovaj sistem procenjivanja, odsustvo procene obično označava da smer pred vama, sa tačke gledišta penjačkog područja u kojem se nalazite, ima normalne mogućnosti za postavljanje zaštitne opreme bez drugih specifičnih opasnosti. Oznaka R znači da je teško postaviti zaštitnu opremu, ili da u smeri ima malo među-osiguranja.

Najopasniji usponi se obično označavaju sa X (važi za YDS), i u ovim smerima morate biti ekstremno oprezni; oni nisu pogodni za neiskusnog vođu naveze.

PROCENJIVANJE TEŽINE LEDNIH USPONA

Budući da su moderne metode procenjivanja težine alpinističkih/lednih uspona više ili manje međunarodno prihvaćene, ledni uspon datog stepena je prepoznatljiv gde god ga nađete, u okviru konteksta lokalnih uslova. Pri procenjivanju težine alpinističkog/lednog uspona se uzima u obzir njegov ukupan prosečni ugao nagiba i njegova dužina, dužina njime obuhvaćenih vertikalnih/strih delova i prosečnog stanja leda. Radi prikazivanja varijacija stepena težine, proceni težine lednog uspona se dodaju plusevi i minusi. Na primer, u Novoj Engleskoj relativna kratkoća lednih uspona ograničava gornji kraj skale procenjivanja njihove težine na 5+ u poređenju sa dužim usponima u zapadnoj Kanadi kao što je Polar Cirkus (Polar Circus), čiji je stepen 6. trenutni trend pomeranja granica „stravičnog“ leda je u zapadnoj Kanadi podigao gornju granicu na stepen 6+ ili 7.

U Evropi, kao odgovor na škotske majstore (koji su jedno vreme važili za najbolje ledne penjače na svetu, prvenstveno zbog uslova koje su imali na kليفovima pored mora, gde se zbog vlage na stenama formirala ledena kora različite debljine), krajem sedamdesetih francuski i italijanski alpinisti započeli su celu seriju ekstremnih lednih uspona na bogom danom terenu centralnih Alpa. Tako je jedno vreme kao najjači ledni smer važio „Super-kuloar“ u severnoj steni Monblan-Di-Tekila (Mont Blanc du Tacul 4.248 mnv), promovišući nove zvezde ekstremnog lednog penjanja.

Penjanje uz strm led je relativno nov sport. Ljudi su počeli da se njime bave tokom kasnih šezdesetih, kada su razvijeni posebni uglovi na alatima za led, krute cipele i dereze sa prednjim šiljcima. Pre tog doba, alpinisti su se smelo peli uz strm led usecajući stepenike i eksperimentisali sa nepouzdanim bodežima za led kako bi održali nesigurnu ravnotežu. Nova oprema je omogućila brzo penjanje kretanjem pomoću prednjih šiljaka dereza, uz smeri, za koje je ranije bilo potrebno i po nekoliko dana.

„Pogledao sam unazad, niz beskonačan niz naših tragova i video kako, krećući se uz njega, ekspresnom brzinom dolazi Nova era; bila su to dvojica muškarca koji su trčali - da, oni su trčali, a ne penjali se - uzbrdo, duž naših tragova. Po opštem priznanju, uvežbani alpin-

OSIM UOBIČAJENE PLANINARSKJE OPREME ALPINISTI KORISTE I SPECIJALIZOVANU: UŽAD, PRUSIKE, KARABINERE, POJASEVE, ČEKIČE, KLINOVE, ČOKOVE, ZAGLAVKE I MNOGO TOGA DRUGOG.

Stepen 1	Usponi od tvrdog leda nastalog smrzavanjem vode sa malim nagibom (manje od 50 stepeni do 1. dužine užeta), ili dugi snežni usponi sa umerenim nagibom koji pri penjanju zahtevaju osnovni nivo tehničke stručnosti.
Stepen 2	Ledne smeri od tvrdog leda nastalog smrzavanjem vode sa kratkim ispučenjima, sa nagibom do 60 stepeni do 1. dužine užeta, ili duži usponi do 35 stepeni nagiba.
Stepen 3	Strmiji led nastao smrzavanjem vode sa nagibom od 50 do 60 stepeni, sa kratkim ispučenjima nagiba od 70 do 90 stepeni do 1. dužine užeta, ili duži usponi do 45 stepeni nagiba.
Stepen 4	Kratki, vertikalni ledeni stubovi prošarani ledenim "odmorištima" sa nagibom od 50 do 60 stepeni. Prilično otežano penjanje. Duži usponi do 50-60 stepeni nagiba.
Stepen 5	U opštem slučaju duži ledni usponi sa težim delovima i/ili vertikalnim stubovima napornim za prelaženje, sa malim mogućnostima za odmaranje.
Stepen 5+	Duže ledne smeri sa povišenim stepenom ozbiljnosti, dugim vertikalnim sekcijama i izuzetno teškim delovima, ali ne toliko dugim kao u stepenu 6.
Stepen 6	Duže ledne smeri sa povišenim stepenom ozbiljnosti, dugim vertikalnim sekcijama i dugim, izuzetnim teškoćama.
Stepen 7	Duže ledne smeri, sa izuzetnim stepenom ozbiljnosti, dugim vertikalnim sekcijama i izuzetnim teškoćama, uključujući slab led.

Tablica lednih uspona

isti mogu da se kreću brzo ako pravilno koračaju; ali to, da su ova dvojica došla do ovako rano ujutru, je bilo potpuno zapanjujuće. Mora da su sinoć bivakovali na nižem delu uspona; teško da je bilo moguće da su tek danas počeli da se penju uz njega. Ali, to je, u stvari, i bio slučaj.

Ta dvojica su bili najbolji od svih Ajgerovih (Eiger) kandidata - Hekmer (Heckmair) i Vorg (Vorg) - koji su nosili krampone sa dvanaest šiljaka. Osetio sam se potpuno demode u svojim starim kandžama."

- Hajnrih Harer (Heinrich Harrer), Beli pauk (The White Spider)

U našim krajevima ledno penjanje je još uvek u povoju. Broj kompetentnih alpinista koji se kako-tako nose sa ledom se nabraja na prste jedne ruke, što je verovatno rezultat izrazito loših uslova za ledno penjanje kod nas. Pri dobrim vremenskim uslovima se u planinskim masivima Crne Gore mogu naći ledno-kombinovane smeri zbog kojih vredi biti strpljiv i naporno trenirati, ali usponi te vrste su nažalost jako retki.

Kao dopuna procenjivanju težine lednih uspona, sličnom onome koje se koristi u suvom penjanju, kazuje podatak koliko vremena će kompetentnoj alpinističkoj navezi biti potrebno da ispenje smer.

Kombinovane smeri obuhvataju i PENJANJE U STENI I LEDU (na suvim delovima smeri, alpinisti koriste cepine, ledne bajle i dereze tako što ih nežno „ubadaju / nabadaju“ u pukotine ili male oprimke). Kombinovane smeri komplikuju procenjivanje težine, ali pri procenjivanju težine lednih uspona se ovi faktori obično uzimaju u obzir. Džef Loui (Jeff Lowe) je predložio spajanje Josemitškog decimalnog sistema, tehničke težine suvih uspona u koherentan sistem koji bi služio za proračunavanje čisto suvih uspona, čisto ledenih uspona ili kombinovanih smeri. Ova metoda daje detaljne informacije o usponima, što je naročito poželjno ako po prvi put dolazite u neko alpinističko područje.

Pošto steknete iskustvo na jednom mestu, možda

ćete uvideti da vam relativno procenjivanje težine alpinističkih uspona - lak, umeren i težak - pruža sve što je potrebno da znate o nekom takvom smeru. Ali, kada je o ledenim usponima reč, uspon može da enormno varira u težini - zavisno od godišnjeg doba, dana, vremenskih prilika, količine leda i njegovog kvaliteta - bez obzira na to koji istem se koristi za njegovo proračunavanje.

Ako ste na kraju svega ostali zbunjeni mnogo-brojinim usporednim tablicama, te različitost pristupa u obračunavanju težina smeri u raznim krajevima sveta, nemojte se previše sekirati. Težinski sistem koji ste naučili u AO Beogradu će vam biti dovoljan da se snađete u alpinističkim centrima u većem delu Evrope, a ako kojim slučajem odete na penjanje u Australiju ili Novi Zeland naići ćete na tablice koje ovde nisu ni pomenute, ali budite sigurni, posle prve prepenjanje smeri znaćete o čemu se radi.

ODLOMAK IZ RADNOG MATERIJALA „ALPINISTIČKE TEHNIKE U STENI I LEDU“ R. MILOJEVIĆ
IZVOR: ALPINISTIČKI ODSEK „DR RASTKO STOJANOVIĆ“,
PLANINARSKI SAVEZ BEOGRADA
WWW.AOB.ORG.RS

PEĆINA TURČINOVAC, KOJA SE VIDI SA MAGISTRALNOG PUTA, NALAZI SE NA NADMORSKOJ VISINI OD OKO 560 METARA. VISINA CELE STENE NA KOJOJ SE PEĆINA NALAZI JE OKO 100 METARA, A VISINA SAME PEĆINE JE ŠEZDESETAK METARA.

Klub ekstremnih sportova „Armadillo” iz Čačka organizovao je projekat „Turčinovac 2013”.

Osnovna delatnost kluba je alpinizam, sportsko penjanje planinarenje, speleologija, kanjoniranje. Ovi sportovi zahtevaju fizičku kondiciju, izdržljivost i mentalnu sposobnost, da bi se stvarno uživalo u blagodatima prirode i sprečile ili što lakše sanirale nezgode koje se mogu lako desiti neobučanim ljubiteljima prirode. Kroz redovne treninge u kontrolisanim uslovima jedanaest redovnih članova uče od starijih i iskusnih alpinista kako biti u harmoniji sa prirodom a pri tome upoznaju sve skrivene lepote naše zemlje... Postoji i jedan član kluba sa posebnim potrebama koji je pre dve godine i pored tog nedostatka bio najmlađi Srbin koji se popeo na Mon Blan. Mladen Makojević je sa svojih sedmanaest godina bio na najvećem vrhu Alpa. Pored ovih aktivnosti klub

Turčinovac^{2013.}

Projekat predstavlja masovnu akciju planinara i alpinista, na atraktivno potezu u **Ovčarsko – kablarskoj klisuri (Srbija)**, a motivisan je spasavanjem 96 učenika OŠ „Dule Karaklajić” iz Lazarevca...

takođe vrši i osnovne alpinističke i instruktorske obuke. Tu je i naš najstariji instruktor alpinizma Slobodan Milovanović.

Projekat „Turčinovac 2013“ realizovan je 28. juna. Ovakav projekat predstavlja masovnu akciju planinara, alpinista, a motivisan je spasavanjem 96 učenika OŠ „Dule Karaklajić“ iz Lazarevca koji su se 30. novembra 2011. godine izgubili na planini Ovčar, prilikom posete manastirima. Akciju spasavanja izveo je KES „Armadillo“, koji je sa punim poverenjem angažovan od strane policije, vatrogasaca i službe za vanredne situacije.

Pre svega treba pomenuti da je Turčinovac prva izrađena via ferata u Srbiji, tačnije na Kablaru. Via ferata na italijanskom znači gvozdeni put i predstavlja zaštićene delove staza u Alpima. Suština ferate je čelična sajla koja je fiksirana za stenu i služi za osiguravanje od pada. Pored sajle ovaj put čine merdevine i ankeri ukovani u stenu. Ovim načinom opasne deonice postaju pristupačne svima uz minimalno opreme.

Ovom prilikom pećinu je posetilo 86 osoba. U ovoj akciji učestvovala je Gorska služba spasavanja „Jahorina“, Vatrogasci

spasioci stanica „Čačak“, Veterani 63 padobranske brigade, Planinarsko društvo „Kablar“, Sportsko penjački klub „Pentraks“, Parglajding klub „Parasex“ Čačak i Klub ekstremnih sportova „SOKO“ Požega.

Akcija je usešno izvedena, sve je prošlo u najbolje mogućem redu. Nakon akcije sledio je je odmor i sumiranje utisaka. U večernim satima instruktor alpinizma Mladen Jevđović održao je predavanje na temu istorijat i značaj alpinizma, a kasnije su prezetovane slike i video materijal koji su zabeleženi tog dana na Turčinovcu.

Bogdaš - Marjaš

Jedan planinar je na izazovnim vrhovima **Prokletija (Crna Gora)** sreo prijatelje i obećao sebi da će se ponovo vratiti...

Vidiš tamo, to su ti vrhovi Prokletija. Onaj oštri (liči na leđa dinosaurus) je Bogdaš-Marjaš. „Jeste li bili tamo?“

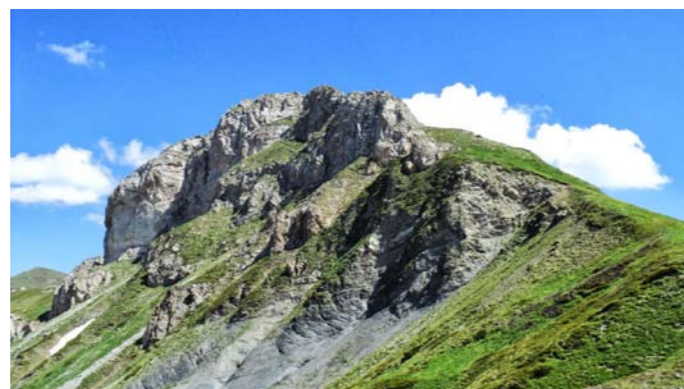
„Naravno, u vreme SFRJ smo sve te planine i vrhove obišli. Bogdaš nije naivan za penjanje...“

Kao da se polako vraćam na razgovor moje malenkosti i čuvenog planinskog kraljevačkog vuka Bineta od pre šest godina. Bogdaš. Tako mi je magično delovalo to ime, pa još u kombinaciji sa Marjašom. Ono čemu sam težio godinama unazad se najzad ostvarilo. Presrećan sam.

Počelo je time što sam se raznoraznim prevoznim sredstvima prebacio sa juga Srbije na severoistok Crne Gore, u Babinopoljsku dolinu iznad Plava. Tamo sam sreo starog poznanika Ramiza Redžematovića, planinarskog prijatelja sa međunarodne ekspedicije „Ararat 2009“. Velika sreća i radost.

Neki dobri ljudi su me ugostili u katunu Bogićevica. Svi preduslovi za ostvarenje sna su ispunjeni, a sutrašnji dan je iskorišćen za realizaciju.

Jutarnji časovi, cvrkut ptica, prohladno je. Ustajem i spremam se za uspon. Nestrpljivost je učinila svoje - hranu i vodu sam poneo, ali sam slatkiše zaboravio. Šta ću, idemo težim putem do cilja. Brzo se savladava par stotina metara razlike i na granici sam Crne Gore i Kosova - Čafa Bogićes. Od njega još sat vremena uspona i tu smo, prvi vrh za danas, Maja Rops (2.501 m). Pogled na sve strane, ceo masiv ispred mene, izvrsno! Ono što je celog dana kvarilo sliku su bili rojevi muva. Leteće napasti su bile stalno oko mene - na stotine. Ne znam o čemu se radi i odakle u tolikom broju. Nikad toliki broj muva upornih u praćenju nisam video.

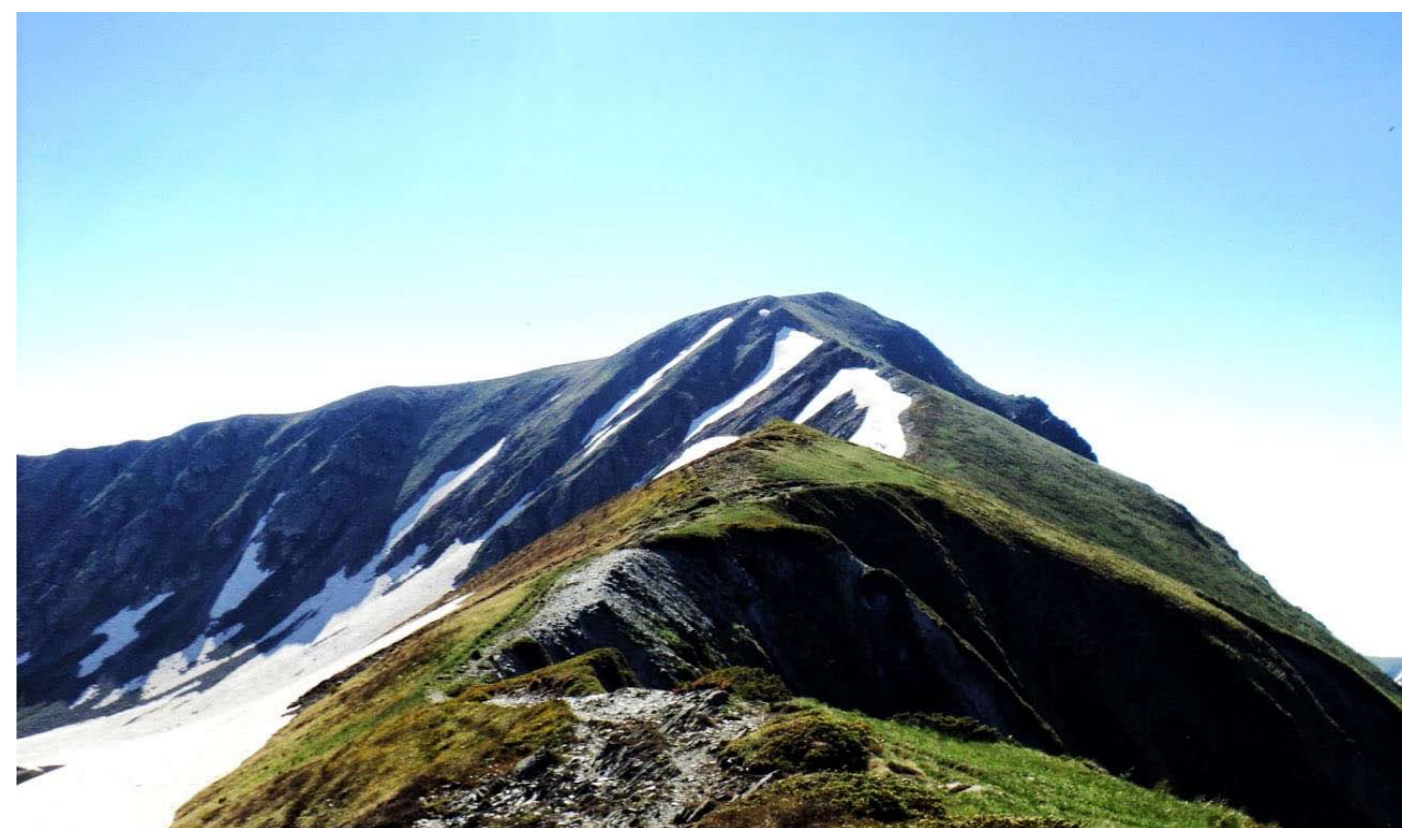
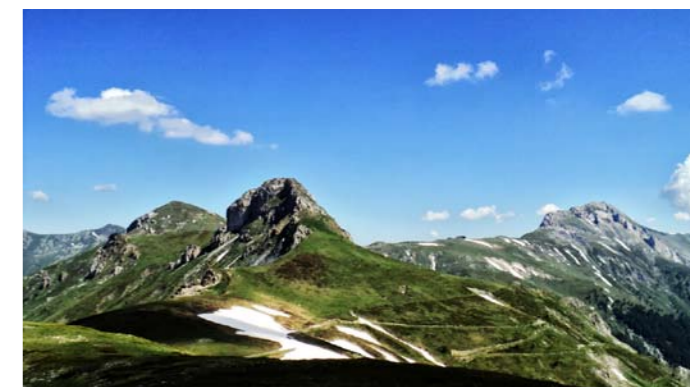

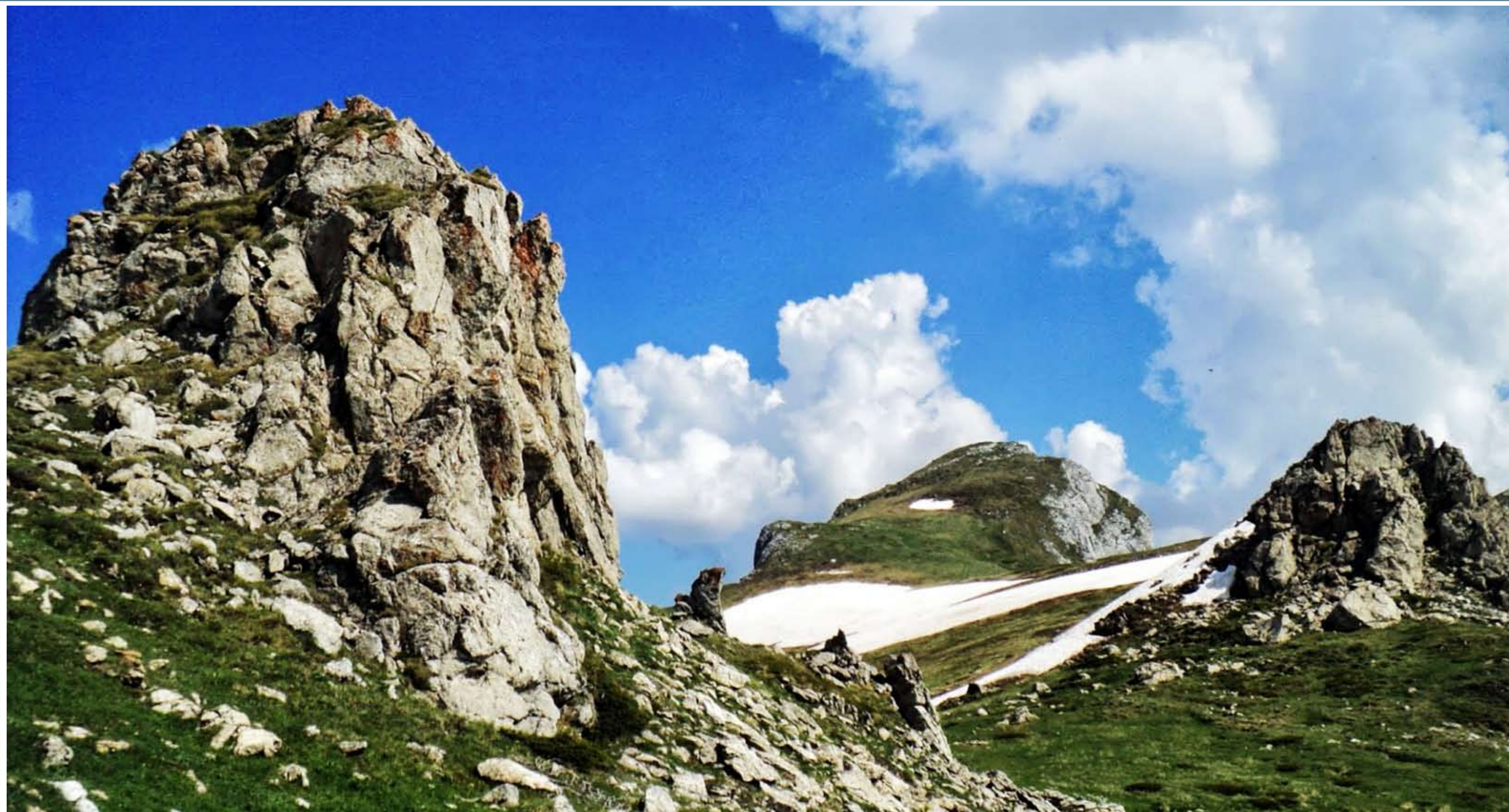
Nastavljam dalje, spuštam se na još jedan prevoj, zatim penjem Pčelinji krš (2.372 m). Do njega je malčice opasno doći desnom stranom jer su sipar i nagib veliki, stazica skoro neprimetna, a preostalo je i malo klizavog i tvrdog snega u kom se moraju praviti nogostupi. Na vrhu je Ramiz - divnog li iznenađenja! On je imao malo improvizovanu turu, tako da smo se samo tu sreli. Posle kraće pauze za

Zahvaljujem se...

Zahvaljujem se Zoranu iz Gornjeg Milanovca koji mi je dao jako korisne savete, kao i GPS treklog kojim se on kretao ranije. Zoki, jedno ogromno hvala!

odmor, slikanje i priču, nastavljam danas uz njegove reči: Hajde ti, nano, još je posla pred tobom. I bilo ga je. Najteže i najslađe je tek sledilo. Uspon na Bogdaš (2.533 m), dugo čekani. Staza je pod nagibom od preko 60 stepeni, sa ambisima od po par stotina metara. Morate biti maksimalno fokusirani. Divokoze koje su se razbežale na kamenje koje oborih su mi malo skrenule pažnju, ali sam se odmah „fiksirao“. Vrh se nalazi dva kilometra u kosovskoj teritoriji, tako da sam rizik ilegalnog prelaska granice preuzeo

na sebe. Sreća, pa nema policajaca okolo! Pogled sa vrha na sve strane, na jednoj se vidi Metohija, Dečani i Peć, Rugovska klisura, a sa druge Plavska dolina. Crnogorske planine su na dlanu, kao i vrhovi Kosovskih Prokletija. Joj, što dan ne traje 44 časa, da barem dva - tri sata provedem ovde, u ovoj lepoti. Spust je dosta ozbiljniji i opasniji od uspona, tako kaže staro planinarsko pravilo. Skoro jednočasovna pauza na vrhu je značila, noge su sigurnije na opasnom delu. Silazim na greben normalnog nagiba i

sada je lakše. Preostaje još jedan, poslednji uspon. Odradio sam ga, kako bih ja to rekao, na „isparenjima“.

Snage je ponestalo, ali je volja bila tu. Pasji vrh (2.405 m), stražar nad Babinopoljskom dolinom, najlepša osmatračnica doline. Na vrhu sam dao sebi oduška pa sam malo duže odmorio. Uvek mi je teško kada se moram spustiti u civilizaciju posle dana provedenog u planinskom raju. Tako sam se i tad osećao. No, tešila me je činjenica da ću se iznova

i iznova vraćati ovde.

U katunu sam sreo Ahmeta Rekovića, čuvenog planinarskog vodiča i najboljeg poznavaoa Prokletija. Posle dugo dopisivanja sudbina je konačno uredila naš susret, sasvim neočekivano. Razgovor sa ovim prijatnim gorostasom je posle dana provedenog na planini bio kao šlag na torti.

Prokletije moje najdraže, vratiću vam se opet, budite mi najlepše i ostajte zdravo!

TEKST I FOTO: MILOŠ TAŠKOVIĆ

TRIGLAV

Izlet Osječana iz **HPD „Bršljan-Jankovac” (Hrvatska)** na Triglav (**Slovenija**) bio je pun pogodak...

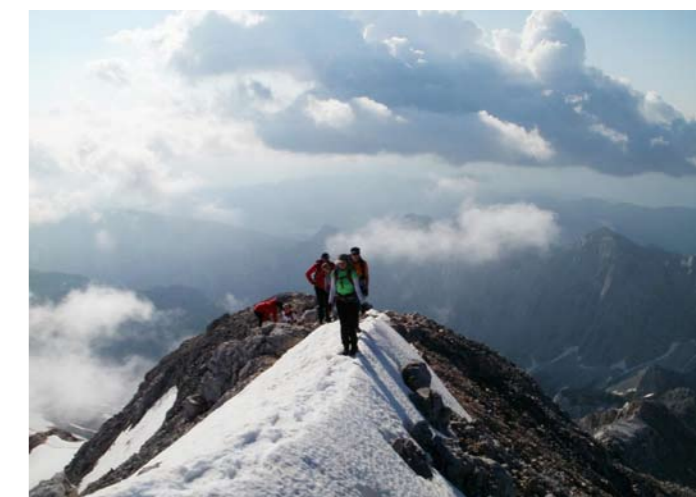
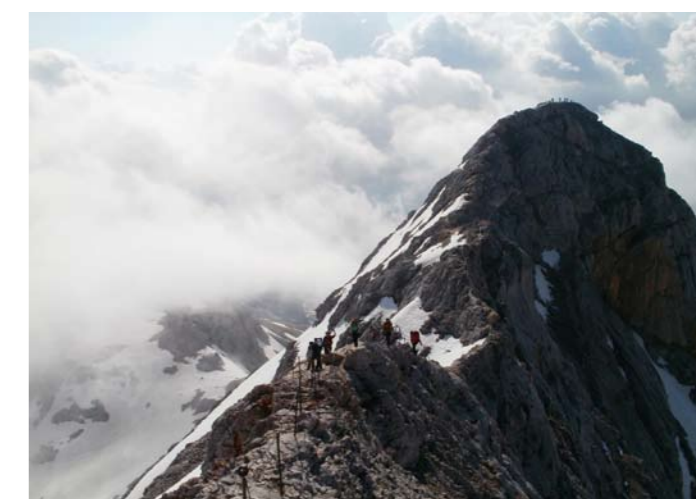
Tjedan prije uspona na Triglav, sa sportskog penjališta Zlatni rt u Rovinju bezuspješno je nazivan prethodno rezerviran auto prijevoznik sa namjerom otkazivanja mini busa. Naime, kod uzimanja kontakta krivo je upisana dvojka umjesto

jedinice zbog čega se čudom čudilo isto tonskom digitalnom ženskom glasu koji neprestano ponavlja: birali ste broj koji se ne koristi! Pa kako se ne koristi kada moramo otkazati čovjeku jer na Triglavu je snijeg a predviđaju ga još uz sve pripadajuće mu nevihte, munje i najmanje sto mu gromova! Bingo! Sastanak u četvrtak i sve je naravno dogovoreno kako je to i uobičajeno u Osijeku. Ljudi „motivirani”, vodič „iskusan”. Vrijeme nas pušta u subotu i nedjelju, pogoršanje u ponedjeljak, kijamet u utorak! Četiri ujutro startamo dok mimo nas vatrogasci

Osijeka, nakon požara Trgovačkog centra Billa, rade pospremu i u grupama odlaze čađavi na tuširanje i spavanje, a protupožarni inspektori počinju svoj dio policijskog uviđaja. Stotinu mini busovih kilometara na sat, stajanje zbog tankanja, zatim još jedno kontrolno na Bregani, dovozi nas nakon sedam sati u prostranu dolinu Krme. Ovdje nam se pridružuje ostatak ekipe. Pakiranje uz mali odmor. Relativno umorni od putovanja hodamo sa trodnevnim torbama na kralježnici prema domu Kredarica. Šest stotina kilometara cestom od Osijeka do Krme i tisuću pet

stotina visinskih metara od doline do kreveta.

Sigurno, sa noge na nogu, usputni pljusak, tu i tamo pauza i, eto, nakon pet - šest sati smo u triglavskom domu Kredarica. Ovdje je sve uobičajeno, standardno i po JUSU rekli bi naši stari! Zujanje oko, po snijegu, u potrazi za izvorom pitke vode! Druženje sa prijateljskim domarom i ponekim češkim i litvanskim planinarom. Uvjeti na grebenu su dobri. Neće uopće biti one poznate gužve! Od stotinjak planinara koji su u lipnju došli do doma, svega ih je desetak bilo iz Slovenije? Mirni, spokojni,

zijeajući odlazimo spavati u skupno ležište na trećemu katu. Nitko ne hrče?!

Pola šest, šest buđenje! Priprema, doručak, kava, čaj i start u sedam i trideset. Tu i tamo prije malog

Triglava ima još koje snježište. Na grebenu društvo napreduje brzo i sigurno. Rijetko tko, osim naše najmlađe članice, devetogodišnje Dariane navezane na vodiča, koristi gurtne za samoosiguranje.

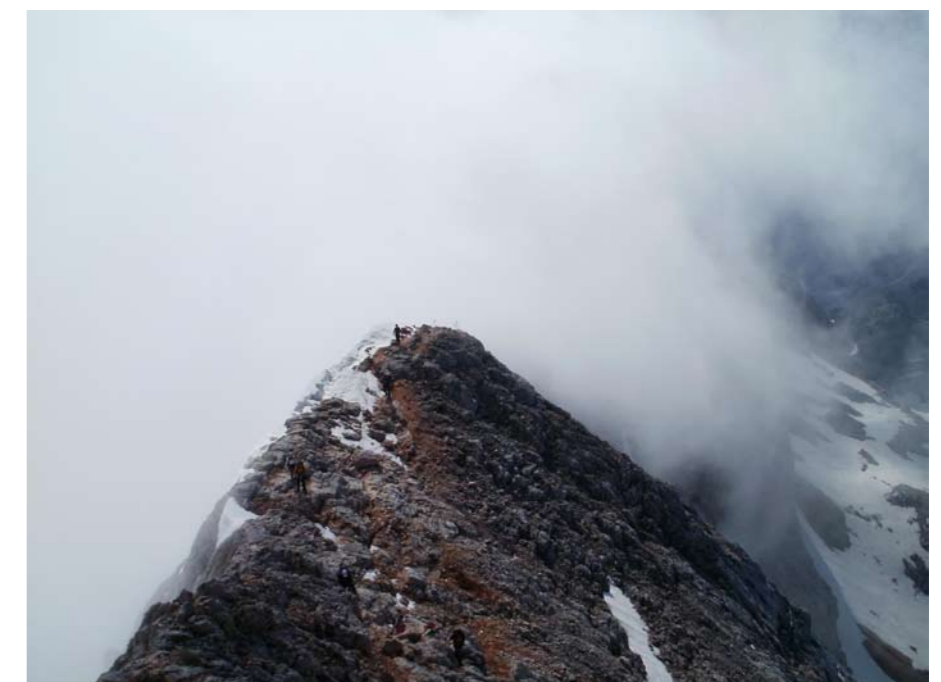
Normalno da nitko prirodan ne koristi šljemove na glavi. Petnaest minuta prije devet smo na vrhu velikog Triglava na dvije tisuće osam stotina i šezdeset četiri metara.

Većini je to prvi puta nekolicini drugi, treći ali nekima peti i četrnaesti puta. Vrijeme je zbilja fantastično! Prema zapadu se tamno plavi a sa istoka ne tako brzo ali sigurno dolazi masa cumulusa. Škrlatica, Stenar, Oltar, Križ, Bovški Gamsovec iznad doline Vrata naizmjenično su malo vidljivi potom prošarani zavjesom od Cirusa. Iza prve vidne skupine nevidljivi su Prisojnik, Mojstrovka, Jalovec, Mangrt, Vevnica i ostali vrhovi rubnih Alpa? Bez žurbe smo, sunčamo se, fotografiramo, razgovaramo. Skupna fotka četrnaestero Jankovčana: Helena, Željka, Ivica, Ivana, Tomo, Bill, Dubravka, Iva, Jura,

Slaven, Danijel, Snježana, Daka i Dario. Tri prijatelja još su u brzom naletu! Jelena zvana Nuklearka, Cvija i Branka samo što nisu stigli gore do Aljaževog Stolpa! Siguran spust nazad u Triglavski dom. Ovdje se cijeli dan, poneki skoro i noć opuštamo i odmaramo dok, iznad „super Mjesec“ udaljenošću tada najbliži zemlji, izvrsno sjaji.

Zadnji dan preko doma Planika po magli i kiši nazad u dolinu Krme. Šetnja i dokolica po i oko Ble da i to je bio kraj jednog, nakon tridesetak godina, zajedničkom voljom organiziranog izleta našega staroga Društva na planinu zanimljivu skoro svakom planinaru.

DARIO MAJETIĆ
HPD „BRŠLIJAN-JANKOVAC“

Mali međed

Još jedna nesreća na planinarenju: Njemica poginula na Durmitoru

Rita Marija Štedl (73) poginula je samo pet metara dalje od mjesta sa kojeg je lani, u avgustu, stradao njen sunarodnik Karlhajnc Rolf (72), potvrdili su Pobjedi članovi Gorske službe spašavanja...

ŽABLJAK/PODGORICA - Njemačka turistkinja Rita Marija Štedl (73) poginula je 4. jula oko 14 sati na Durmitoru. Sa mužem Paulom Štedlom spuštala se niz sjevernu stranu vrha Mali međed, kada je izgubila korak i sunovratila se niz sniježnu padinu na lokalitetu Klještine. Pad na kamenje na dnu nanosa bio je fatalan za Ritu.

Spasioci su sat nakon nesreće uspjeli da se kroz kišu i nevrijeme probiju do njih. Ritu nijesu zatekli u

životu, a suprug je bio pored nje, nepovrijeđen. Zbog nepristupačnog terena i loših vremenskih uslova – kiše praćene grmljavinom – desetočlana spasilačka ekipa, na čelu sa Zoranom Šacom Vojinovićem, tek je oko 19 sati tijelo spustila do Žabljaka.

Helikopter policije po lošem vremenu nije mogao biti od ruke spasiocima.

POGREŠAN PUT

Bračni par uputio se ka vrhu ujutro. Oko 13 sati, na Malom međedu ih je uhvatilo nevrijeme. Krenuli su nazad putem kojim se ne ide bez adekvatne opreme, posebno ne u uslovima kada snijega na planini, prema riječima mještana, ima kao nikada u proteklih nekoliko decenija...

- Nesreća se dogodila na lokalitetu koji je poznat kao Klještine. Naišli su na snijeg i padinu pod nagibom od nekih 60 odsto. Suprug je pokušao da napravi stope u

snijegu, kako bi ona prošla. Iz nekog razloga krenulo je naopako, žena se sunovratila niz padinu i završila na stijenu – kazao je Pobjedi vođa članova Gorske službe spašavanja sa Žabljaka Zoran Vojinović.

Prema njegovim riječima, suprug poginule planinarke kazao je da je davala znake života nepun sat nakon nesreće.

- Bili su neadekvatno opremljeni. Paula smo zatekli promrzlog, ali se držao do momenta kada su sve njegove nade da Riti ima spasa potonule. Od tada je bio u šoku – priča Vojinović.

On ističe da vremenski uslovi nijesu dozvoljavali evakuaciju iz vazduha, a sa tako teškim povredama, čak i da je helikopter mogao da priđe, šanse da se žena izvuče bile su gotovo nikakve.

Članovi Gorske službe spašavanja i službe spašavanja opštine Žabljak tokom pet sati rizikovali su živote da tijelo dopreme do grada. Zbog klizavog terena morali su konopima da obezbijede evakuaciju i postavljaju alpinistička sidrišta na svakih 50 metara...

FATALNO MJESTO

Kako je kazao Zoran Vojinović, nesreća se dogodila na gotovo istom mjestu gdje je lani poginuo Karlhajnc Rolf (72).

- Bizaran je podatak, a to smo pokazali kolegama koji nijesu bili prošle godine na evakuaciji njemačkog državljanina, da su se obje nesreće dogodile u svega pet metara udaljenosti. U blizini je od lani ostala hrpa kamenja kojom je obezbjeđivano tijelo Rolfa. To je nevjerovatan podatak, koji samo potvrđuje koliko je ovaj durmitorski vrh opasan – kaže Vojinović.

S njim su juče po nezapamćenom nevremenu, koje su gotovo tri sata pratili grmljavina i munje, bili i Batrić Grbović, Goran Grbović, Miroslav Karadžić, Marko Andesilić, Radule Vujičić, Novela Nedović, Drago Popović, Ilija Šamšal i Novo Zarubica.

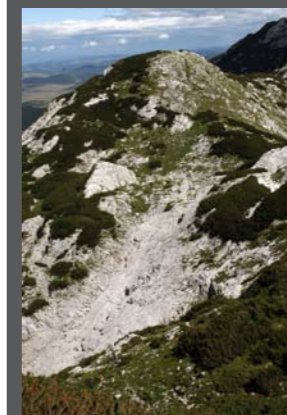
Tijelo stradale planinarke upućeno je istog dana oko 21 sat na obdukciju u Podgoricu. Njena porodica je obaviještena i trebalo je sutradan da stigne u Crnu Goru.

I. PERIĆ

Izvor: www.pobjeda.me

Karte ne pomažu, staze se ne vide

- Za 30 godina, koliko se bavim ovim poslom, ne pamtim ovoliki snijeg na Durmitoru – kaže Zoran Vojinović.

Nema te karte koja bi pomogla turistima da nađu staze po snijegu. Na pojedinim mjestima ima deset metara nanosa. Kakva je situacija, govori podatak da je Bobotov kuk zabranjen za penjanje.

- Nažalost, niko se ne drži upozorenja izdatog sredinom

juna da na Durmitoru vladaju zimski uslovi penjanja. Tako je i bračni par iz Njemačke krenuo u avanturu, i to u spuštanje sa strane koja je okovana snijegom.

Trebalo bi da vlasnici kampova i privatnog smještaja pokušaju da utiču na goste da ih odvrte od ovako rizičnih planinarskih poduhvata koji se okončavaju tragično – upozorava Vojinović.

NAJOPASNIJI VRH SA NAJVIŠE POGIBIJA

Mali međed je najopasniji vrh na Durmitoru. Spasioci sa Žabljaka imali su na njemu najviše intervencija. Nažalost, najmanje četiri-pet navrata bili su nemoćni da izvuku stradale, a do Žabljaka su na nosilima spuštali poginule...

- Blizu je, vidi se sa obala Crnog jezera, djeluje pristupačno i ne tako divlje. Turisti pomisle da se lako popeti... To je varka. Upravo je Mali međed jedan od najopasnijih vrhova na Durmitoru. Vladaju zimski uslovi, iako je jul – priča Vojinović.

TREĆA NESREĆA U ROKU OD 14 DANA

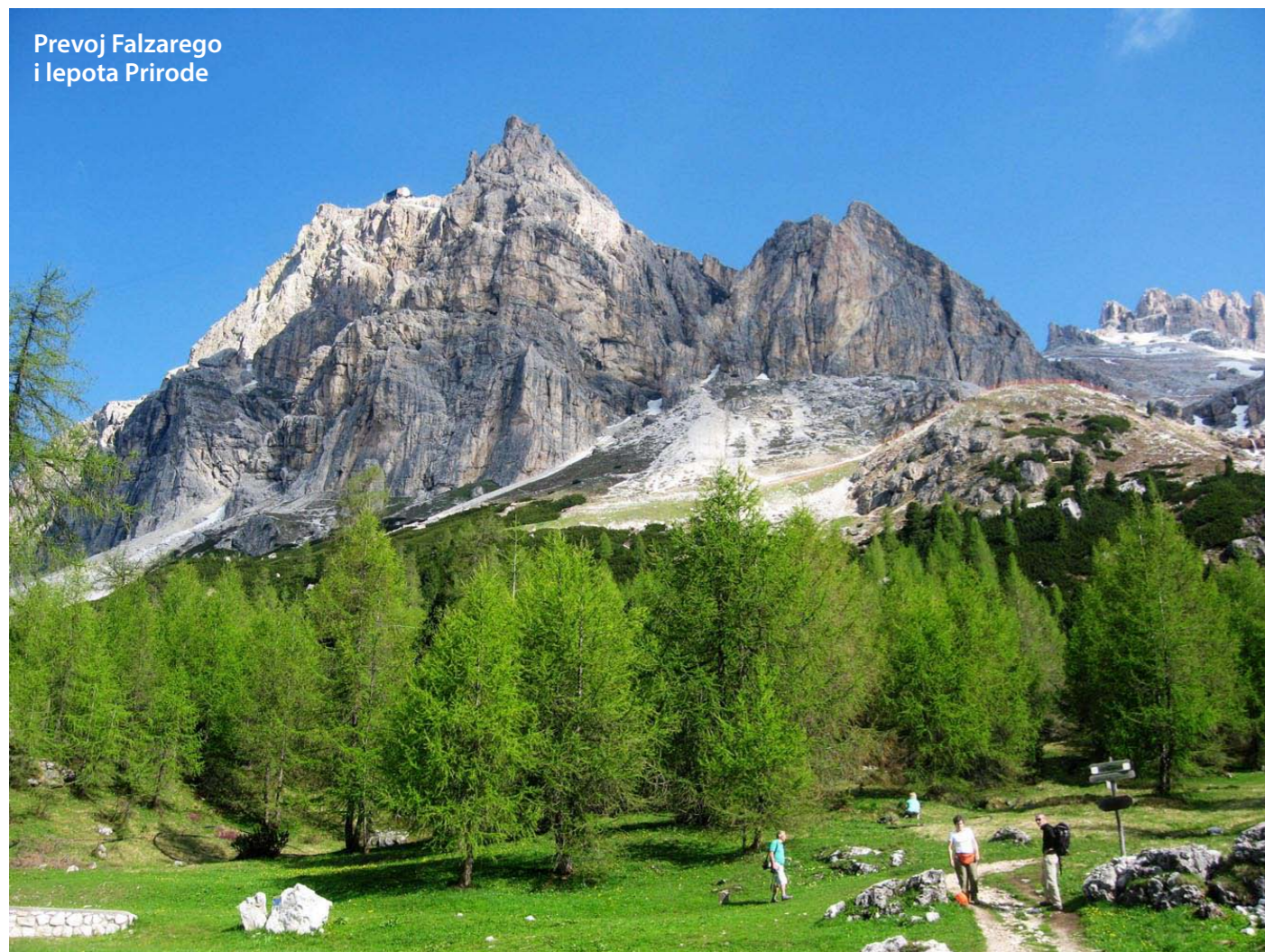
Ovo je treća nesreća u crnogorskim planinama od 22. juna. 2013. Naime, 1. jula je poginuo planinar iz Češke Libor Hnilička (30), dok je njegov kolega bezbjedno evakuisan sa Kučkog Koma.

Pokušavajući da osvoje vrh, dvojica planinara su izgubila orijentaciju. Hnilička je pao niz liticu kod grebena Jagorević i stradao, dok je Vladimir Svoboda (31) ostao na stijeni. Njega su spasioci nakon savladavanja vertikalnog uspona od 120 metara bezbjedno evakuisali.

Deset dana ranije, rumunska turistkinja Adriana Cpoiu (52) teško je povrijeđena prilikom planinarenja na Durmitoru 22. juna. Do nezgode je došlo u reonu trojnog prevoja, prema Lokvicama. Povrijeđenu ženu su, nakon ukazane pomoći, spasioci Gorske službe spašavanja i članovi Avio-helikopterske jedinice MUP-a prebacili u Klinički centar.

Gorski spasioci su u aprilu spasili Miroslava Lazarevića (41) iz Zvečana, kojega je povukla lavina prilikom uspona na Bobotov kuk.

M.Č. Izvor: www.pobjeda.me

Prevoj Falzarego
i lepota Priode

DOLOMITI

Via ferrata adventure

Italija

Dolomiti su planinski masiv u severnim italijanskim Alpima sa 18 vrhova preko 3.000 m. Kažu da ovde možete videti najlepše planinske panorame na svetu sa vertikalnim stenama, strmim liticama, zelenim livadama, snažnim vodopadima i prostranim dolinama. Raznolikost spektakularnih pejzaža predstavlja međunarodno važan geomorfološki prostor u kojem se nalaze svi oblici kraškog sistema.

Ovo je odlično mesto za klasično i sportsko penjanje, planinski bicikl i naravno čuvene via ferrate zbog kojih smo i mi ovoga puta išli u Dolomite. Via Ferrata u bukvalnom prevodu znači „Gvozdeni put“. Nastale su u prvom svetskom ratu kada su vojnici radi lakšeg pristupa položajima sa klinovima i metalnim sajlama osiguravali prilazne puteve. Taj termin se odomačio u čitavom svetu za

sve fiksirane smerove na ovaj način. U drugoj polovini dvadesetog veka u Dolomitima je postavljeno mnogo novih via ferrata i uglavnom su dobijale imena po poznatim vodičima iz tih krajeva. Danas su one izazov mnogim planinarima i predstavljaju najbezbedniji način da dođete do svoje porcije adrenalina.

SVAKA FERRATA IMA SVOJU OCENU

težine koja stepenuje tehničku težinu penjanja a sa

Timski duh
je najvažniji!

druge strane ozbiljnost i napor prilikom uspona. Za tehničku težinu imamo ocene od 1 do 5, a za ozbiljnost i napor ocene su od A do C. Tako da imate najlakšu ferratu 1A a najteža bi bila 5C. Najbolje je nabaviti dobar vodič u kojem imate precizne opise pristupa i detalje uspona kroz smer. U svakoj prodavnici outdoor opreme možete da kupite vodič, kao i da rentirate neophodnu opremu za via ferrata penjanje.

Mi smo ovoga puta izabrali Cortinu d'Ampezzo za bazu iz koje smo svako jutro kretali na neku od okolnih planina: Tofana, Cristallo, Sorapis ili Averau. Put do Cortine nije veliki problem jer se od Beograda uglavnom vozi auto putem a potrebno je oko osam sati vožnje. Kada je ekipa vesela i putovanje brzo prođe. Prvo smo krenuli na ferratu Averau koja se nalazi na istoimenoj planini. Pošto smo vodili planinare koji su početnici u ovoj vrsti penjanja krenuli smo sa lakšim ferratama sa idejom da iz dana u dan idemo na sve teže. Ekipa je bila vrlo motivisana da uči i napreduje što je pravo uživanje za svakog vodiča. Međutim, već prvi dan naišli smo na problem. Ove godine je palo mnogo više snega nego inače pa se na visini od 2.500 m još nije istopio. Na samom vrhu sreli smo dvojicu momaka koji su čistili sneg oko doma. Odmah su počeli da odmahuju glavom kada smo im rekli šta smo planirali. Srećom nismo mnogo propadali u sneg pa nam je na kraju još i bilo veselo. Zato smo narednih dana penjali ferrate na manjoj nadmorskoj visini i uglavnom one koje su orijentisane prema jugu. Tako smo u naredna dva dana prošli

Jutarnje
razgibavanje u steniNeko je sporiji
a neko brzi...

kroz ferrate Giovanni Barbara, Michielli Strobel i degli Alpini. Ova poslednja je i bila najteža za penjanje a poznata je i po svom drugom imenu: Ferrata Militare. Naime, tokom 2007. godine italijanska vojska je radi obuke postavila novu ferratu na vrhu Col dei Bos. Sve je perfektno urađeno pa je pravo uživanje penjati se uz strme stene. U podnožju se nalaze ostaci od

Dolina je daleko
ispod nas

Ostaci bolnice iz
Prvog svetskog rata

bolnice iz Prvog svetskog rata. Deluje nestvarno kako su uspeli da je sagrade na ovakvom mestu.

NEKI SLEDEĆI PUT planirali smo ferrate sa ocenom težine 5C, ali da bi se to popelo kod kuće mora puno da se trenira. Za ljubitelje Prirode, planinare i sve one koji vide neki viši smisao u penjanju uz planinu Dolomiti su pravi raj. Zato i вреди trenirati bar malo pa onda doći ovde i uživati u svakom trenutku, u svakom pokretu i u svakom pogledu.

Većina ozbiljnih penjača ferrate i ne smatraju nekim izazovom, ali su one divno mesto za prenošenje znanja i iskustva svima onima koji žele da napreduju u osvajanju visina. Pravo je zadovoljstvo kada vidite kako je neko svakog dana sve opušteniji i sve više uživa u penjanju. U stvari i to je neka vrsta izazova – pomoći drugima da ostvare svoje snove. Kada naučite da bezuslovno dajete onda znajte da ste uspeli u životu. ■

Gde je kraj ove stene

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A

Manaslu expedition 2013.

Uspon na Manaslu (8.163 m) - Nepal
Polazak: 27.08.2013.

(ekspedicija traje 40 dana)

Aconcagua expedition 2014.

Uspon na najviši vrh Južne Amerike –
Aconcagua (6.962m)

Polazak: 28.01.2014.

Tibet, Mt. Kailash 2013

Obilazak oko svete planine Kailash i poseta
svetog jezera Mansarovar

Polazak: 5. - 23. 09.2013.

ROCK & ICE TRIATLON
2013

PRVENSTVO SRBIJE U OLIMPIJSKOM TRIATLONU

4. AVGUST 2013. BORSKO JEZERO
U organizaciji kluba "Rock & Ice"

Dečja akvatlon trka Sprint triatlon Olimpijski triatlon

Informacije i prijave na:
www.triatlonbor.com

Komovi (Crna Gora)

Na ovom masivu ističu se tri visoka, moćna vrha koja grade celinu Komova...

Ljevorečki Kom (2.453 mnv)
Vasojevički Kom (2.460 mnv)
Kučki Kom (2.487 mnv)
pešački trekovi

Podaci o trekovima

Ljevorečki Kom 2.453 m

Dužina treka: 14,5 km

Ukupni savladani uspon: 1.150 m

Najniža tačka treka: 1.592 m

Najviša tačka treka: 2.483 m

Kondiciona težina: 5/10

Tehnička težina: 4/10

Vasojevički Kom 2.460 m

Dužina treka: 8,1 km

Ukupni savladani uspon: 760 m

Najniža tačka treka: 1.706 m

Najviša tačka treka: 2.461 m

Kondiciona težina: 4/10

Tehnička težina: 4/10

Kučki Kom 2.487

Dužina treka: 15 km

Uspón: oko 1.200 m i isto toliko silazak

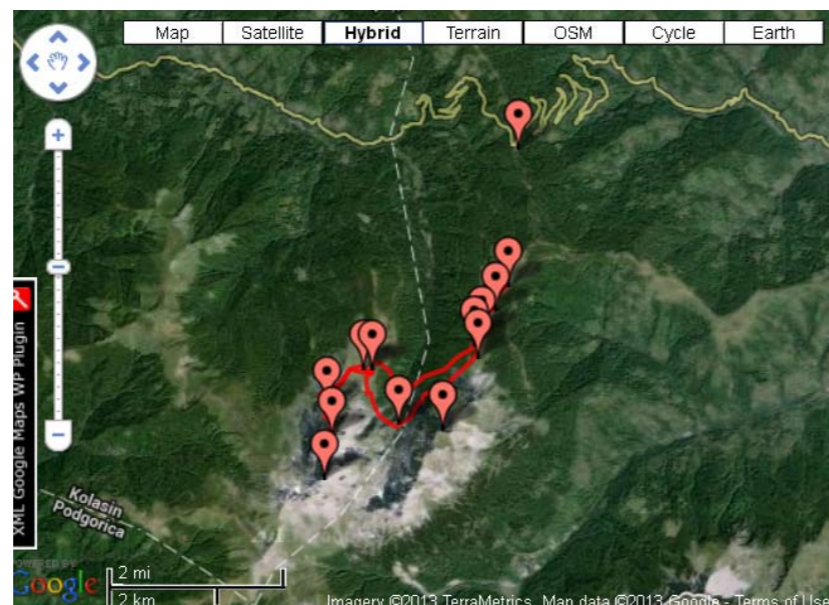
Najniža tačka treka: 1.700 m

Najviša tačka treka: 2.487 m

Kondiciona težina: 6/10

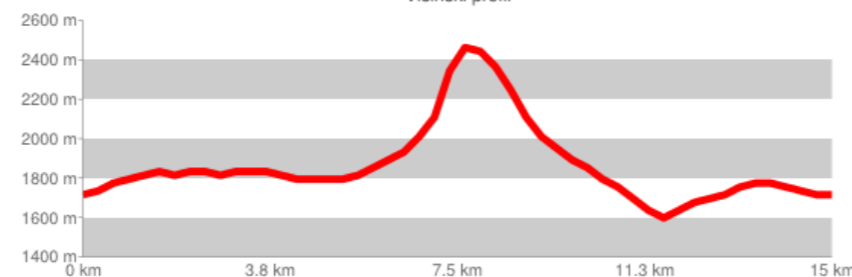
Tehnička težina: 6/10

Vode ima samo na Štavni

Ljevorečki Kom

Visinski profil

Planinari na usponu
ka Ljevorečnom Komu

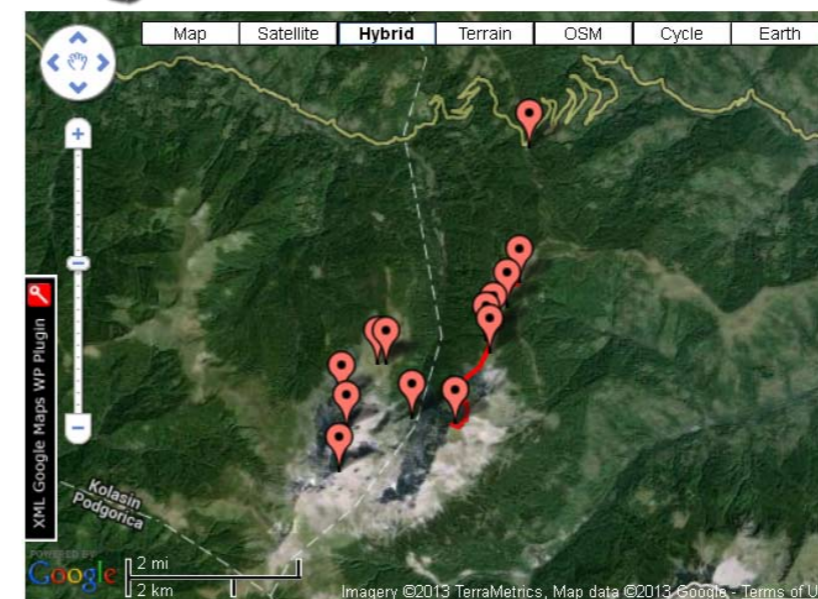

Download

LJEVOREČKI KOM (2.453 m)

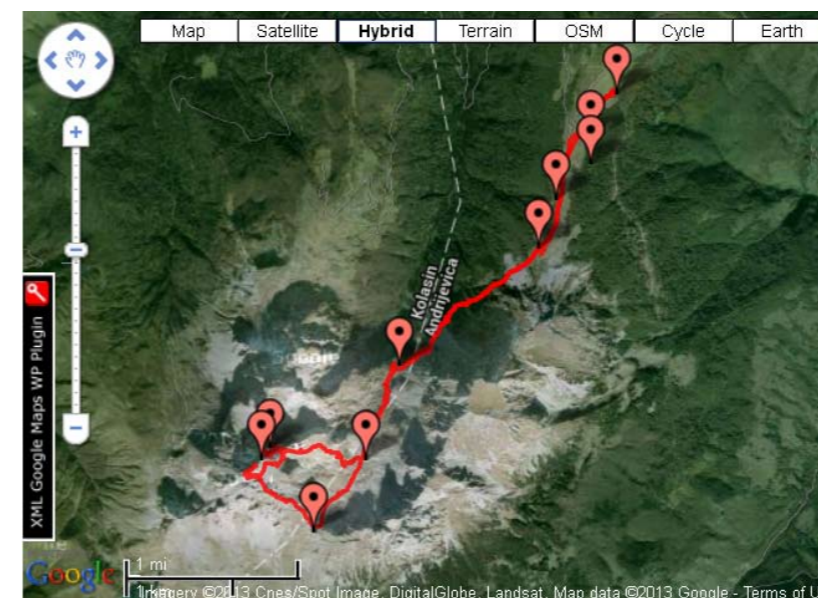
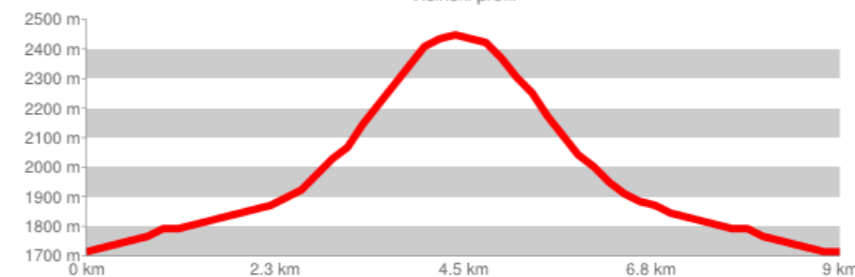
VASOJEVIČKI KOM (2.460 m)

KUČKI KOM (2.487 m)

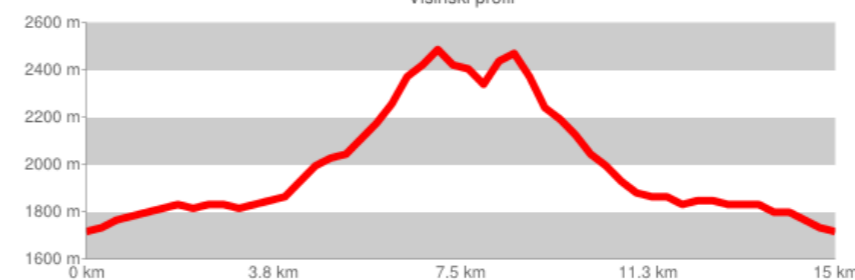
Vasojevički Kom

Visinski profil

Kučki Kom

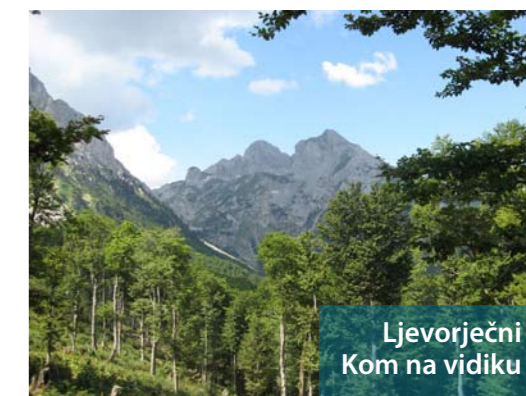
Visinski profil

Početak uspona ka
Ljevorečnom Komu

Eko katuni na Štavni

Ljevorečni
Kom na vidiku

Planina Komovi se prostire u istočnoj Crnoj Gori između reka Lim, Tara i Drčka i okružena je planinama Prokletije, Planinica i Bjelasica. Biljni svet je veoma raznovrstan i bogat zahvaljujući čemu je ovaj planinski masiv uvršten u potencijalna IPA (IPA - Important plant aeras) područja Crne Gore. Središnji deo planine je pokriven šumama bukve, jele, munike i smrče. Livade i pašnjaci se prostiru na planinskim površinama Štavna, Ljuban, Rogam, Carine i Varda. Goli vrhovi Komova su surove planinske pustine uokvireni cirkovima i sa njihovih oboda se spuštaju točila i sipari kao posledice izražene erozije.

Između Kučkog i Vasojevičkog koma nalazi se Međukomlje, prostrana udolina, u kojoj je smešten lednik.

AUTORI TREKOVA: SLAVKO ŠMIT I DOBRICA

Crna
GoraPinom je
obeležena
približna
pozicija ove
lokacije.

MAGANIK

Od Međedeg do Petrovog vrha

Beogradski planinari uživali su u
lepotama ove surove planine...

Penjanje Maganika je uvek poseban doživljaj. Ta planina, koja pripada Moračkim planinama, nalazi se s jedne strane oivičena kanjonom Mrtvice koji se duboko useca u njene stene, pa od Međuriječja na pravcu ka Nikšiću seže široki i još duži venac vezanih vrhova zaista neobične planine. Ova planina se retko posećuje, a spada u posebno atraktivne i najdivljije planine, gde se naročito lepo osećaju visokogorci, odnosno svi koji vole ovakve stene, predele i visove.

Ovaj put smo ka vrhovima ove planine krenuli iz kanjona Morače, od Međuriječja, gde je spoj Mrtvice i Morače. To je varijanta sa najvećom

visinskom razlikom, a mi ne idemo preko Mrtvog Dubokog, već pešačimo brdima ka Gornjim Rovcima, polukružno ka katunima Granice i potom Poljana, što je duža varijanta, ali sa blažim usponima. To nam je bitno imajući u vidu da su nam na ledima ranci sa kompletnom šatorskom opremom. Sa strane gledamo useke kanjona Mrtvice i gore stene Maganika, gde je naš cilj, ali prvo da nađemo dobro mesto za kampovanje. Važno je da tu ima vode i da su odatle dostupni vrhovi. Takvo mesto nalazimo nešto niže od katuna Poljana, na imanju Branka Bulatovića, gde se ne samo udobno osećamo, već provodimo slobodno vreme u divnom druženju sa njegovom porodicom, posebno simpatičnom dečicom.

Kada smo se naspavali, lepo odmorili, u rano jutro krećemo od katuna Poljana direktno ka vrhu

Međedi vrh (2.138 m), najvišem vrhu, slikovitog imena, što odiše silinom i snagom koja je potrebna da se popne na njegova pleća. Ranije sam obično peo od Maganičkog polja, ali i dolazio sa suprotne strane planine, iz pravca Nikšića, obično od Morakova. Prvi jutarnji zraci kupaju stene nad našim glavama i brda prekopne Prekornice, a mi smo na pola uspona. Nalazimo što podesniji način penjanja, naročito u drugom delu penjanja, gde treba

tražiti što ravniji teren i prolaze, obilazeći i prolazeći poneki obruč stena, prelazeći na viši nivo, a onda dalje, travnatim okomitim delovima, sve dok ne izademo na greben sa desne strane samog vrha.

Biti na ovom vrhu nije običan doživljaj, znam da se to retko događa, vidim i po podacima iz sveske koja je na vrhu. Ne žirim, lepo je vreme i sve valja osetiti, videti, zabeležiti aparatom, ne propustiti, povratiti svežinu za celodnevnu turu. Dan je ve-

dar, vreme prijatno, vidici otvoreni u nedogled, a odavde nisu obični vidici i vide se brojni vrhovi, sve Moračke planine, Tali, Lukanje čelo, Stožac, Zagradac i Lastva na Kapi Moračkoj, stenoviti vrhovi Sinajevine, a tamo na istoku, preko puta kanjona Morače na vidokrugu nazubljeni vrhovi Kučkih planina, Komova, Prokletija, šta sve ne. Sa suprotne strane su vrhovi Prekornice, Kamenika, visoravan Šitovo, a tu je i venac vrhova Maganika, do Petrovog vrha, gde imamo nameru da idemo.

Nedaleko sa vrha je vidikovac na Babin zub, gde se 1973. godine obrušio putnički avion, pošto je izgubio orijentaciju. Tu je i neobični ispucali plato

Treštenog vrha. Okolne vršne doline su pune snega, koji se ni do kraja leta sasvim ne istopi. Idemo ivicama tih dolina, uz stene, preko njih, ka Kokotovom vrhu. Spuštamo se ka prevoju Prijedor i grebanskim vršcima idemo ka Petrovom vrhu. Tamo na prilazu vrhu je za kretanje teža dubodolina koju treba bezbedno preći, naći najbolju varijantu kretanja i obilaženja, a sa suprotne strane je duboka dolina Đedovog dola, što seže do Petrovog vrha i graniči se odsečenim liticama kojima idemo. Tala-saste vršne kupe delom obilazimo, a na momentu smo na ivici odsečenih litica.

Na Petrovom vrhu smo. Konačno. Ne vidimo da

se u svesku neko upisao ove godine. Ovde se uvek posebno osećam, ovo je jedan drukčiji deo Maganika, osoben, samo sebi prepoznatljiv, divlji kao i ostali predeli planine, ali se odavde još više vidi nepreglednost divljeg prostora, pa na momente zaseni zastrašujuća kamena pustoš, ali sa svojom neobičnom lepotom, koja se samo može doživeti, a ne i prepričati. Po tome je upečatljiv pogled na dubodolinu sipara i prostranstva Đedovog dola i okoline. Pogledi, ti pogledi na sve strane! Odmaranje i osmatranje! Čitav Maganik i okolina, sve zajedno je tu.

Sledi spuštanje ka Rupi Stanjevića, u dubodolinu niz strminu i stene, dalje kroz doline i stene pune snega, pazeći na škrape i jame, ujedno stenoviti i šumoviti predeo do kog nije stigao požar, koji se povremeno na planini javlja i za koji iz više izvora imam informaciju da je namerno izazivan zbog pečuraka koje rastu na zgarištu. To već nema komentara. Na Rekočici sam morao zastati, podsetiti se, jer tu sam dosta puta prespavao, dolazeći iz pravca Nikšića, obično iz Morakova. Dalje idemo ka Maganičkom polju i potom do naših šatora.

Još jedna prestavana noć na planini, pozdrav sa Bulatovićima, pa silazak stazicom ka dubodolini Mrtvog Dubokog, sela duboko sakrivenog od očiju, bačenog u procep brda i na spoj kanjona, gde se ni izlaz ne vidi, kuda teče potok Dubočak, zakratko i do spoja sa Mrtvicom i njenim poznatim kanjonom. Sve to ostaje za pamćenje.

Tragedija u planini

Avionska nesreća u kojoj je poginulo svih 35 putnika i šest članova posade, dogodila se 11. septembra 1973. godine. Kako je utvrđeno, JAT-ova „karavela“ udarila je u vrh Babin zub, koji je bio obavijen maglom. Pre deset godina predstavnici „JAT erlajnsa“ sa crnogorskim planinarima iz društava „Dušan Bulatović Džambas“ iz Mojkovca, „Gorica“ iz Podgorice i „Javorak“ iz Nikšića postavili su spomen ploču i uzidali deo krila aviona u znak sećanja na ovu tragediju.

PLANINOM

knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

Telefon autora:
+381 (0)64-245-22-37

U njedrima Ruja

Od 14. do 16. 06. beogradski planinari boravili su na **Ruju (Srbija)**. Bila je to jedna od nezaboravnih avantura...

Srbija
Pinom je obeležena približna pozicija ovih lokacija.

Utorak se odlikovao optimizmom. Srijeda je počela sa otkazivanjem. Četvrtak je bio enigma. Petak je razbio sve dileme. Krenuli smo vozom. Odlučnih osam planinara se dogovorilo za samit kod info na željezničkoj stanici. U zadnji tren priključio se i Nenad. Devet ubjeđenih romantičara napravi upad u skromni, brzi voz za negdje. Nama je trebao Pirot. Rekoše na blagajni da isti voz ide u Skoplje i u Sofiju? OK. Bitno je da prolazi kroz Pirot, makar vozio anti-reketne sisteme za Siriju.

Pitah: „U povratku, imamo li voz u 13 h iz Pirota?”

Preko naočala me ljubazno pogledala i rekla: „Naravno, gospodine! Koliko karata? U jednom pravcu?”

„Taman posla! Počastićemo Beograd našim povratkom. Povratnu,

hvala!”

Kupih te grupne, povratne karte, pa priupitah na šalteru informacija: „Sa kog perona kreće ovaj za Sofiju?”

„Za Skoplje, a i za Sofiju sa perona 3.”

U momentu se zamislih i počeh pjevušiti pjesmu Party Brejkersa: „Kuda vodi ovaj put, mene i život moj!” Naravno i grupu moju... Nema zbunjivanja. Uskačemo u voz sa čak dva vagona. Naravno, sve je krcato. Vadi nas malo rezervacija. Očekivali smo kupe, a dočekaao nas otvoreni vagon, kao u Beovozu. Dosadno. Pola ekipe je malo posle izlaska iz prestonice zauzelo hodnik ispred toaleta. Dok se većina trudila da propadne u snove, mala družina se prepuštala klopisanju metalnih točkova po šinama i dragom čeretanju o svemu

i svačemu. Dok su povremeno sijevale varnice sa točkova, sijevale su grupisane emocije pred vratima WC. Niko nije tražio dva dinara. Valjda je odavno devalvirao. Baš kad nam je bilo vrlo interesantno druženje, negdje oko Niša, Aleksandra rasprostrije vreću za spavanje po patosu, uvuče se brzo, stavi ruku pod glavu i... zaspa kao beba. Dok su je kondukteri i putnici začuđeno preskakali, mi smo je ljuborno posmatrali. Ko može tako zaspati? Samo Aleksandra! Riječ po riječ i još mnoštvo ne izgovoreni, utopi se u klopisanju metala. Naiđe kondukter, pa ga zamolih: „Hoćeš da nas opomeneš pred Pirot?”

Kao da zadovoljno uzdahnu, pa reče: „Ne brini, brate. Će vas probudim!” I stvarno nas opomenu.

Negdje oko pet sati, zgužvani, krmeljivi, ali širokog osmjeha, poiskakasmu u subotnje jutro, još uspavanom Pirotu u naručje. Kao kad desperadosi pređu granicu i uđu u neki meksički gradić. Nije bilo pucnjave. Lažem! Pukao je otvarač na jednoj konzervi „zaječarskog” piva.

Raspitah se za prevoz do Babušnice. Na bus stanici rekoše, da ima u 5,45 do sela Zvonce. Pa to nam treba, živa bila! Uspjeli smo pronaći pekara sa dobrim burekom, pa tako naoružani zauzmesmo lokalni autobus, na opštu pažnju ostalih putnika. Raščupan krajolik smo

posmatrali na smjenu. Dok su jedni kunjali, drugi su bečili oči. Imalo se i na šta bečiti. Kanjon rijeke Jerme je centralni magnet kraja. Osjetili smo njene polove. Stigosmo oko sedam u Zvonce. Kakav opušten naziv. „Odakle si?” „Iz Zvonce?” „Eh, bre!”

Reče nam vozač busa, do Rakite samo pravo. Oko dva kilometra. Nije loše za razbuđivanje. Natovaren sa dva ranca, shvatih kako je magarcima. Nakako mi je bilo glupo da „revem”, što bi rekli Dalmatinci. No, oglašavao sam se na druge načine. Ipak, vesela atmosfera se provukla kroz kanjon prema selu Rakita. Predosmo tu dvokilometarsku prepreku i nađosmo se u među kućama koje su znale i za bolje

„Pobedine” akcije

U toplim avgustovskim danima potražimo hladovinu u planinskim šumama.

■ Zelengora

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Stara planina i Vidlič

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Sokolska planina i rafting Dri-nom

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Pirin

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Orjen

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

Ili provedite nekoliko dana godišnjeg odmora sa nama.

■ Slovačka i Češka

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Belasica, Pangeo, Slavjanka, letovanje u Asprovalti

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

dane. Ali, skupa sa natpisom: „Do-bro došli” i same kuće, iako oronule, osmjeahu se se musavim prozorima, pa nas dovedoše pred česmu. Uf, uf! Umivanje! Ispod česme huči riječica, preko koje se opružio drveni mostić, do nekadašnje zadruga, koja će ugostiti planinare. Iza česme ugledah prodavnicu. Bili smo među prvim gostima, pa nas primiše milostivo. Čak i kafa! Dok smo uviđali čari sela, planinarska populacija se okupljala u sve većem broju. Autobusi, minibusi, kombi vozila, automobili, bicikli... Prodavnica se užarila sa potražnjom B-kompleks vitamina porijeklom iz Zaječara. Nisam ni znao da imaju farmaceutsku industriju! Ali, prijalo je kao lijek. Na stazi nije bilo doping kontrole. Teško da bi pola prošlo u finale. Ipak, PK i TO „Babušnica” otvoriše akciju, pa kolona krenu u pravcu vrha.

Sami početak je obačavao praznik. Staza kroz šumu, šuma obodom planine. Sa nekih 720 m na 1.706 m - sve je mirisalo na znojan dan. A dok se dan približavao, subota je otresala rosu sa proplanaka, videći da sunce neumitno posipa Ruj zlatom. Prva pauza kod jedne kolibe se pokazala blistavom. Pogled na vrh Stol, preko puta, bio je upisan u sjećanje. Kroz gomilu planinara se, odjedared probi jedan biciklista, gurajući svog dvotočkaša. Svaka čast, majstore! Već

od kolibe se dugačka kolona razbila na manje ekipe, koje su stremile Ruju. A on, bucmast, zelen i dobroćudan, samo namiguje mnogobrojnim vrhovima i smijulji se. Već na dijelu staze koja izlazi na 1.200 m vidimo granični putić i pograničnu policiju. Preko samog grebena prelazi granica i obilježja nekadašnje SFRJ i Bugarske. Tek tad primjećujem bugarski jezik u pozadini. Ali, vide se i kolona planinara sa njihove strane. Besmislenost granica se otela oku...

Nekoliko od nas razdvojenih, skupismo se kod graničnog kamena i oznake vrha - 1.706 m. Peo sam i mnogo više, ali... opsjeo me miris trave sa tih, ogromnih, proplanaka i taj vjetar što se raspametio videći tolike goste. Ruj... Rujan mi bio uvijek.

Slikasmo se i slikasmo ih. Pozitivni likovi su ulazili u kadar. Među prvima krenusmo natrag u Rakitu. Lijep osjećaj pri silasku, kad te pitaju: „Koliko još do vrha?”

„Ma, nema još ni pola sata”.

„Kako pola sata, kad rekoše još deset minuta!?”

„Dobro, možda deset minuta, samo polako! Ruj vas čeka, bez brige!” Osvrnuh se ka vrhu i kao da me čuo, osmjehnu se sunčanim prelivom, preko čupavih livada. Rasčupane su mi i misli postale, gledajući krajeve od kojih očni kapci zaboje. Marko, Vanja, Aleksandra i vodič zvani Branislav, uputiše se u selo stazom koja je kretala od krda krava. Da nas ne zavez čovjek koji ih je čuvao, otišli bi mnogo dužim putem. Opet preko livada, pa kroz šumu. Forsiranje jednog potoka. Potom spuštanje do beskraj. U prvom selu upitah: „Koliko još do Rakite?”

„Ma, nemate ni pola sata!”

Hodali smo još sat i po! Negdje dole, na pola puta, sretosmo ženu sa stadom ovaca i par prelijepih koza. „Koliko još do sela?”

„Pa, oko 500 metara”

Stigosmo odatle za pola sata!

Ukazaše se krovovi rakitnih kuća. Kao da osjetih miris obećanog gulaša od gljiva. Taj dvadeseti kilometar je curio iz đonova planinarskih cipela, nekako sporo, kao da se junači: „Hajde jadan, gdje si navalio! Kao da će nestati piva!” Hm. Nestati!? O tome nismo razmišljali. Ubrzo se našosmo u selu. Zaposjedamo česmu, prodavnicu... Obavljam neophodne administraci-

jske obaveze. Miriše pasulj. Huči rijeka. Ptice se dozivaju sa drveća. Vrapci već igraju po prašini dvorišta. Grlice guguču, žuna negdje klikće, dok pas žučo reži i trči za sopstvenim repom. Sve je spremno za odu uspješnoj akciji.

Parkiramo se u dvorišnom hladu, pored WC. Zvuči poznato. Prašinu i umor može sprati samo „zaječarsko”. Vanja pere zube, za svaki slučaj. Aleksandra vadi vreću. Prepadoh se, misleći, nema nam povratka do sledećeg četvrtka! Samo je zauzela zen pozu za pivo. Olakšanje. Obzirom da se Nenad popeo i vratio prvi, objavio je da se vraća odmah za Beograd. Mi? Ne, bože sačuvaj! Ostatak ekipe se skupljao uzduž i poprijeko, savlađujući disciplinu jedenja graha i kupusa.

Dok se kovitlala družina od nekoliko stotina planinara, ja sam trčkarao za stopama dvojice Milana iz Babušnice, pokušavajući da definišem smještaj ili prevoz za povratak u Beograd. Otresajući me kao dosadnog komarca, nađoše kompromis i bjesmo ukrcani u teretni kombi, zadnja pošta – Zvonačka banja. Zahvalni i željni tuširanja, brzo stigismo do nekadašnje banje. Selo pokriveno mjesecom, rasipalo se u kristale. Kuća Jordana Milanova iznad puta, ugosti nas brzo. Ima samo jedan problem! Nema vođe za tuširanje. Ma kako to da bude problem. Terasa prekrivena lozom, dočeka nas nezvanično. Dugački sto, zidani roštilj i pogled preko rijeke na stjenoviti vrh. „Hvala, opraćemo se na česmi”. Tako i bi. Neki se nisu ni prali. Kako planinar da dođe čist kući?

Noć nas zagrlila oko 21 sat. Poče da se beči sa tih svježih 700 m visine. Za čas iz kratkih rukava u jaknu. Ipak, razveseljena populacija se držala hrabro, skoro do ponoći. Onda trupe počese odstupati. Slobodan nije ni učetvovao. Nebojša se povukao bez žrtava. Tako je bilo i sa Mihajlom, momkom koga je Aleksandra zvala: „Onaj mali visoki!” Marku je bilo dosta fotografisanja za taj dan. Samo su dvoje još imali jedno drugom šta da kažu.

Nedelja me zagrlila jutrom. Da ustanem? Neka, samo još malo! Stvarno, nađoh sve već postrojene za sinočnim stolom. Dok sam bunovno tražio oslonac u nedelji, sunce me pokri toplim plaštem. Izađe domaćica da nas priupita kako smo spavali. Niko se

ne sjeća! „Može kafa?”

„To vam nikako ne možemo odbiti!”

Lagano buđenje sa pogledom na moćnu stijenu, dok se duboko dole čuje huk rijeke. O, zar se može bolje!? Doručak, kratak pogled na ruinišani hotel, nekadašnje banje i dogovor sa čovjekom koji ima kombi, da nas preveze do Pirota. Saznao sam da žena sa šaltera nije spomenula kako onaj voz iz Sofije ne saobraća nedeljom. Morali smo da se prebacujemo do Niša. A iz Niša, polazi voz u 13,20 h. Srdačan pozdrav sa domaćinima, ukrcavanje u teretni kombi i avantura se nastavlja. Do Pirota su mi se plombe pomjerale od skakutanja, ali važno je da su bubrezi OK. Stižemo u 10,30 h. Brza pretraga pekara. Jednu zatekosmo. Zatvaraju, nema ničeg. „Ima jedna, još 500 m, ali ne radi nedeljom!” Zoran je to prihvatio sa filozofskim mirom i pronašao obližnju prodavnicu sa jeftinim pirotskim kačkavaljem i B kompleks vitaminom. Ujahasmo u autobus za Niš tačno u 11 h. Na svakoj stanici je vozač izlazio sa svog sjedišta, prolazio autobusom i pisao karte! Mislio sam da nam nema povratka do Petrovdana! Simpatični čika je

to nadoknadio brzom vožnjom po magistrali. Usisa nas grad Niš u 12,30 h. Još pola sata hodanja do željezničke stanice je bilo vatreno, ispod sunčeve ringle. Dočeka nas stanica sa nadrdanim blagajnikom i nerazgovjetnom spikerkom. Do zadnjeg časa je bilo neizvjesno koji voz, u koliko, odakle i koliko kasni...

Naravno, kasnio je pola sata i stigao iz Skoplja sa cijela dva vagona - krcata! Kad sam pitao na šalteru: „Da li je ovo brzi voz za Beograd?” Rekla mi je: „Ne, ekspresni!”

Prosto sam se raznježio od privilegija brzih pruga Srbije. No, desperadosi ponovo jašu! Nimo ni sumnjali da su nam otvorena vrata raja. Hodnik ispred WC još nije bio zauzet. Neko se dosjeti repa zadnjeg vagona. Savršena ideja. Dadoh karte na pregled i zamolih konduktere da nas niko ne uznemirava ispred poslednjeg toaleta u nizu. Paklena vrućina je klizila sa gvozdurije na naša tijela. „Mali visoki!” Mihajlo se dosjeti da zadnja vrata malo razvučemo, da cirkuliše vazduh, pošto prozore nismo imali. Sjajna ideja! Jedna kesa je dobro poslužila. Dok su se Slobodan i Nebojša nekako

uglavili u sjedišta kupea, ostatak ekipe je zauzeo busiju na patosu, praveći barikade rančevima, tijelima i širokim osmjesima.

Nedelja se šepurila svojim popodnevom kao da ga je pekla u rerni. Kunjali smo, sjedeći na podu, povremeno se upuštajući u svakakve diskusije. Emocije su utihnule. Ostao je samo ciuk kočnica i prepoznatljivi miris toaleta. Taman kada svi pomislimo da je Beograd negdje predaleko, izroniše iz ljetne omorine obrisi poznatih predgrađa. Od Buban potoka do stanice - skoro sat! Šta rade oni Francuzi sa svojim TŽV? Vožnja 300 km/h. Bez veze.

Dokotrljasmo se u glavnu stanicu. Točkovi su završavali bluz iz JJ Cale-ih prstiju. Dočeka nas profesor, Aleksandrin muž. Osvjetli nas osmjehom i povede na pivo. Pomože mu Zoran. Reče: „Ima tu na čošku akcijsko pivo od 55 dinara!”

Osvježi nas to „akcijsko” i isprati po gradskom prevozu, dok je Beograd davila vrela nedeljna noć...

DOPISNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE
BRANISLAV MAKLENOVIĆ
FOTOGRAFIJE: MARKO JOVANOVIĆ

Kroz Nevideo

Prolazak kroz kanjon **Nevideo (Crna Gora)** bio je prava avantura za članove beogradskog **PK „Radnički“** - pored prelepe prirode, ova akcija im je priredila i zadovoljstvo spasilačkih akcija...

Ove godine je organizacija prolaza kroz kanjon Nevideo bila osetno komplikovanija. Učesnici akcije su dolazili u različitim organizacijama, a imali smo i posebne pripreme oko snimanja video materijala. Ipak, svi učesnici su bili na odredištu na vreme i adekvatno opremljeni.

Sam prolazak je počeo solidno s obzirom na „šarolikost“ grupe.

Samo je jedna učesnica pokazivala prevelik strah koji je kasnije mogao da ugrozi grupu. Zato je prihvatila moju preporuku da se vrati u kamp. Ostali, čak i oni učesnici bez ikakvog planinarskog ili sličnog iskustva, solidno su napredovali. Videlo se da je priprema u Košutnjaku bila korisna. Izgledalo je da snimatelj, Andrija Jurašin, može da se u potpunosti posveti snimanju prolaska grupe. Svi smo uživali u sunčanom danu koji je omogućavao divne prizore kanjona. Izgledalo je da su organizacione komplikacije dale maksimalan rezultat i da će nadalje sve biti u redu. Ali, tad je u stvari počela prava komplikacija...

Neko mi je doviknuo da su nas stigli „Englezi“. U prvom trenutku sam pomislio da je u pitanju neka grupa koja protrčava kroz kanjon. Računao sam da ćemo propuštanjem te grupe izbeći gužvu koja

u kanjonu može biti problem i da ćemo nastaviti svojim tempom. Naime, temperatura vode je od četiri do deset stepeni i čekanje u takvim uslovima brzo pothlađuje. Stvar je ipak bila mnogo gora i neverovatnija. Nas je stigao par koji je na sebi imao samo šorts, odnosno bikini, i koji je počeo da pokazuje ozbiljne znakove hipotermije. Zbog već navedenih

Crna Gora

Pinom je obeležena približna pozicija lokacije koja se pominje u tekstu.

uslova, u kanjon se ne ulazi bez ronilačkog odela i to ne tanjeg od pet milimetara. Nekima čak ni to ne bude dovoljno, jer se zbog gaženja kroz vodu stopala stalno kvase. Zato sam požurio sa njima do prvog osunčanog mesta da bi se ugrejali dok čekamo ostatak grupe. Grupu ipak nisam mogao da ostavim iz bezbednosnih i organizacionih razloga. Osim toga

snimanje je omogućeno zahvaljujući dogovoru sa firmom „Soni“, odnosno Đorđem Đukanovićem koji je obezbedio kameru. Moj deo dogovora je bio da obezbedim kvalitetan video materijal iz kanjona i dostavim ga da bi se koristio u marketinške svrhe kao potvrda mogućnosti kamere. Nastavak prolaska kroz kanjon je tekao otprilike tako što sam sa „Englezima“ čekao grupu na osunčanim mestima. Takva taktika je neko vreme pomagala da se uticaj hipotermije smanji, ali su se zbog čestih skokova u vodu i neizbežnog plivanja problemi vratili. Tada su Nebojša Carević i Andrija Jurašin pokazali izuzetnu požrtvovanost i promrzlima ustupili gornje delove ronilačkih odela. „Englezima“ je to pomoglo da izdrže do kraja kanjona. Po izlasku smo svi bili prezadovoljni činjenicom da je izbegnuto najgore. „Englezi“,

PK „RADNIČKI“ OSNOVAN JE 1949. GODINE, KAO JEDAN OD KLUBOVA SPORTSKOG DRUŠTVA „RADNIČKI“ U BEOGRADU. U BROJČANOM SMISLU, NIKAD NIJE BIO MASOVNO DRUŠTVO, ALI JE UVEK UŽIVAO IZUZETNO POŠTOVANJE U PLANINARSKOJ ORGANIZACIJI KAO JEZGRO ALPINISTA I GORSKIH SPASILACA.

Dejvid Perčer i Holi Parker su naivno krenuli u kanjon i posle prvog vodopada nisu mogli nazad. Srećom, odlična kondicija im je pomogla da nas stignu.

Sutradan smo, po planu preko Sedla otišli na Bobotov kuk, a „Englezi“ su nam se rado pridružili. Pre uspona je napravljena izmena plana tako što je grupa podeljena na dva dela. Deo koji je išao za Beograd je sa Bobota produžio preko Lokvica za Žabljak, a ostatak se vratio u kamp. Ideja je bila da sutradan opuštenije prođemo kroz kanjon i snimimo još materijala.

I ovaj prolazak je trebao biti rutinski naročito kad se uzme u obzir da je ekipa već uigrana. Tako je i bilo prvih dvestotinak metara, a onda smo naišli na psa. Bio je to žuti mešanac sa naočarima rakuna koji je verovatno skliznuo sa neke od okolnih stena i pao u kanjon. Nije bilo premišljanja - poneli smo ga sa sobom. Na jednostavnijim mestima smo pravili „ljudski lanac“ i tako ga prebacivali, a za komplikovanije smo mu napravili prsni pojas i tako ga spuštali. Tako je i ovaj rutinski prolazak postao spasilačka misija. „Neđo“, kako

Najave akcija PK „Radnički“

Alpski trekking 02.08. - 11.08. [LINK](#)

Beli Rzav 03.- 04.08 [LINK](#)

Pelister 16.08.-20.08. [LINK](#)

smo ga nazvali, trpeo je takvo prenošenje i potapanje u Komarnicu do 150 m pre izlaska. Tada je našao osunčano mesto sa lišćem i nije hteo da nastavi dalje. Računali smo da ćemo ga sutra naći kad treći put budemo prolazili kroz kanjon. Sutradan, kad smo treći put prolazili kroz kanjon, nismo ga našli, a sam prolazak je napokon bio rutinski.

Na kraju, želim da se zahvalim svim učesnicima što su, svako na svoj način, doprineli da ova akcija postane nezaboravna svima, a pre svega za Dejvida Perčera i Holi Parker koji 12. septembra staju pred matičara.

TIHOMIR VOJNOVIĆ

Rafting Tarom

Članovi **PD „Jelenak“** bili su na raftingu na **Tari (Srbija)** od 5. do 7. jula...

Nakon prošlogodišnjeg raftinga na Vrbasu i Uni, odlučili smo da svake godine idemo na rafting tako da je ove godine red došao na Taru. U subotu 6. jula, u ranim jutarnjim časovima, došli smo u rafting kamp „Soko“, koji se nalazi u blizini Ščepan polja, u Crnoj Gori. Bilo je to zanimljivo iskustvo naći kamp, koji se nalazi između dva granična prelaza, pa je takoreći smešten u „međugraničnom prostoru“. Nakon kraćeg odmora, obavezne domaće rakije sa klekom i kafe, posetili smo manastir i crkvu „Svetog Jovana“. Imali smo vremena da se pre kiše popnemo i do planinskog

vrha - stene Hercegov grad na 927 m i prošetamo po okolnim mirišljavim livadama punim lekovitim biljkama. Probali smo i čaj od livadskih biljaka i oduševili se. Zbog kiše odustali smo od penjanja do vrha Soko, stigavši samo do 1.100 m. Šetnja nam je veoma prijala, iako smo na kraju pokisli do gole kože. Većina nas se nije pripremila za planinarsku turu već rafting turu, tako da nam je oprema bila prilično „neiskusna“: patike, pamučne trenerke i majice. Pamučne stvari smo sušili i narednog dana. Domaćini, tri brata, su bili fenomenalni, duhoviti, gostoljubivi i srdačni. Spremili su nam za večeru domaću pitu i ukusnu pastrmku, a posle večere uz pitko „crnogorsko bijelo“ slušali smo pesmu uz gusle.

U nedelju 7. jula, nakon jutarnje liturgije u manastiru, pripremili smo se za rafting obukavši

Srbija
Pinom je obeležena približna pozicija ove lokacije.

neoprenska odela, i krenuli u ludu reli vožnju do Brštanovice, odakle počinje rafting. Malo smo prošetali do visećeg mosta i uživali u tirkiznoj boji reke Tare. Tokom spusta rekom, kiša nas je iznenadila, ali nas nije omela u veslanju. Lep je bio osećaj ploviti rekom u izmaglici i uživati u njenoj mističnosti. U čamcima je vladala mešavina različitih osećanja, nekima je bilo ludo i nezaboravno, nekima zanimljivo, a nekima pomalo i strašno. Posetili smo i vodopad napravivši jednu pauzu sa slikanje i uživali u prirodnim lepotama kanjona, koji je

proglašen za najdublji kanjon u Evropi. Temperatura reke Tare je bila oko 12 C, a temperatura vode kod vodopada nekih pet do šest stepeni Celzijusa, tako da nam ni neoprenska odela nisu omogućila da se dugo zadržavamo i kupamo u toj vodi. Uživali smo u drugom delu veslanja i s vremena na vreme menjali mesta u čamcu tako da je svako osetio isti pritisak i težinu veslanja. Rafting vožnja je, prema mišljenju skoro svih učesnika, kratko trajala, ali imali smo veliku motivaciju da požurimo u kamp, čekala nas je jagnjetina ispod sača, koja je bila vrhunsko, kulinarско umeće.

Na putu ka Pančevu svratili smo u Višegrad i još jednom prošetali „na Drini ćuprijom“, arhitektonskim delom poznatog osmanskog graditelja Sinana (Mimar Sinan) i zadužbinom velikog vezira Mehmed - paše Sokolovića. U autobusu smo polako sumirali utiske, odlučivši da se već na jesen ponovo vratimo na reku Taru, ali ovog puta na nekoliko dana...

Najave akcija PD „Jelenak“

1. **Deliblatska peščara, Belocrkvanska jezera** 28. 07. - za više informacija - [LINK](#)
2. **Bugarska, Pirin**, 9. -12. 08. - za više informacija - [LINK](#)

Biciklom

kroz Srbiju i Crnu Goru

Veliki **MTB Čiker Maraton** održan je od 23. do 29. 6. a učesnici su imali priliku da pedaliraju kroz prelepe pejzaže...

Sami idemo brže, zajedno idemo dalje.... I, tako smo mi zajedno preko planina - Jelica, Čemerno, Javor, Zlatar, Jadovnik, Kamena Gora i Durmitor, ispunili deo naših snova... Kažem - deo, zato što ne prestajemo da sanjamo...

Sve je počelo pozivom na sajtozima za ljubitelje biciklizma i planinarenja - Cikloberza i Freebiking... I, lako je bilo odlučiti i otići na Veliki MTB Čiker mara-

ton. Ali, nije nimalo lako sve te dane pretočiti u kratku misao.

Start je u Kraljevu, u nedelju, 23. juna 2013. godine. Okupila se sila od momaka, i nas dve, kao potvrda snazi koja je ispunila Gradski trg... Nestrpljenjem je obavijeno to nedeljno jutro, moćna se vojska biciklista zahuktavala... Krenulo se u nova osvajanja. Cilj je bio pronaći svoje mesto u gustim šumama, pod bujnim krošnjama

moćnog drveća, prolazeći dolinama reka, preko brda i dolina, makadamskim, zemljanim i asfaltnim putevima.... Cilj - cilj smo znali, a put je samo kolebanje...

U šest dana Velikog Maratona prošli smo mnoga sela, gradove, planine, nepregledna polja.. Zadovoljstvo je biciklom jezdi tim predelima. I kamen i cvet i reka i mrav, sve je to drugačije iz ugla bicikliste... Dok lenjo okrećeš pedale, uz puteljak se nižu crvena polja slat-

kih šumskim plodova - jagodice! Nije prošlo mnogo - trešnjice! Pedalamo dalje - dud; ogromna piramida - mravinjak iz kojeg se širi miris mravlje kiseline... Mmm-mmmm... udahnite duboko... Zdravlje...

Zalazimo dublje u šumu.. Usponi se povećavaju, spustovi su dramatičniji, zadovoljstvo maratonaca je skoro opipljivo... Povremene pauze - ne može da se prođe a da se ta lepota, kojom smo okruženi barem

delimično, ne ovekoveči fotoaparatom.

Sada smo u manastiru Kovilje, koji se nalazi na obroncima Golije i Javora, u dolini reke Nošnice. Sačinjen je od dve crkve, a Crkva sv. Arhangela jednim delom se naslanja na stenu, tako da je svrstana u red pećinskih crkava isposničkog tipa. Unutrašnjost crkve je prelepa, nesvakidašnja, ispunjava nekim posebnim mirom i krasotom. Priče, stvarne i one manje stvarne, prenela nam je monahinja manastira...

Idemo dalje. Uvac. Smaragdno zelen. Spust u dolinu poput zelenog tepiha prošaranog kamenjem, a nebo iznad naših glava para nebeski kralj - beloglavi sup.

Odvajamo se od reke, penjemo, uživamo. Orlova stena. Sledećeg dana hrlimo preko Jadovnika ka slapovima Sopotnice. Huk vode kakav se ne može opisati, izaziva duboko strahopoštovanje. Mali smo, baš smo mali...

Od Sopotnice ka Kamenjoj Gori. I opet neponovljivi predeli. Slike koje ostaju.

A onda, lepotica Tara! Nesebično se nudi, po meri je čoveka - ljubitelja ribolova, raftinga, uživaoca u veličanstvenim brzacima... Đurđevića Tara. Gostoljubivi domaćini. Domaće pastirmke za večeru. Partija basketu u kampu.

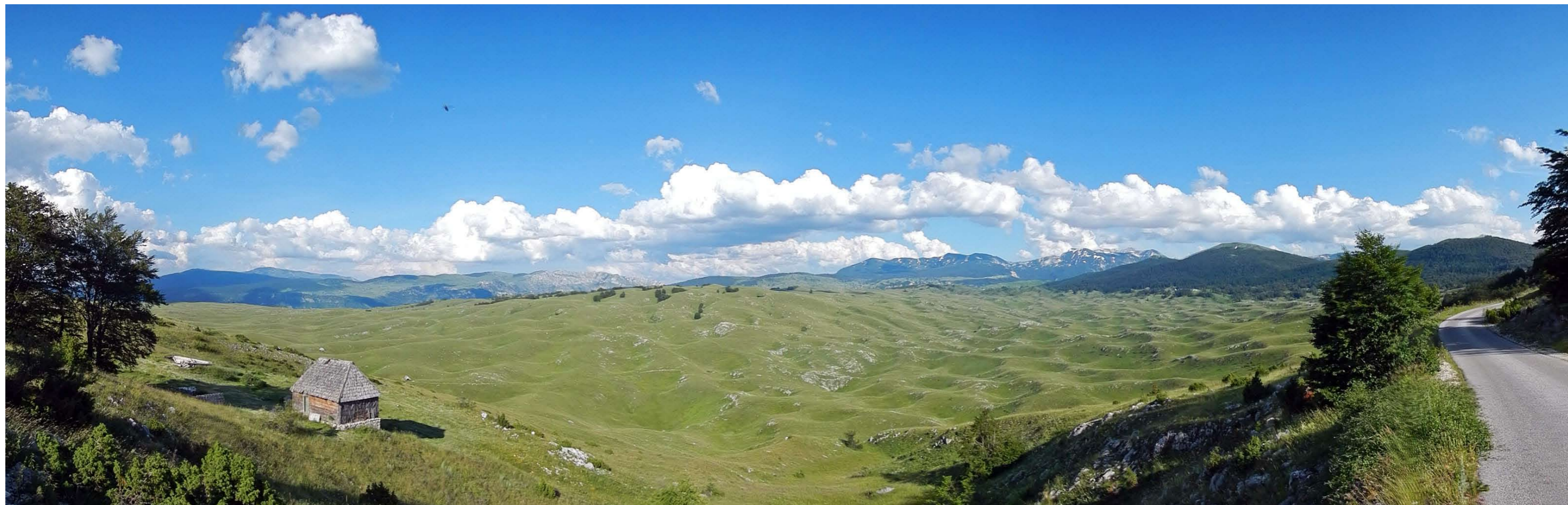
Šesto jutro Velikog Maratona. Posebno. Spremni za Žabljak i vrhove Durmitora. Srećemo bicikliste, planinare, ljubitelje orijentiranja... Svu snagu grandioznog Durmitora osećali smo pri svakom okretaju pedala.

Srca su se utišavala, disanje skoro zastajalo dok su oko nas promicale stene prošarane vremenom, isklesane u našoj prošlosti i našoj budućnosti...

Snagu koju sam ponela sa ovog putovanja nosiću uvek u sebi... Možda mi se još neko pridruži!

Pozdrav ekipi s kojom sam daleko dospela, sa takvim ljudima nema granica.

TEKST: EMIRA RATKUŠIĆ MILIČEVIĆ
PHOTO: DRAGAN PANTELIĆ

Grupa biciklista, okupljena oko beogradske organizacije „**Ciklosvet**“, pedalirala je prelepim krajolikom **Deliblatske peščare u Banatu (Srbija)**...

Turu po Deliblatskoj peščari i okolini napravili smo u nedelju, 30. juna. Osnovna ideja za kreiranje maršrute je raznolikost terena na relativno malom prostoru i mogućnost da se dan provede uživajući u egzotičnoj prirodi i druženju, a da se ponešto novo čuje i nauči.

Tura je zamišljena tako da se do Kovina dođe kolima, kako bi se uštedelo vreme i snaga za krug od oko 80 km, koji je podrazumevao jedno mini - predavanje o Deliblatskoj peščari i odmor i ručak na salašu Zeleni dvor.

U Kovin smo stigli (tek) oko 11 sati, zahvaljujući probijanju termina za polazak iz BIC-a. Vreme je „procurelo“ dok smo smestili svih deset bicikala na i u automobile, dok se dovršavao poneki doručak, obavljale hitne intervencije na kočnicama, dopumpavale gume...

Nažalost, nekoliko ljudi iz Beograda, a i nekoliko iz Smedereva, koji su nameravali da se priključe na startu, odustali su zaplašeni dežurnom babarogom - meteorolozima. Posle im je bilo jako žao, otkukali su svoje kada su videli da je ostatak ekipe, koji je planirao da, eventualno, odustane tek ako krenu da padaju sekire, bio u pravu. Sa druge strane, priključilo se nekoliko ljudi koji su se tek skoro uključili u biciklizam i naše društvo. Hrabre (i lude) sreća prati!

Planirana maršruta:

Kovin - Deliblato - Šušara - Grebenac - Kajtasovo (Zeleni dvor) - Dubovac - nasipom do Kovina.

Od Kovina do Deliblata smo se vozili asfaltnim putem, opušteno, u uslovima slabog saobraćaja. Vreme sunčano i fino. Vozimo lagano, fotografišemo se, zagrevamo za zahtevniju vožnju kroz peščaru.

Posle Deliblata se ulazi u samu peščaru, presecamo je po užoj strani. Put je asfaltni, ali dosta oštećen, delimično se nailazi na delove prekrivene peskom, tako da je bitna opreznost. Ovaj deo je prijatan i interesantan, prolazi se kroz retku šumicu, uglavnom bagremovu. Put nije širok, goredolira, generalno - blagi uspon. Neko reče da je video da je preko puta prešla srna, nezainteresovana naročito za brzi voz dvotočkaša. Ivan pomaže Goci na uzbr-

dicama, sačekujemo se, skrećemo jedni drugima pažnju na rupe, rasuti pesak... Ovu deonicu, oko 18 km dugu, završavamo u Šušari.

Šušara je interesantno mesto na obodu pešcare, svojevrsna raskrsnica puteva koji vode od Devojačkog bunara, Deliblata, Zagajice, Grebenca. Na prilazu centru sela prolazimo kroz prijatan ambijent, pored dvorišta sa lepo ošišanom travom, a i ispred, sve do puta. Ispred kuće našeg domaćina Milivoja Kovijanića je nekoliko patuljastih stabala sa ukrasno ošišanim krošnjama. Gospodin Kovijanić je šumarski inženjer, poznavalac i zaljubljenik u Delib-

O nama

Ciklo Svet Srbija je registrovana nevladina, neprofitna organizacija koja oko sebe okuplja ljubitelje sporta i prirode, a pre svega bicikliste. Trenutno ova organizacija okuplja oko stotinak članova sa tendencijom porasta. Osnovni cilj ove organizacije je afirmacija biciklizma kao rekreativnog sporta, bicikla kao prevoznog sredstva, biciklističkog turizma, a u urbanim sredinama kao način odlaska u prirodu i upoznavanje sa lepotama koje nas okružuju.

latsku peščaru. On nam je u svom domu, u prostoriji uređenoj za prijem grupa kao što smo mi, održao predavanje o peščari. Govorio je o veličini, pravcu pružanja, nastanku i osobinama Deliblatske pešcare, kao i o životinjskom i biljnom svetu, uz dosta interesantnih detalja koje samo zaljubljenik i poznavalac može da dočara.

Napuštamo Šušaru i šumskim putem se zapućujemo ka Grebencu. Ova deonica je duga oko 8,5 km, ali je uvek nepredvidiva jer se, zavisno od čudi peska, može voziti pun gas ili deo puta (ili ceo) gurati bicikl po dubokom pesku. Imali smo sreće, verovatno zbog prethodnog kišnog perioda, da je pesak uglavnom tvrd i da se lepo može voziti, naročito na širim gumama. Imali smo u ekipi Milana, entuzijastu na drumskom biciklu sa uskim gumama, koji je ostavljao karakteristične „osmice“ po pesku, tragove koji ostaju kada se točkovi odupiru željenom pravcu a biciklista podseća na krotitelja konja u sedlu. Na nekoliko mesta smo naletali na blato ili rastresit pesak, ali su se te deonice bezbedno prolazile ili obilazile. Naravno, ko više voli, može da vozi i pored puta i preskače peščane dine.

Grebenac je selo pretežno naseljeno življem rumunskog porekla, inače rodno mesto Vaska Pope. To je i mesto gde se sa peska ponovo uključujemo na

asfalt i krećemo ka sledećem odredištu, Kajtasovu, na čijoj periferiji se nalazi salaš Stankovića, Sneže i Save - Zeleni dvor. Sneža i Sava su nas ugostili u debelom hladu, u prijatnom ambijentu, uz širok osmeh i (banatski preobiman) odličan ručak. Posle ručka je usledila pauza za odmor. Neko se izležavao u velikoj ljuljašci, neko istraživao okolinu salaša, šume i mrtvaje reke Karaš u neposrednoj blizini, skoro prekrivene cvetovima lokvanja.

Od Kajtasova, put nas vodi ka Dubovcu, selu na obali Dunava. Sa glavnog puta se isključujemo Dunavskom ulicom i izbijamo na obalu. Dunav je ovde širok, obala i pličak obrasli trskom i lokvanjima, iz vode vire krošnje delimično potopljenih stabala. Vozimo nasipom ka Kovinu. Put je tvrd, negde širi, negde užji, i vidu stazice. Uglavnom je tvrd i utaban, a dobrom delom prekriven tucanikom. Jak bočni vetar kviri frizure, tucanik nam trenira živce. Poslednjih par kilometara pred Kovin i isključujemo se sa nasipa, prelazimo na asfalt, pa pored gradskog kupališta ulazimo na periferiju grada i pronalazimo automobile koje smo jutros tu ostavili.

Uskoro pada večer, pa je otpala opcija kupanja na gradskoj plaži „Šljunkara“, ali ćemo tokom leta verovatno ponoviti turu i nadoknaditi propušteno.

Sve u svemu, desetero biciklista, divno proveden dan u prirodi. Naša drugarica, koja je prvi put vozila ovakvu turu, odmah je pitala: „Kada ćemo ponovo? Ja bih već sutra!“.

TEKST I FOTOGRAFIJE: DRAGAN KNEŽEVIĆ

Bjelasica - Komovi - Prokletije

NOVE STAZE

stari izazovi

Izrađen je niz biciklističkih i planinarskih staza, kulturne rute, unaprijeđeni su kapaciteti nacionalnih parkova „Biogradska Gora” i „Prokletije”, a Gorska služba spašavanja proširila je pokrivenost i na ovaj dio Crne Gore...

Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije je nevladina organizacija koja se bavi regionalnim u ruralnim razvojem sjeveroistočnog dijela Crne Gore. Kako ovaj planinski kraj ima značajne resurse za razvoj planinskog turizma, tako je i većina projekata agencije fokusirana upravo na ovaj sektor. Do danas je agencija uspostavila niz biciklističkih i planinarskih staza, kulturne rute, unaprijedila

kapacitete nacionalnih parkova „Biogradska Gora” i „Prokletije”, sa Gorskom službom spašavanja proširila njihovu pokrivenost i na ovaj dio Crne Gore i unaprijedila kapacitete lokalnih subjekata da se bave ovom značajnom djelatnošću, pružala obuke za turističke i planinske vodiče, a radi i na uspostavljanju fly-fishing revira i nadgradnje ove vrste ponude u regionu kroz saradnju sa lokalnim klubovima. Agencija sve ove projekte

provodi uz finansijsku podršku Austrijske razvojne agencije i EU fondova, i uz saradnju sa nacionalnim i lokalnim institucijama.

RAJ ZA BIKIKLISTE

Završetkom projekta Vrhunska biciklistička staza 3, jedne od pet nacionalnih staza koja pokriva šest opština sjevernog regiona Crne Gore, stvorena je osnovna infrastruktura za razvoj lokalnih biciklističkih staza. RRA BKP je u oktobru 2012. godine započela realizaciju projekta „Lokalne biciklističke staze u opštinama Andrijevica i Plav” koji će se realizovati kroz nekoliko faza. Tokom prve faze projekta, menadžer projekta za komponentu planinski turizam je zajedno sa Jovanom Erakovićem, ekspertom na ovom projektu, posjetio opštine Andrijevica i

VIŠE O PROJEKTIMA PRONAĐITE NA INTERNET STRANICI:
WWW.BJELASICA-KOMOVI.ME

PHOTO: JOVAN NIKOLIĆ

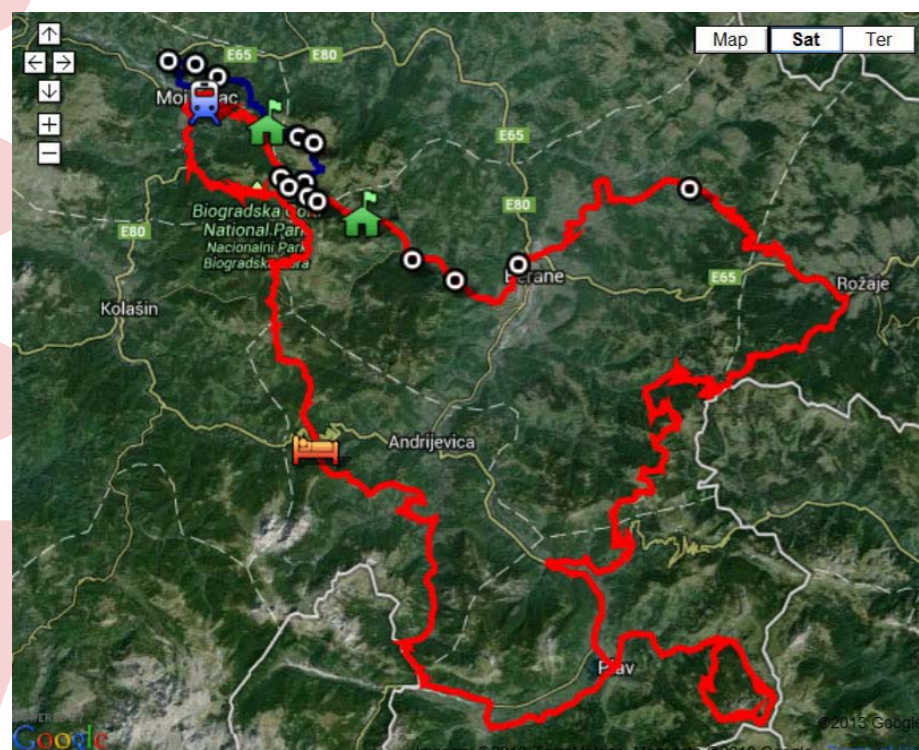
Plav u cilju definisanja lokalnih biciklističkih ruta. Tokom ove početne faze projekta tim je obišao najatraktivnije dionice za buduće biciklističke staze. Obzirom da se prirodni resursi smatraju najvećim bogatstvom ovih dviju opština, RRA tim je prilikom definisanja biciklističkih ruta uvrstio one koje prolaze pored katuna, rijeka, šuma, pašnjaka itd. U obilasku staza učestvovali su i lokalni poznavaoči terena koji su predložili najbolje rute za promociju turističkih resursa njihovih opština. Obilazak

terena je trajao šet dana i za to vrijeme je obišli su 360 km staza. Druga faza projekta je počela u decembru i trajaće tri mjeseca. Ova faza obuhvata aktivnosti na pripremi plana signalizacije, trek logova i sadržaja za vodiče. Postavljanje signalizacije, koje će biti sprovedeno u skladu sa standardima Ministarstva održivog razvoja i turizma, i štampanje vodiča sa detaljnim opisom staza je planirano za proljeće. Po planu, projekat lokalnih biciklističkih staza Plav i Andrijevica će biti završen

do početka turističke sezone 2013.

VRHUNSKA BIKIKLISTIČKA STAZA 3 - ČAROBNI ISTOK

Ova ruta upoznaće znatiželjnog i otkrića žednog putnika na dva točka sa carstvom u kome se visine i daleki vidici prepliću sa tajanstvenim šumama i dolinama, a pejzaži se mijenjaju i razlikuju kao da su udaljeni stotinama kilometara. Iz planinske samoće u pitome naseljene predjele, iz zelenih prostranstava u plavetnilo jezera i rijeka, sa krševa i litica

VISINSKI PROFIL

u pašnjake i livade - to je meni za ovu veliku gozbu, koja nikoga neće ostaviti ravnodušnim ili gladnim trajnih uspomena. Proći rutu TT3 nije lako. No da bi se savladala dovoljna je dobra a ne vrhunska kondicija - daleko važniji će biti pozitivni pristup, dobra volja i dobro planiranje (tako da za teže dionice uvijek bude dovoljno vremena). Krajevi kroz koje ćete proći neće prestajati da vas ushićuju i inspirišu, a konačni dobitak - poezija putovanja egzotičnim predjelima i sreća da vidite neka od najljepših mjesta u Crnoj Gori - biće neuporedivo veći od količine uloženog napora. Svaki pravi ljubitelj prirode zna da je ovo - odlična trgovina.

PRIJE POLASKA JE DOBRO ZNATI

Tura se može preći i sa teretom na biciklu (oprema za kampovanje i sl.) ali zbog pojedinih težih djelova preporučujemo da teret bude što manji - uz dobro planiranje, noćiti se može uvijek pod krovom, a i zalihe hrane i vode ne moraju biti veće od poludnevni. Voda na svim usputnim izvorima je dobra za piće. Zbog zabačenosti nekih djelova preporučuje se vožnja u društvu, a kao minimum opreme treba imati kartu i kompas (ili mnogo bolje, GPS uređaj), mobilni telefon, baterijsku lampu, osnovni alat za bicikl i rezervnu gumu.

OBUKA ZA RENDŽERE U NP „PROKLETJE“

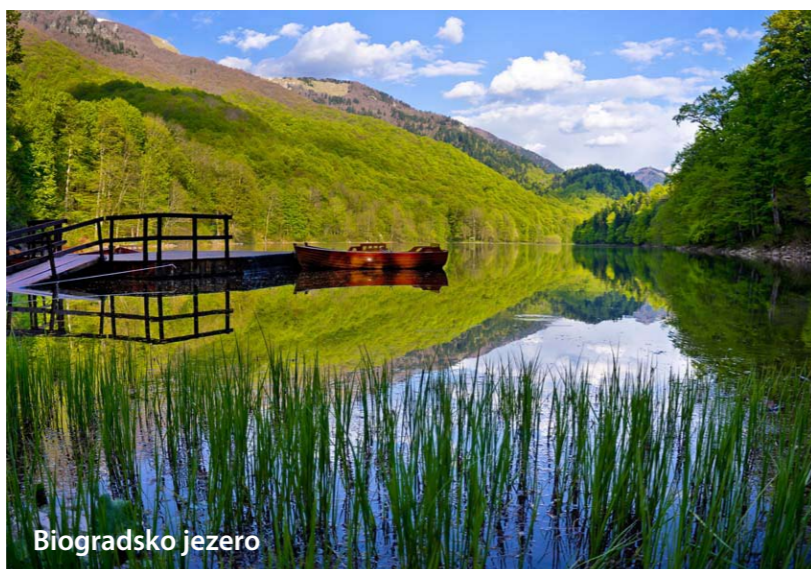
Nacionalni park „Prokletije“ je najnoviji nacionalni park u Crnoj Gori, proglašen od Vlade Crne Gore 2009. godine. U toku ove godine RRA je sa Nacionalnom parkom „Prokletije“ aktivno sarađivala i pružala podršku u unapređenju kapaciteta upravljačke strukture parka, kao i na uređenju prostora i nabavci opreme za kancelarije nacionalnog parka u Plavu. U toku je i priprema tehničke dokumentacije za izgradnju Centra za posjetioce u Gusinju.

Download

Ruta je potpuno obilježena putokazima, a GPS podatke, detaljan vodič i elektronsku mapu, koji će dodatno olakšati i osigurati navigaciju možete pronaći na sledećim linkovima.

Informator na OVOM linku
GPS trek na OVOM linku

Među svim aktivnostima koje je u ovom parku sproveda Regionalna razvojna agencija je i obuka rejndžera, čuvara, volontera i svih zainteresovanih subjekata voljnih da podrže napore nacionalnog parka u očuvanju zaštićenog područja Prokletija, koja je održana 19. decembra 2012. u Plavu. U okviru ove obuke učesnicima su prenešena znanja i iskustva vezano za nacionalne parkove u Evropi, ali jedan od ciljeva obuke je bio i da se porazgovara o važnosti uloge lokalnog stanovništva u očuvanju parka, kao i koristima koje bi stanovništvo moglo imati od parka. Treningu su prisustvovali mladi ljudi iz regiona Prokletija koji su veoma aktivni u oblasti turizma, sportskih aktivnosti, životne sredine i poljoprivrede. Trening je vodio iskusni stručnjak za zaštitu životne sredine Martin Šolar, direktor Nacionalnog parka „Triglav“ u Sloveniji.

Biogradsko jezero

Šiško jezero

Ženska avanturistička trka

Avanturistička
trka za žene
biće održana
31. avgusta na
Suvoj planini
(Srbija)...

Ženska Avanturistička Trka

Danas gotovo da nema sportske aktivnosti, a da tu nema žena. Žena je postala nezaobilazan faktor o kom god sportu je reč.

Ipak odlučili smo da napravimo takmičenje koje će biti manje zahtevno i tako ohrabriti pripadnice nežnijeg pola da se oprobaju u svojoj

kondiciji, jer je trka prilagođena njihovim fizičkim sposobnostima. Nemojte da brinete o satnici, idite sopstvenim tempom i uživajte u krajoliku. Iako je trka, sigurno nećete sve vreme trčati. Na avanturističkim trkama se veliki deo rute prelazi hodanjem. Međutim, ima onih koji na ove događaje gledaju samo kao na avanturu i učestvuju da bi se zabavili, sklopili nova poznanstva, videli neke nove prirodne lepote ili se ponovo vratili istim da ih dožive na sasvim drugi način.

Ako ste početnice ili rekreativke nemojte se dvoumiti. Ceo dan je dovoljan da kretanje završite mnogo pre mraka. Na terenu nećete biti same i ne postoji mogućnost da zalutate. Dežurne službe su tu da paze na vas, a takođe i ako se kojim slučajem odlučite da odustanete. Ipak, mi smo ubeđeni da će vas lepote Suve planine očarati i voditi celom stazom napred iz predela u predeo i s jednog vrha na drugi. Za sportistkinje će ova trka biti još jedna referenca više ili ostvaren sportski rezultat. I još

jedna zabava više. Jer one dobro znaju, naročito ako je njihov sport vezan za prirodu, zašto se bave istim, bilo da je to planinarenje, brdsko trčanje, alpinizam, sportsko penjanje, planinski biciklizam i sve ono što nam uz sportsku aktivnost dodatno i priroda pruža.

ZAŠTO TRKA?

U cilju promocije sporta, rekreacije i zdravog načina života, po prvi put u Srbiji organizujemo žensku avanturističku trku u prirodi.

U ovom događaju mogu učestvovati sve osobe ženskog pola, bez obzira na kondicionu pripremljenost. Sportistkinje, rekreativke, a i one koje žele da oprobaju svoju kondiciju pešačeći i uživajući u prirodnim lepotama Suve planine, a posebno u druženju i zabavi. Maloletne osobe mogu učestvovati samo uz pismenu saglasnost roditelja.

Ovo je šansa nežnijem polu da se iskaže takmičeći se ravnopravnim snagama. Muškarci ne mogu učestvovati u trci, ali zato će biti u organizaciji, na kontrolnim tačkama i dežurni na terenu, jer je bez njih organizacija gotovo nemoguća.

KAKO JE ORGANIZOVANA?

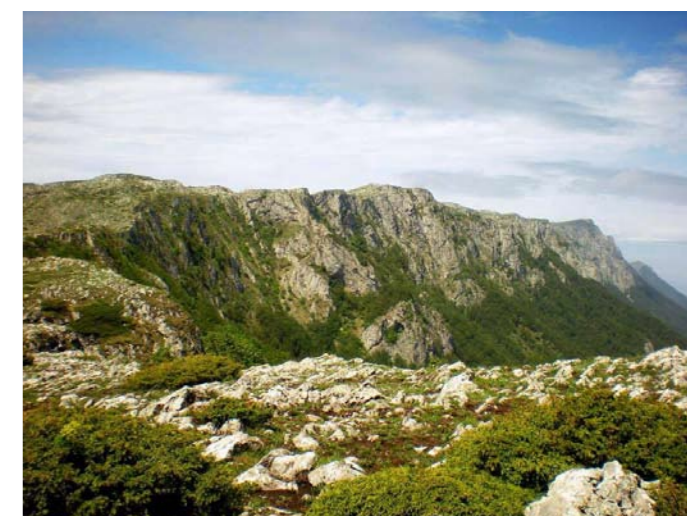
Tim sačinjavaju **dve takmičarke** koje će dati naziv svom timu pri predaji prijavnog formulara za trku.

Svaka učesnica mora potpisati i popuniti izjavu o samoodgovornosti u petak na dan skupa organizatora i timova. Takođe, mora imati i ličnu kartu ili pasoš kao identifikaciju.

Trka startuje u 7 h u subotu, a završava se uveče, u 20 h.

Timovima je dozvoljeno da sa starta ponesu šta god hoće od hrane, tečnosti i ostalih stvari. Noćenje će biti u Divljani u sopstvenim šatorima. Kamp je besplatan (pored šatora ne zaboravite vreću za spavanje i podlošku). Učesnice koje ne žele da kampuju moći će da rezervišu smeštaj u zgradi Crvenog krsta ili Dečijeg odmarališta u Divljani. Šatori i ostala oprema se ne nose sa sobom, već ostaju u kampu.

Prevoz do mesta dešavanja će biti organizovan u zavisnosti od broja prijavljenih i po znatno prihvatljivijoj ceni od redovnih autobuskih međugradskih linija. Takođe se po ličnoj želji možete organizovati automobilom i podeliti troškove goriva. U tom slučaju nas možete obavestiti ukoliko imate praznih mesta u autu ili postaviti obaveštenje na facebook grupu trke.

UPLATE

Kotizacija po učesnici je 800 dinara, do 31. jula i 1.500 dinara za prijave od 1. avgusta. Uplaćuje se prilikom prijave za trku lično ili na žiro račun.

Učesnice koje nisu iz Srbije kotizaciju plaćaju po dolasku u Beograd ili prilikom potpisivanja izjave o samoodgovornosti na mestu održavanja trke.

Boravak u prirodi
na britanski način:
planinske kolibe
BOTHIES

Donosimo vam tekst **britanske Asocijacije planinskih koliba (MBA)** o sistemu planinskih kućica koje planinari koriste besplatno...

Pružićemo vam osnovne podatke o planinskim kolibama o kojima se brine naša asocijacija i dati savete kako se one koriste. Želimo da skrenemo i posebnu pažnju na kodeks ponašanja, koji promovirše odgovorno ponašanje među svima koji koriste kolibe. Mnoge kolibe se nalaze na radnim imanjima, pa kod nekih postoje određeni limiti kod korišćenja. Sve takve restrikcije su označene na kolibama, te posetioци treba da ih se pridržavaju.

Na zvaničnom sajtu asocijacije, planinari, kamperi i ljubitelji prirode, mogu pronaći puno korisnik informacija, a sami posetioци takođe izveštavaju putem interneta u kakvom je stanju neki objekat ili prijavljuju ako su naišli na neki problem.

ŠTA SU PLANINSKE KOLIBE?

Planinske kolibe ili „kolibarenje“ kako način boravka u prirodi ljudi u Škotskoj opisuju na mnoge načine. To svakako nisu porodične vikendice ili rančevi. Mnogo je tačnije to

nazvati kampovanjem bez šatora, a kolibe mogu biti vrlo korisne za korišćenje nekih stvari kojima nije mesto u šatoru kao što su zapaljena sveća ili štrik za sušenje čarapa. Kad planirate da provedete

1 Northern Highlands

2 North West Highlands & Islands

3 Western Highlands

4 Southwest Highlands & Islands

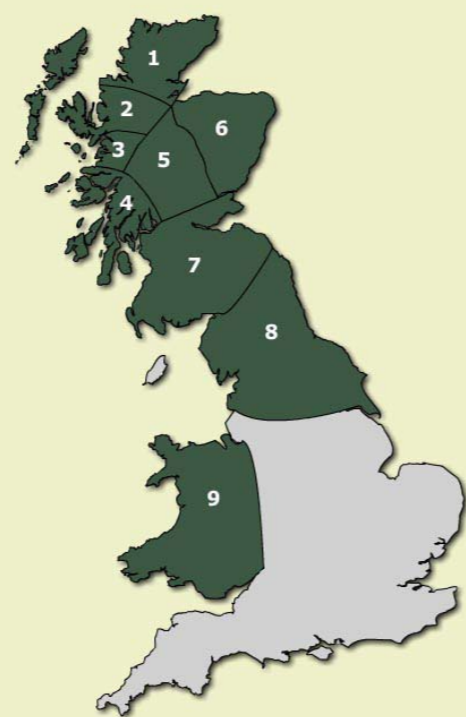
5 Central Highlands

6 Eastern Highlands

7 Southern Scotland

8 Northern England & Borders

9 Wales

vikend u kolibi treba očekivati da u njoj neće biti nikakvog konfora. Neće biti struje, vode, kreveta, a ako postoji kamin možda ni spremnog ogreva. U kolibama je često jedna jednostavna platforma za spavanje, a možda će čak i ona biti zauzeta, pa se treba preventivno pripremiti za spavanje na kamenom podu. Ako ne postoji mogućnost da zapalite vatru, spremite se da provedete hladnu noć. Većina noći u Britaniji je hladna, a kolibe su često u brdima. Svega nekoliko koliba ima sanitarni čvor ili izvor vode i to najčešće nekoliko stotina metara udaljeno od kolibe, s toga zaboravite na previše udobnosti.

Šta nam treba za „kolibarenje“? Počinite sa spremanjem opreme kao da idete na kampovanje, samo bez šatora. Za sve ostalo, naučićete vremenom...

KORIŠĆENJE KOLIBA

Vrlo je primamljivo koristiti kolibu bez ikakvih pravila. Međutim, razvili smo kodeks i praktične

INFO

Udruženje planinskih koliba (The Mountain Bothies Association) društvo je koje održava oko 100 skloništa u nekim udaljenim delovima Velike Britanije. Uz dozvolu i podršku vlasnika, te kolibe su uvek otključane za korišćenje. Sve aktivnosti oko održavanja obavljaju volonteri. Većina koliba se nalaze u Škotskoj i jedan broj njih u Engleskoj i Velsu.

Zvanični web sajt:

www.mountainbothies.org.uk

Kodeks ponašanja na englesnom jeziku možete da skinete na **OVOM LINKU**

Mreža koliba dostupna je na **OVOM LINKU**

Kontakt se nalazi na **OVOM LINKU**

savete za održavanje same kolibe i poštovanje drugih korisnika i okoline, te tražimo od svih korisnika da se pridržavaju pravila.

POŠTUJTE DRUGE KORISNIKE

Nema ništa bolje nego u petak popodne ostaviti posao iza sebe, pokupiti par prijatelja i otići do neke udaljene kolibe gde ima mesta i za vas. Približavate se kolibi i vidite znakove „okupacije“, neko je već tu. Otvarate vrata, lik sedi kraj vatre, želi vam dobrodošlicu i nudi vas pivom. Unutra je toplo i čisto. Srećom nismo se suočili sa suprotnim scenarijom: koliba je zaprljana i puna smeća, a njeni posetioци smatraju da je to stvar onog ko prvi dođe i zauzme prostor.

Naše kolibe su otvorene za sve i za članove udruženja i za one koji to nisu. Pronalaziti nove prijatelje i istomišljenike je lepo iskustvo, a toplom dobrodošlicom, šoljom čaja ili konzervom piva, verovatno ćete regrutovati novog člana našeg udruženja.

POŠTUJTE KOLIBU

Pobrinite se da svo svoje smeće, limenke od piva i ostalo ponesete sa sobom. Još ako počistite i smeće od nekog drugog nesavesnog korisnika kolibe, uradili ste pravu stvar. Neki će pokušati da

se oslobode smeća tako što će ga spaliti, što nije dobro za okolinu. Ostavljati rezervnu hranu u kolibi je stvar o kojoj ima različitih mišljenja. Sasvim je uredu ostaviti trajne konzerve koje nisu otvorene. Međutim, ima ljudi koji ne razmišljaju puno, pa videvši konzerve krenu da ostavljaju i hranu u ambalaži koju je lakše otvoriti. To nije dobro jer ohrabluje razne krznene prijatelje da se nastane u kolibi. Zatim, vodite računa da je vatra dobro ugašena. Takođe, proverite da li su dobro zatvoreni svi prozori i vrata. Poznato je da jelen ili ovca lako mogu da otvore loše zatvorena vrata. Ako budete imali tu nesreću da u kolibi zatekne četvoronožnog gosta - moža će biti prgav, možda će smrdeti, a možda i jedno i drugo.

POŠTUJTE OKOLINU

Malo koliba ima sanitarni čvor. Kada koristite „šumski wc“, idite barem sto metara od kolibe i ponestite lopaticu za zakopavanje. Takođe se pobrinite da budete i dalje od vodotokova. Obranite pažnju kada perete posude ili čarape da to činite nizvodno od mesta gde ljudi piju vodu. Koristite za ogrev samo suvo granje, nikad ne secite živo drvo. Stare ograde i napušteni pomoćni objekti pripadaju nekom drugom. Ma u kako lošem stanju bili, ne koristiti ih nikad kao ogrev.

POŠTUJTE UGOVOR KOJI IMA NAŠA ASOCIJACIJA SA VLASNICIMA KOLIBA

Dobili smo dozvolu za korišćenje koliba ljubaznošću i u dogovoru sa vlasnicima. U mnogim

slučajevima postoje neke restrikcije kod korišćenja (pogledajte mrežu koliba).

Većina ograničenja se odnose na rad na imanju, na primer ako se na tom mestu gaje ovce ili se održava lov. Ignorisanje ograničenja može rezultirati gubitnom dozvole za korišćenje kolibe ili čak ugroziti nekom život. Ako je neko u nedoumici, treba da obrati našoj asocijaciji ili vlasnicima imanja, svi će vrlo rado dati potrebne informacije i savete. Imamo razumevanja za vlasnike koji borave samo povremeno u svojim kolibama. Ako želite da ostanete više dana, tražite dozvolu od vlasnika.

POŠTUJTE OGRANIČENJE O BROJU LJUDI

Postoji priča o dvoje snalažljivih ljudi koji su navratili do jedne kolibe zbog nekog posla u šumi

i hteli su samo da prespavaju. Zatekli neverovatan broj veoma bučnih ljudi u njoj. Obratili su se ljudima da su došli zbog krova koji će biti skinut i zamenjen sledećeg jutra te da trebaju da napuste kolibu za sat vremena. Vi ne biste trebali da izbacujete ljude. Ali, trebali biste da ih pristojno posavetujete da je politika udruženja da se kolibe ne koriste za grupe od šest i više ljudi osim ako nemaju dozvolu od vlasnika. Velike grupe isključuju upotrebu kolibe od strane drugih i prave problem okolini.

To je sve to se tiče pravila, ništa što ne biste očekivali od posetilaca koji bi se našli na vašem imanju. Koristite kolibe onako kako biste voleli da vaša bude korišćena i pomažite i promovišite mrežu koliba.

TID na poplavnom talasu

Najveća i najduža rečna regata na svetu, **58. Dunavska turistička regata - TID**, krenula je poslednjeg vikenda juna iz nemačkog grada **Ingolštata** i, na putu do **Crnog mora**, proći će kroz **sve podunavske zemlje...**

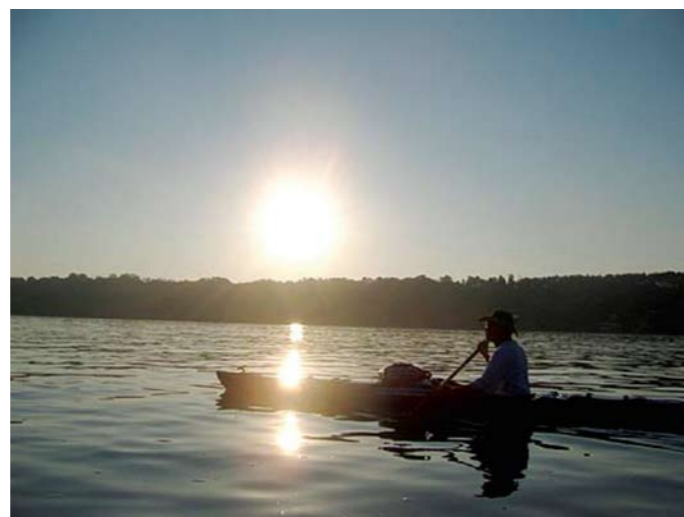

Iz nemačkog grada Ingolštata, 23. juna, po 58. put krenula je najstarija, najduža i najveća sportsko rekreativna turistička kajak, kanu i veslačka regata na svetu. Tek što je prošao poplavni talas, najveći od kada se meri nivo vode na Dunavu, a oko 150 kajakaša krenulo je na put dug preko 2.500 kilometara ka obali Crnog mora. Kajakaši Podunavskih zemalja, Švajcarske, Holandije i Australije kampovaće u 61 mestu duž Dunava u osam zemalja.

Ove godine, celim tokom Dunava sve do Bugarske, poplave su načinile veliku štetu lokalnom stanovništvu pa naša regata ima nezahvalnu ulogu da vrati nadu i samopouzdanje, i donose mnogo više radosti svima koji žive duž Dunava. Želimo da skrenemo pažnju na to da ovu veliku, lepu reku treba poštovati, čuvati i prema njoj se odnositi domaćinski.

Put od 2.515 kilometara prevalićemo za 75 dana. Za to vreme u 12 gradova imaćemo po jedan slobodan dan koji možemo iskoristiti za razgledanje grada i okoline, snabdevanje i odmor posle napornih etapa.

Interesantan je podatak da je polovina regate baš kod Sremskih Karlovaca, posle 39 dana veslanja. Organizator TID regate kroz Srbiju je Odbor za turizam Kajakaškog saveza Srbije uz pomoć domaćina Turističkih organizacija, opština i gradova kroz koje prolazimo.

Princip regate je dnevno veslanje i noćenje u prethodno određenim etapnim mestima. Kajakaši uz prethodnu najavu i dogovor sa organizatorom mogu se priključiti ili isključiti gde žele u zavisnosti od svoje fizičke spreme i slobodnog vremena.

Regata prolazi pored deset, a zaustavlja se u osam zemalja. Za sada ovoj velikoj družini nisu se priključile jedino Moldavija i Ukrajina.

Ove godine na regati imamo zavidan broj mladih ljudi iz različitih zemalja željnih dokazivanja, koji

planiraju da preveslaju ceo Dunav i stignu do Crnog mora.

Najstariji učesnik regate je naš prijatelj, Milan Sekulić iz Novog Sada. Pored toga što je najstariji on je i najbolji ribolovac regate i uz veslanje uvek nađe vremena da nas iznenadi bogatim ulovom.

Pripreme za ulazak regate u Srbiju su u završnoj fazi, a domaćini etapnih mesta pobrinuli su se, u skladu sa svojim mogućnostima i ambicijama, da dočekaju i ugoste regataše.

U svakom mestu organizovano je druženje uz večeru, a u Apatinu, Bogojevu, Starom Slankamenu i Brznoj Palanci biće održan muzički ili folklorni program. U Bačkoj Palanci, tačnije u Čelarevu, posetićemo muzej piva. U Novom Sadu, Beogradu i Smederevu organizovano je turističko razgledanje grada za sve učesnike regate. U Velikom Gradištu bićemo gosti velikog narodnog okupljanja povodom praznika svetoga Ilije i nama u čast biće otvorena Međunarodna izložba fotografija sa temom ekologija i priroda, a u Golubcu i Donjem Milanovcu posetićemo Golubački grad i vizitorski centar „Lepenski vir“. Opština Kladovo je domaćin tri etapna mesta naše regate, a organizovaće i posete Arheološkom muzeju Đerdapa, Trajanovoj tabli i ostacima Trajanovog mosta.

Info

Kalendar 58. TID-a na delu kroz Srbiju od 24. 07. - 10. 08. 2013.

24.07. sreda - Apatin
25.07. četvrtak - Bogojevo
27.07. subota - Bačka Palanka
28.07. nedelja - Novi Sad
29.07. ponedeljak slobodan dan
30.07. utorak - Stari Slankamen
31.07. sreda - Ada Huja (Beograd)
1.08. četvrtak slobodan dan
2.08. petak - Smederevo
3.08. subota - Veliko Gradište
4.08. nedelja - Dobra na Dunavu
5.08. ponedeljak - Donji Milanovac
6.08. utorak - Tekija
7.08. sreda - Kladovo
8.09. četvrtak slobodan dan
9.08. petak - Brza Palanka

Info - Kontakt

Kontakt osoba: Dejan Jovanović
Telefon: +38164/3495193; +38163/276638;
E-mail: tidejan@gmail.com

U Srbiju, odnosno u Apatin, 24. jula uplovila su 135 kajakaša iz Nemačke, Austrije, Slovačke, Mađarske, Bugarske, Rumunije, Holandije, Švajcarske, Kine, Australije i, naravno, Srbije. I pored činjenice da je Hrvatska uključena u TID organizaciju i da je odnedavno postala članica Evropske unije, njenih učesnika, nažalost nema.

Posle 588 kilometara i 18 dana učesnici regate će 10. avgusta napustiti Srbiju, uploviti u Bugarsku i nastaviti put ka Crnom moru gde se očekujemo 6. septembra 2013.

Pozivamo ljubitelje sporta, rekreacije, boravka u prirodi i zdravog načina života da nas posete i pridruže se Dunavskoj regati.

VARDAROM

od Velesa do Đevđelije

Tek što smo se vratili sa Drinske regate a staro društvo sa pridošlicama se okupilo na reci Vardar - od Velesa do Đevđelije (Makedonija)...

Regatu na reci Vardar organizovali smo u vreme Slave svetih Ćirila i Metodija - balkanskih i srednjoevropskih prosvetitelja. Već 23. maja smo se okupili u gradskom parku u Velesu gde smo bili gosti kajakaškog kluba „Babuna” i paraglajding kluba „Aquila” oba iz Velesa. Bilo je kajakaša

i kanuista iz Nemačke, Srbije, Bugarske i, naravno, Makedonije, sve poznato društvo sa drugih reka i regata. Prijatno osveženje predstavljali su kajakaši i kanuisti iz mlađih kategorija koji su sa svojim starijim kolegama i trenerima, divljovodašima, markirali opasna mesta i usmeravali ostale učesnike regate.

Sva tri dana, bez prestanka, na vodi se čuo žamor, priča i smeh mladih ljudi što nisam doživeo u svojoj dugogodišnjoj kajakaškoj karijeri. Non-stop su se takmičili između sebe, izvodili figure i manevre u virovima i na brzacima. Utrkivali su se ko će pre da uđe u buk i boriti se sa njim.

Za tri godine koliko se održava naša regata ovo je prvi put da je

opština preuzela pokroviteljstvo i u pozdravnom govoru zamenik gradonačelnika je obećao da će ubuduće ova manifestacija da uđe u kalendar turističkih dešavanja i budžet grada.

Mnogobrojne televizijske ekipe iz cele Makedonije pratile su naše pripreme i start regate. Sa mostova i staza pored Vardara pozdravljali su nas građani jer je ovakva manifestacija retkost ne samo za Makedoniju već generalno i za druge okolne države.

Reka Vardar inače pruža kompletan doživljaj za svakog kajakaša. Na nekim delovima je to planinska brza reka, sa kanjonom, brzacima, virovima, bukovima, zatim nailazimo na delove gde je mirna ali brza,

tu su i meandri sa ostrvima i šljunkovitim sprudovima a već pred Đevđelijom je to mirna ravničarska reka.

Veliki broj mostova spaja njene obale ali ne postoje gusto naseljene oblasti uz obalu Vardara pa je i to sigurno razlog da nema mnogo „otpada” u vodi, na obalama i vrbama uz reku. Sa vode, sa svojom stepenastom arhitekturom, Veles još je interesantniji ali brzaci ne daju vremena za opuštanje.

Prvo etapno mesto bilo je ušće reke Crne na arheološkom nalazištu „Stobi”. Zahvaljujući Makedonskoj akademiji nauka i umetnosti i kustosima na lokalitetu omogućeno nam je kampovanje i zajedničko razgledanje antičke i rimske prestonice uz pomoć kustosa.

Na zajedničkoj večeri uz jagnjetinu, lozu i domaće vino preko 50 kajakaša ostalo je uz pesmu i priču do duboko u noć. Sutradan nas je Vardar vodio prema Demir Kapiji, poznatom najtoplijem mestu iz vremenske prognoze u nekadašnjoj Jugoslaviji. Kada ima dosta sunca tu je i grožđe a gde je grožđe - tu je i vino. Neki od nas su posetili Kavadarce i Tikveško vinogorje a za sledeću

godinu smo se dogovorili da kolektivno posetimo vinarije u Demir Kapiji.

Reči Demir Kapija na turskom jeziku znače „gvozdena vrata“, a taj izraz nam je poznat i sa Dunava, ali se zove Đerdap. Tu Vardar nije ukroćen i opasnosti ima na pretek. Praktično tu je Vardar nekada udarao u planinski venac, dok nije našao sebi put ka Egejskom moru. Reka je meandrirala, delila se na više delova ali nas je na kraju dovela do Đevđelije i našeg konačnog cilja.

Poslednjeg dana, za vreme vešanja, imali smo strahovit vetar u grudi i samo svojim iskustvom smo uspeali da ostanemo u čamcima. Zbog borbe sa vetrom putovanje se produžilo za oko dva sata.

Na samoj granici sa Grčkom smo zaustavili svoje kajake sa željom da dogodne produžimo do Egejskog mora.

Zahvalili smo se organizatorima Aleksandru Kocevu i Robertu

Papas. Neki su otišli na Egejsko more, neki na Strumu da se i tamo spuste rekom raft čamcima, a većina nas se vratila kućama sa željom da se već sredinom juna sretnemo na reci Arda u Bugar-

skoj, a krajem juna na Dunavu u Nemačkoj na startu 58. TID regate.

DEJAN JOVANOVIĆ
FOTOGRAFIJE:
JORDANKA ČUŠEVA

NAJTEŽA TRKA U SRBIJI premijerno će biti održana od 16. do 18. avgusta na planini Tari

www.taramarathon.com

Noćne ptice - trkačice

Na **Noćnom maratonu** u **Novom Sadu (Srbija)** učestvovali trkači sa tri kontinenta, iz 13 zemalja, 119 gradova i 125 klubova...

Kao sastavni deo proslave Dana Dunava, 29. 6. održan je četvrti po redu Noćni maraton u Novom Sadu, u organizaciji Atletsko rekreativnog kluba „Fruška gora“. Ove kao i prethodne dve godine, primetan je rast posećenosti kako takmičara tako i publike. Trka je ponovo imala oko 50% više učesnika nego prethodne godine i time potvrdila ogroman potencijal i interesovanje takmičara i publike.

Ove godine učestvovalo je oko 800 takmičara sa tri kontinenta, iz 13 zemalja, 119 gradova i 125 klubova. Trkači su se takmičili u tri trke: minimaraton 4 km, polumaraton 21 km i maraton 42 km. Na sve tri trke zajedno prijavilo oko 800 takmičara, dok je svoje trke uspešno završilo oko 700 trkača.

Nakon zvaničnog otvaranja manifestacije takmičare i publiku su zabavljali Aikido Ikeda Dojo i Zumba, dok je pred sam start trke atmosferu začinila škola trbušnog plesa Studio Orijental.

Minimaraton 4 km i maraton 42 km su startovali u 21 sat i tad se na stazu zaputilo oko 200 trkača.

Dolazak minimaratonaca je najavio pobednik u muškoj konkurenciji Nebojša Milenković koji je kao vetar uleteo u cilj a za njim su vrlo brzo počeli da

pristižu u cilj i ostali takmičari nakon pretrčana četiri kilometra. Maratonci su tad tek započinjali svoj dug put ka cilju.

Start polumaratona 21 km bio je zakazan za 22 sat. Atmosfera je bila fenomenalna, energija u vazduhu se osećala, a trkači su se zagrevali u ritmu muzike uz Zum-

bu. Pred sam start trke takmičare je pozdravio Ivan Zeljković, poznatiji kao Zeka Milioner, koji je i sam istrčao minimaraton. Uz gromoglasno Zekino odbrojanje uglas sa svim polumaratoncima tačno u 22 sata na stazu je istrčalo dodatnih oko 600 trkača.

Reka ljudi je protrčavala kroz startnu kapiju ceo minut, a novosadski Sunčani kej je dobio potpuno novi izgled kada su staze napravljene za sport i rekreaciju bile potpuno prekrivene trkačima.

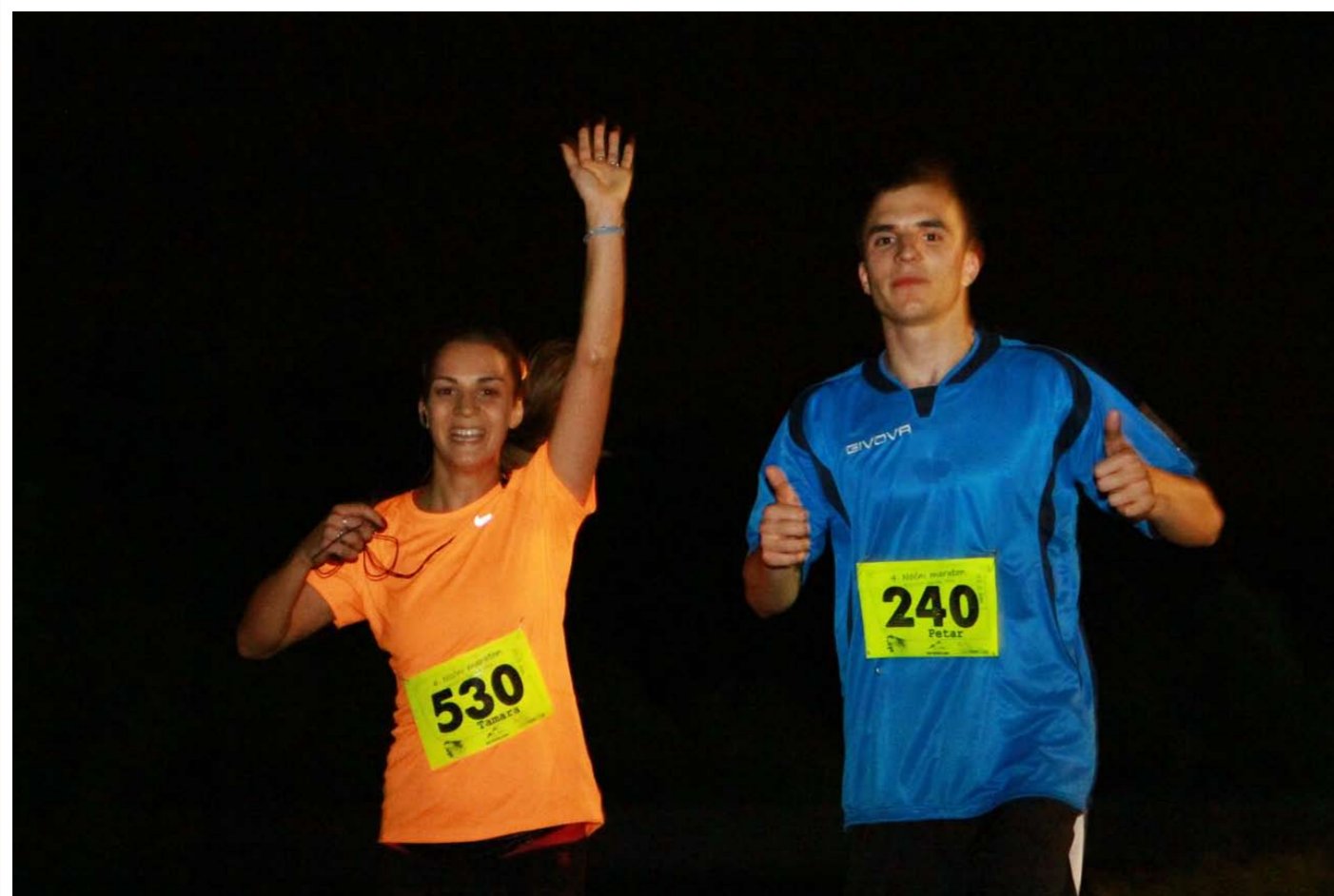
Mnogi trkači su trčali maskirani radi zabave, a neki su se i borili za podizanje svesti o raznim

problemima, kako u njihovom gradu, tako i van granica njihove države. Ninoslav Rašković je trčao maskiran u Balonka promovišući zdrav i aktivan način života uz dijabetes, dok se ekipa rekreativaca iz Tuzle borila da njihova deca dobiju JMBG kako bi postali punopravni članovi društva i dobili mogućnost da se leče.

Kad je polumaraton trka startovala publika je imala prilike da uživa u vatri koja je parala noć. Haos animatori Free team su izvodili vatreni performans art, a sve prisutne ostavili bez teksta. Vesela ekipa iz Zagreba AK „Sljeme“ došla je u tematski

štampanim majicama za 4. Noćni maraton sa natpisom „Tko preživi pričat će“, sjajni Beograđani su džentlmenki istrčali polumaraton sa kravata oko vrata, a ekipa maturanata iz Indije je sa njihovim profesorom fizičke kulture istrčala timsku trku. Žuti maratonci su još jednom potvrdili zašto ih tako zovu.

Svim učesnicima 4. Noćnog maratona je bio zajednički dobar provod i odlično raspoloženje. Trkačima na stazi je motivaciju popravljala muzika sa zvučnika na par mesta na stazi, a i oni sami su imali prilike da vide vatreni ples Haos animatora.

Većina trkača je došla iz Beograda i Novog Sada, ali ni drugi gradovi Srbije i regiona nisu zaostali. Ipak, neki takmičari su doputovali i sa drugih kontinenata, pa smo tako imali i takmičare iz Južne i Severne Amerike i Australije. Na 4. Noćnom maratonu su učestvovali takmičari iz: Srbije, Hrvatske, BiH, Makedonije, Slovenije, Mađarske, Crne Gore, Kanade, Austrije, Australije, Italije i Bolivije.

Nakon što su pobednici utrčali u cilj usledio je formalni deo takmičenja gde su pobednicima uručeni bogati poklon paketi sponzora (firme Pansport, Enter.rs) sa robnim nagradama. Za računarsku podršku pobrinula se firma Enter.rs, za okrepu i startni paket su zaslužni Bioland, Repro Trade d.o.o i Pansport. Nakon istrčane trke takmičari su imali priliku da se okrepe zdravom veganskom pastom iz restorana Ananda iz Novog Sada.

Organizator 4. Noćnog maratona, Atletsko rekreativni klub „Fruška gora“ obećao je nezaboravan provod, a to su svi posetioci i učesnici, koji su uveličali ovaj događaj i proživeli.

Info trke

POBEDNICI U MARATONU 42 KM U MUŠKOJ KONKURENCIJI:

1. Nenad Živković, AK Kruševac, Kruševac, Srbija 03:01:45
2. Paolo Venturini, Polzia di stato, Rovolon, Italija 03:05:33
3. Aleksandar Marinkov, AK „Dinamo“, Pančevo, Srbija 03:08:01

POBEDNICE U MARATONU 42 KM U KONKURENCIJI DAMA:

1. Ingrid Nikolešić, AK „Sljeme“, Rijeka, Hrvatska, 03:16:54
2. Veronika Jurišić, AK „Sljeme“, Zagreb, Hrvatska, 03:24:52
3. Bojana Bjeljic, AK „Sloboda“, Novi Grad, Republika Srpska, BiH, 03:29:44

POBEDNICI U POLUMARATONU 21 KM U MUŠKOJ KONKURENCIJI:

1. Miloš Milovanović, AK „Dinamo“, Pančevo, Srbija, 1:14:20
2. Marko Milovanović, AK „Dinamo“, Pančevo, Srbija, 1:14:21
3. Josip Major, ARK „Somaraton“, Sombor, Srbija, 1:16:46

POBEDNICE U POLUMARATONU 21 KM U KONKURENCIJI DAMA:

1. Aleksandra Marinkov, AK „Dinamo“, Pančevo, Srbija, 1:30:47
2. Dragana Dokmanović, Srbija, 1:33:28
3. Nina Radić, Novi Sad, Srbija, 1:37:42

POBEDNICI U MINIMARATONU 4 KM U MUŠKOJ KONKURENCIJI:

1. Nebojša Milenković, AK „Sajan“, Sajan, Srbija, 0:13:17
2. Ivan Dlačić, AK „Čak“, Srbija, 0:14:23
3. Miloš Segedi, Inđija, Srbija, 0:14:31

POBEDNICE U MINIMARATONU 4 KM U KONKURENCIJI DAMA:

1. Sunčica Milutinović, Subotica, Srbija, 0:19:01
2. Sonja Vlaški, AK „Hajduk Maraton Tim“, Sivac, Srbija, 0:19:04
3. Nada Milenković, Subotica, Srbija, 0:19:38

Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA
IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI
NA: WWW.SREMUS.ORG

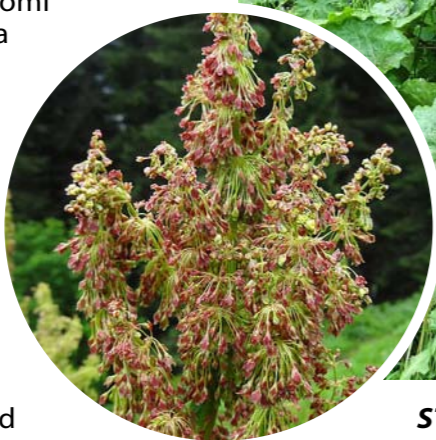
REKLI SU O SREMUŠU
NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO
DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA,
CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

Manje poznata vrsta zelja

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **planinski štavelj**...

Planinski štavelj, planinsko zelje (*Rumex alpinus*) spada u istu porodicu biljaka sa istim ili sličnim osnovnim svojstvima. Srpsko zelje (*Rumex patientia*), veoma poznato ljudima, konjski štavelj - zelje (*Rumex obtusifolius*) pitomi i drugi štavelji, koji rastu po livadama i mestima blizu naselja ili se gaje u baštama, namerno nisu predmet ovog teksta. Razlog opisa samo planinskog zelja priozilazi iz činjenice da se radi o najmanje poznatoj varijanti zelja, kroz čiji će opis uglavnom biti opisane i ostale vrste.

OPIS: Planinsko zelje je trajna biljka, sa uspravnom, snažnom, izbrazdanom stabljikom (tipičnom za sve vrste štavelja), koja pri vrhu, od juna do avgusta, ima metličasto složene zelenkaste cvetove. Na relativno dugim lisnim drškama iz prizemlja rastu veoma veliki srcasti zaobljeni listovi, veličine i do 50 cm (skoro isto široki koliko i dugački).

STANIŠTA: Raste na planinama (od snega do snega), uglavnom iznad 1.300 m nadmorske visine, gde ga ima u mnoštvu (mestimično prekriva i veće površine), posebno ako se radi o terenu gde ima stoke (pašnjaci), oko to- rova, potoka ili planinskih naselja. Voli nađubreno

UPOTREBA U ISHRANI

U ishrani se upotrebljavaju mladi svetlozeleni listovi, kao spanać, varivo, čorbe, salate, pite, proje ili, što posebno preporučujem, u mešavinama SJB (samoniklog jestivog bilja), kada se količina pomalo štetne oksalne kiseline izgubi (umanji) u masi drugih biljaka, sa drugačijim ili svojstvima koja poništavaju delovanje oksalata. U praksi "SREMUŠ"-a položio je ispit i kao sarma - klasično ili, nama bliže, sa gljivama umesto mesa i/ili ljuspica soje. Za ove potrebe listovi se mogu ukiseliti kao kiseli kupus i tako koristiti i preko zime. Listovi štavelja kuvanjem gube lepu zelenu boju i postaju blede žućkasto - zeleni ili smeđi. U manjim količinama za jelo se koristi i skuvani koren štavelja - sakupljen u jesen ili rano proleće.

UPOTREBA U LEČENJU

U narodnoj medicini važi kao antiskorbutik, depurativ, diuretik, stomahik ili sredstvo za čišćenje krvi u prolećnim kurama. Razvijeni listovi biljke deluju rashlađujuće, pa se stavljaju na upaljena i vruća mesta na telu. Koren biljke deluje purgativno, a seme obrnuto (zaustavlja proliv), pa se za ovakve potrebe može koristiti kao čaj. Kiselica (kiselj) - spada u rod *Rumex*-a, u našoj praksi, često na boravcima u Prirodi gasimo žeđ. Primenljiv je u homeopatiji.

i azotom bogato zemljište. Tokom vegetacije unutrašnji listovi se stalno podmlađuju, pa se može sakupljati od proleća do prvih jutarnjih mrazova. Može i da se gaji, kao baštenska biljka. Ne suši se.

BERE SE: Kod štavelja se beru mladi listovi (kasnije postaju žilaviji i gorki) - tokom čitavog perioda vegetacije, koren - u jesen i rano proleće i seme - u fazi pred zrenje. Listovi su često, još kao mladi, napadnuti insektima o čemu pri branju treba voditi računa.

SADRŽI: U 100 grama sveže biljke ima 66 mg vitamina C, 3,33 mg karotina, 3,81 g belančevina, 0,45 g masti, 3,51 g ugljenih hidrata, kao i 30 kalorija (po nekim izvorima biljka je još bogatija navedenim sastojcima). U korenu ima dosta skroba i nešto šećera, a list je bogat mineralima, hlorofilom taninom i kiselinama (naročito oksalnom - primarno kalijum oksalat).

OPREZ: Poseban oprez kod branja štavelja nije neophodan, ako se biljka dobro upozna. U ishrani i lečenju treba biti malo oprezan, zbog prisustva oksalne kiseline - u listu (negativno deluje na rad bubrega) i purgativnih svojstava nekih sastojaka - u korenu. Sve vrste štavelja imaju slična svojstva, pa zamena sa otrovnim nije moguća. ■

PREPORUČUJEMO

- U toku leta (u uslovima kad nema frižidera) listovima se može zaviti maslac, sir, kajmak i tako im sačuvati svežinu.
- Nezrelo seme (pred zrenje) uberite, osušite i kao čaj upotrebite u slučaju proliva.
- Ako u receptu dominira zelje - štavelj, koristite ga kao spanać, obavezno u porciju dodajte kiselo mleko, koje neutrališe oksalnu kiselinu.

RECEPTI

Kiseli listovi planinskog zelja: U jesen (septembar, oktobar) uberite mlade neoštećene listove planinskog zelja - berite na čistim terenima i ne perite ga, ređajte u bure - kacu red listova, red soli (2 do 4% soli na zapreminu suda), napunite čistom pitkom vodom, pritisnite dobro i ostavite da se ukiseli. Osim u tekstu navedene sarme, upotreba je i stvar Vaše mašte.

Sarma od svežih (kiselih) listova: Sveže mlade neoštećene listove očistite od debljih nastavaka drške, kratko izblansirajte u toploj do vreloj vodi (dužim kuvanjem gubi boju, ali i previše kratkim zadržava gorčinu - treba naći meru) i pripremljenim nadevom zavijati sarme, koje posle kuvati na uobičajen način (ukiseljene listove ne treba blanširati). Nadev pripremiti na klasičan način - sa mesom, ali može i sa gljivama, dodatkom ili bez sojinih ljuspica ili sa svim navedenim. Ostali sastojci mogu biti kao i kod klasične sarme. Na planinama raste kleka, pa se plod može koristiti kao začim, a vodena paprika (biber) ili koren kopitnjaka mogu zameniti biber - za upotrebu treba ih dobro poznavati.

Kombi prevoz putnika

mob: + 381 63 210 983

email: info@aleksandartijanovic.rs

Nova sezona za GSS

Ekipa GSS Srbije obezbeđivale su više manifestacija i planinarskih akcija i manifestacija u Srbiji...

Ruj, selo Rakita – Četvrti tradicionalni međunarodni uspon na planinu Ruj i njen istoimeni vrh na samoj granici Srbije i Bugarske, održan je u subotu, 15. juna, u okviru manifestacije „Planina bez granica“, u organizaciji planinarskog kluba „Ruj 1706“ iz Babušnice. Oko 600 učesnika iz Srbije, Bugarske i Makedonije krenulo je iz sela Rakita i stiglo najpre do Rakitskog kamena na 1.456 mnv, a nakon dva sata hoda i do 1.706 m visokog Ruja. Sa vrha su se planinari spustili u selo Vuči Del, da bi zatim došli i na polaznu tačku - u selo Rakita.

Petorica spasilaca Gorske službe spasavanja učestvovala su u spasilačkom obezbeđenju ove planinarske akcije. Kao i nedelju dana ranije na Kopaoniku, i tokom ovog uspona, uz naše spasioce bila su i trojica radio amatera, predstavnika Unije radio amatera i radio mreža za opasnost. Oni su sa pripadnicima GSS-a i vodičima bili zaduženi za održavanje uspešne komunikacije duž cele staze. Praznik planinarenja na jugoistoku Srbije obeležilo je lepo vreme i dobro raspoloženje planinara. Na kružnoj stazi ukupne dužine 19 km nije bilo nikakvih problema, pa samim tim ni potrebe za intervencijom naših spasilaca.

SPASILAČKO OBEZBEĐENJE DRŽAVNOG PRVENSTVA U SPORTSKOM PENJANJU

Miljevići, Prijepolje – Prvo kolo prvenstva Srbije u sportskom penjanju, u disciplinama „težinsko“ i „brzinsko“, održano je na prirodnoj steni u Miljevićima

Sportsko penjanje, Miljevići

Ruj

Ruj

kod Prijepolja 15. i 16. juna. Selo Miljevići, udaljeno devet kilometara od Prijepolja, ugostilo je proteklog vikenda četrdesetak penjača iz Niša, Prijepolja i Beograda, tokom državnog prvenstva u sportskom penjanju. Takmičenje je trajalo dva dana, a o bezbednosti takmičara brinula je ekipa spasilaca Gorske službe spasavanja. U disciplini „težinsko“ najbolji su bili Nenad Matić, Bratislav Mihajlović i Milan Tomić, dok su u ženskoj konkurenciji dominirale Staša Gejo, Jelena Jakovljević i Milica Ognjanović.

U nedelju je održano i takmičenje u „brzinskom“ penjanju. Nenad Matić, Slobodan Bulović i Radomir Mikić zauzeli su prva tri mesta u muškoj konkurenciji, a Jelena Jakovljević, Staša Gejo i Milica Ognjanović bile su najbolje među takmičarkama.

POČETAK KURSA SPASAVANJA IZ SPELEOLOŠKIH OBJEKATA

Košutnjak, Beograd – U okviru redovnih aktivnosti Gorske službe spasavanja Srbije, 16. juna na

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:

www.gss.rs

kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:

www.pss.rs

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
WWW.MOJAPLANETA.NET/PLANINARSKI_DOMOVI.PHP

Sportsko penjanje, Miljevići

vežbalištu V1 u Košutnjaku, otpočeo je kurs spasavanja iz speleoloških objekata. Spasavanje iz speleoloških objekata spada u red najtežih i najzahtevnijih akcija spasavanja. Spasavanje otežava komplikovan pristup povređenom, teški uslovi u kojima se pruža prva pomoć i bezbedno održava sigurnost i komfor povređenog, kao i usko i najčešće vertikalno okruženje u kom je neophodno transportovati povređenog u nosilima. U cilju osposobljavanja spasilaca GSS-a za učešće u organizovanim akcijama spasavanja iz speleoloških objekata, u okviru kursa speleospasavanja, u periodu od juna do novembra, biće održana teorijska predavanja, treninzi na vežbalištima, vežbe spasavanja na steni, dok je završna vežba spasavanja iz jame predviđena za početak novembra. Usvajanjem osnovnih teoretskih znanja, uvežbavanjem tehnika i postupaka drugarskog spasavanja, kao i svih elemenata organizovane spasilačke akcije, kroz niz vežbi i praktičnih zadataka, ovladavanjem veštinama i navikama neophodnim za rad i spasavanje iz speleoloških objekata, cilj je da se

Speleo kurs

Speleo kurs

Speleo kurs

kod spasilaca, polaznika kursa, podstakne tačnost, brzina i sigurnost u izvođenju akcije, uvežba rad spasilačke ekipe, timski rad spasilačkih ekipa i razvije timski duh.

Osim devetorice spasilaca GSS-a, ovogodišnji kurs pohađa i četvoro speleologa iz klubova ASAK, AS i SOB. Instruktori i demonstratori na kursu su dugogodišnji spasioci, speleolozi i speleospasiooci Gorske službe spasavanja Srbije.

POČELA LETNJA SEZONA NA KOPAONIKU

Kopaonik – Letnja sezona na Kopaoniku počela je u četvrtak, 27. juna. Od 5. jula počeće sa radom i centar Tornik na Zlatiboru. Spasioci Gorskog službe spasavanja Srbije, i tokom letnje sezone, imaju redovna dežurstva u skijaškim centrima u Srbiji.

Svi oni koji odluče da vreo gradski asfalt zamene planinom, imaće priliku da uživaju u panoramskim vožnjama žičarom, pešačkim turama, da se oprobaju u vožnji bicikla po uređenim planinskim stazama ili da slobodno vreme provedu u adrenalin parku.

GSS Srbije izvodi spasilačko dežurstvo leti u skijaškim centrima radi bezbednosti zaljubljenika u prirodu, planinara, ljubitelja planinskog trčanja i planinskog biciklizma. Pored zbrinjavanja povreda i transporta povređenih do zdravstvene ustanove, spasioci GSS-a organizuju pretrage za izgubljenim licima. U slučaju neispravnosti žičara, koje leti rade zbog panoramskih vožnji i prevoza biciklista na vrh, spasioci bezbedno evakušu ljude na zemlju.

GSS SRBIJE NA KONGRESU MORESCE

Kopaonik – U periodu od 27. do 29. juna, na Kopaoniku je održan Prvi međunarodni kongres skijališta Centralne Evrope – MoReSCE (Mountain Resorts Summit Central Europe).

U okviru panela posvećenog bezbednosti u planini govorili su predstavnici gorskih službi spasavanja iz Slovenije, Hrvatske i Srbije.

Ovaj skup, u organizaciji Skijališta Srbije, Centra za

MoReSCE Kopaonik

istraživanja i studije turizma iz Novog Sada i Udruženja hotelijera Kopaonik, okupio je predstavnike ski centara Evrope, proizvođače opreme neophodne za rad skijališta, planere, menadžere, investitore, kao i predstavnike gorskih službi spasavanja iz regiona.

Kroz dvodnevni rad, organizovan u sedam panela, preko 30 učesnika prezentovalo je svoje organizacije pred više od 130 delegata iz 13 zemalja, sa ciljem unapređenja i razvoja planinskog turizma kod nas, a i u svetu. Prisutni su imali priliku da upoznaju infrastrukturu i ponudu ski centara u Srbiji, ali i drugim zemljama učesnicima panela. U otvorenim diskusijama nakon prezentacija, razgovaralo se o inovacijama i korišćenju modernih tehnologija u razvoju ski centara.

Na panelu posvećenom bezbednosti u planini, učesnicima su se obratili Milan Ivković, načelnik Gorskog

Obnova doma „Rtanj“

PHOTO: GSS SRBIJE

U SLUČAJU POTREBE, MOŽETE SE OBRATITI ZA POMOĆ, POZIVOM NA BROJ TELEFONA: 063/466-466.

službe spasavanja Srbije, Ljubo Hansel, načelnik stanice Maribor Gorskog reševalne zveze Slovenije, i Josip Granić iz Hrvatske gorskog službe spašavanja. Oni su tokom prezentacija istakli zajedničku saradnju koju ove službe neguju dugi niz godina i ukazali na ulogu i značaj gorskih službi spasavanja u planinskim turističkim centrima, kao i neophodnost da država i društvo prepoznaju ove službe kao ravnopravnog partnera za poboljšanje bezbednosti i sigurnosti kako u ski centrima, tako i za sve vrste spasavanja u nepristupačnim planinskim i urbanim uslovima.

Nakon završetka zvaničnog dela konferencije, održana je planinska biciklistička trka, na kojoj su o bezbednosti učesnika brinuli spasioci Gorskog službe spasavanja Srbije.

Tokom boravka na Kopaoniku, kroz razmenu iskustava i planiranje daljih zajedničkih aktivnosti, nastavljena je uspešna saradnja GSS Srbije sa kolegama iz GRZ Slovenija i HGSS-a. Predstavnici HGSS-a su, po završetku konferencije, kolegama iz Srbije i predstavnicima Skijališta Srbije prikazali kako oni obavljaju evakuaciju skijaša sa žičare.

SPASILAČKO OBEZBEĐENJE

BUKOVIČKOG MARATONA - VRMDŽA 2013.

Vrmdža, Bukovik i Rtanj – Spasioci Gorskog službe spasavanja Srbije obezbeđivali su u subotu, 29. juna, učesnike planinskog biciklističkog maratona - Vrmdža 2013.

U organizaciji biciklističkog kluba „Gorski“ iz Sokobanje, mesne zajednice Vrmdža, i u saradnji sa Biciklističkim savezom Srbije, po idealnim vremenskim uslovima, održana je ova atraktivna trka. Trideset i dva takmičara su, preko planina Rtanj i Bukovik, stigla na cilj, nakon 64 km vožnje makadamskim putem. Na trci nije bilo potrebe za intervencijom naših spasilaca.

MEMORIJALNI TURNIR U ODOJCI NA PESKU

Ada Ciganlija, Beograd – U nedelju, 30. juna, na terenu za odbojku na pesku Odbojkaškog saveza Srbije, na Adi Ciganliji, održan je šesti po redu memorijalni turnir u odbojci na pesku „Boško Madžarević“.

U znak sećanja na nastradale drugare u Ravaničkoj pećini 2007. godine, po šesti put zaredom održava se memorijalni turnir u odbojci na pesku „Boško Madžarević“.

Na turniru je učestvovalo četrnaest tročlanih ekipa članova Gorskog službe spasavanja i penjačkog kluba „AS“.

Uprkos lošem vremenu i čestim pljuskovima, veliki broj prijatelja, spasilaca i slučajnih posetilaca bodrili su ekipe sa tribina.

GSS NA TABORU PLANINARA „PROKLETIJE 2013“

Grbaja, Prokletije – Dolina Grbaje bila je proteklih dana centralno mesto okupljanja učesnika tradicionalnog Tabora planinara „Prokletije 2013“, koji već dugi niz godina organizuje PK „Radnički“ iz Beograda.

Od 29. juna do 1. jula, ekipa GSS Srbije spasilački je

Memorijalni turnir

Kopaonička transferzala

obezbeđivala pešačke ture tokom ovog skupa planinara. Prvog dana tabora organizovan je uspon na vrhove Volušnica, Popadija i Talijanka. Sa ove grebenske ture pruža se predivan pogled na celu dolinu Grbaje, Plavsko jezero i oštre vrhove Prokletija. Narednog dana je, zbog loših vremenskih uslova, iz bezbednosnih razloga otkazan uspon na Severni vrh Karanfila. Umesto na uspon, planinari su otišli do Ali-Pašinih izvora i vrela Savino oko. Poslednjeg dana izveden je uspon na vrh Karaula, nakon čega je tabor završen.

Ovogodišnji tabor okupio je preko 100 učesnika, od toga veliki broj dece, članova podmlatka PK „Radnički“ -

„Klinci Planinci“. Iako su ture bile masovne, svi učesnici, a posebno najmlađi planinari, bili su disciplinovani, pa nije bilo potrebe za intervencijom naših spasilaca.

VEŽBA SPASAVANJA NA VODI „IBAR 2013“

Spasioci Gorskog službe spasavanja Srbije učestvovali su u subotu, 6. jula, na vežbi spasavanja na vodi, koju je organizovao Sektor za vanredne situacije MUP-a Srbije. Na reci Ibar, u podnožju srednjovekovnog grada Maglič kod Kraljeva, po deveti put zaredom održana je vežba spasavanja na vodi „Ibar 2013“. Među 340 učesnika ove vežbe, osim spasilaca GSS Srbije i pripadnika Sektora za vanredne situacije, učestvovali su i predstavnici Crvenog krsta, Kajak kluba „Ibar“ iz Kraljeva i dobrovoljnih vatrogasnih društava. Sve ove službe predstavile su, shodno svojim domenima delovanja, načine za evakuaciju ljudi i životinja iz poplavljenih područja, tehnike spasavanja i pružanja prve pomoći davljeniku, dok je deo vežbe bio posvećen i edukaciji prisutnih o načinu upravljanja čamcem i ponašanju na reci.

Spasioci GSS-a su, u okviru ove vežbe, demonstrirali evakuaciju povređenog preko nabujale reke. Pomoću postavljene instalacije za horizontalni transport i specijalnog spasilačkog nosila Nest, povređeni se veoma brzo našao na drugoj obali Ibra. S obzirom da je ova demonstracija pobudila veliko interesovanje pristunih, zainteresovani su, nakon završetka zvaničnog dela vežbe, bili u prilici da preko postavljene instalacije, uz asistenciju spasilaca GSS-a, pređu sa jedne na drugu obalu reke. Po završetku pokazne vežbe usledilo je tradicionalno splavarenje niz Ibar do Mataruške Banje, gde je organizovan ručak i podeljene zahvalnice službama učesnicama ovogodišnje zajedničke vežbe „Ibar 2013“.

Prokletije - tabor

**NAJNIŽA
cena u regionu!**

Da li vam treba internet prodavnica?

Šta sve dobijate:

**Prvo mesto
na GOOGLE-u
za 7 dana!**

Internet prodavnicu

**Dve prodavnice
na portalu BUTOBU**

**C-panel za samostalno
ažuriranje sajta**

SEO optimizaciju

Besplatnu obuku

Domen i hosting

Tehničku podršku

**Besplatnu marketinšku
kampanju**

**Tražimo partnere za BUTOBU predstavništva u:
Hrvatskoj, Bosni, Sloveniji, Crnoj Gori i Makedoniji**

BUTOBU

E-mail: smart.art@live.com • Telefon: +381 62/22-37-47

www.smartart-studio.com

Aljaska.

Minja Tomić

PROFESOR GEOGRAFIJE, BLOGER, PUTNIK NAMERNIK,
SLUČAJNI TURISTA, TEST VOZAČ RAZNIH BEDEKERA

NA ALJASCI ŽIVI OKO 500.000 LJUDI. GLAVNI GRAD ALJASKE JE JUNEAU, A NAJVEĆI GRAD JE ANCHORAGE

Tamo gde su reke duboke i zaleđene, bisernoledeni bregovi kolosalni, a grbavi kitovi moćni... Tamo gde svet počinje, ili se završava - nalazi se polarnosrebrna i gotovo netaknuta harizmatična Aljaska, oaza neprocenljivog mira spakovana u iskonsku lepotu prirode...

Na jeziku Aleuta, „Alyeska“ znači „velika zemlja“ - i ona to zaista i jeste... Duži dani omogućavaju duže uživanje u predivnom krajoliku, dok noći donose posebnu magiju Aurore Borealis ili „ples duhova“ kako je još lokalci nazivaju. Polarna svetlost ili Aurora Borealis prirodni je fenomen koji se jasno vidi na nebu severne hemisfere (na južnoj - Aurora Australis) od septembra do početka aprila. Odatle se šire sve nijanse zelenih, žutih, crvenih ljubičastih ili plavih bljesaka, što čini prizor od kojeg zastaje dah. Najvidljivija je iz grada Fairbanks - prestonice polarne svetlosti.

Aljaska je 49. američka savezna država, te riznica prirodnih dragulja, nacionalnih parkova i prirodnih fenomena. U 19. veku pripadala je Rusiji, ali ju je car Aleksandar II za 7,2 miliona dolara prodao Americi. Iako je kupovina „zemlje od snega i leda“ naizgled delovalo kao najgluplja poslovna ideja svih vremena, stvar se promenila. Rusi, a ni Amerikanci, nisu mogli da naslute da bi Aljaska mogla biti ogroman rezervoar prirodnih resursa, riznica minerala, zlata, srebra, platine, olova, bakra, urana, azbesta, uglja, nafte, kao i zemlja bogata lososom. Danas, ona predstavlja primer

jedne od najboljih kupovina u istoriji trgovine.

BEZ DAHA

Posetioci ovde ne ostaju bez daha samo zbog hladnoće, već očarani njenom neodoljivom lepotom smaragdnom šumama, rekama bogatim lososom, predivnim snežnim vrhovima, tundrom, rudnicima zlata, lednicima, vulkanima i maglom obavijenim planinama.

Da biste saznali šta je Aljaska - morate je istražiti. Da biste je zavoleli - morate je doživeti. Aljaska je bila i ostala veliki raj za naučnike, istraživače i avanturiste.

Na ovoj zemlji žive Tlinget indijanci sa svojom zaostavštinom - božanstvima u obliku životinja. Budući da su vremenske prilike neprilagođene „normalnom“ životu, jer letnja sezona, koja traje od maja do septembra, podrazumeva temperature između pet i 15 stepeni Celzijusa, sa nasumičnim kišama i vetrom,

ovde živi svet nije mačji kašalj. Isto se može reći i za lokalno stanovništvo. Više od dvadeset odsto stanovnika Aljaske (ukupno ih je 650.000) pripadnici su starosedelačkih kultura, koje se mogu podeliti na Aleute, Eskime i Indijance. Ovo su miroljubivi ribari koji oduševljeno dočekuju svakog gosta i tumače mu svoje šamanske običaje. Vrlo rado će vas pozvati na tradicionalnu večeru uz drevne obredne plesove, poslužiti specijalitetima od lososa, te uz vatru i piće objasniti kako veruju da im životinje prenose poruke i priznati da, prema njihovim legendama, vidre smatraju vesnicima loših vesti.

Eskimi nisu uvek raspoloženi za razgovor. Na ovim prostorima ih nazivaju Indijancima ili Nativnim Amerikancima. Naravno, žive u rezervatima, a za uzvrat im je američka vlada omogućila besplatno zdravstvo.

Iako je engleski glavni, u jeziku lokalnog stanovništva su se do današnjih dana zadržale neke ruske

Nešto kao urbana legenda...

Eskimi „cepaju“ samo meso i ribu. Oni ubiju losa, zakopaju ga u sneg i kad dođe proleće dođu da ga pojedu. Na pitanje: „A bakterije u mesu?“, odgovor bi glasio: „Pa to je najsočniji deo!“ **Naravoučenije:** Držite se restorana!

reči. Međutim, i posle odlaska Rusa - pravoslavna vera se nije ugasila već samo učvrstila.

Pre nešto više od jednog veka Aljaska je doživela svoj najveći „boom“ u razvoju. Tada, 1898. godine, Skagway „pogađa“ Zlatna groznica i počinje masovno doseljavanje tragača za bogatstvom - prizori ljudi koji jure kroz sneg preko veličanstvenih glečera u zemlju ponoćnog sunca i dnevnog meseca. Ovo mesto i dan danas živi od tadašnje jednogodišnje slave i ljudske gladi za novcem. Skagway je bio najbolja polazna tačka za dugi put do zlata, kada su se „trkači“ penjali nikad pre utabanim stazama negostoljubivog krajolika kroz kanjone i planine.

ZEMLJA LEDA

Danas na Aljasci postoji oko 100.000 glečera, ali oni prekrivaju samo pet odsto površine zemlje. Ovde je i najveći glečer na svetu - Malaspina.

Glečer Columbia smešten nedaleko od grada Valdeza jedna je od glavnih atrakcija na Aljasci. Dug je pet kilometara, ima 3.000 lica i prirodno je stanište foka koje se mogu ovde naći u velikom broju. Još jedna „atrakcija“, koja se uz malo sreće može dogoditi, jeste odlomljavanje leda koji se spektakularno strovaljuje u more.

Jedan od najlepših prizora prilikom obilaska intrigantne Aljaske svakako je glečer Hubbard. Dug skoro deset kilometara istovremeno je i jedno

od najdužih ledenih polja Aljaske. S obzirom na to da je aktivan, nazivaju ga još i „galopirajućim glečerom“.

Glečer Exit pripada fjordovima Kenai - tački na kojoj se susreću planine, led i okean. Pod uticajem globalne promene klime glečer se ubrzano topi, pa se mestimično mogu videti oznake nivoa na kojima se nalazio pre deset ili pedeset godina.

KUĆA SUNCA

Vrh McKinley, sa svojih 6.195 metara nadmorske visine zasigurno je glavna atrakcija u Nacionalnom parku „Denali“. „Kuća sunca“, kako se prevodi ime planine, savršeno se vidi iz svakog dela parka, a prirodno okruženje je gotovo nestvarno. Ovde sve „gori“ od žarkih boja. Ovo prostranstvo mnogi

nazivaju i „srcem Aljaske“ i „mestom gde Amerika dodiruje nebo“. Zbog nesnosnih zima posetioci dolaze samo preko leta, tokom kojeg se temperature ne penju više od 20 stepeni Celzijusa, a već sredinom avgusta pada prvi sneg.

Priroda, koloritni pejzaži i životinje koje šetaju oko turista, samo su neki od magneti za posetioce iz celog sveta koji dolaze u želji da osećaju čari neukroćene divljine. Park je i stanište čuvenog grizlija, zatim mrkog medveda, lisica, vukova, lasica, veverica... Krasi ga i mnoštvo jezera, većinom naseljenih dabrovima, od kojih je najatraktivnije Vonder jezero, koje se nalazi duboko u srcu Denalija. U tom jezeru, kada je vedar dan, oslikavaju se snežni vrhovi McKinley.

Čuda prirode vidljiva su na svakom koraku, a najveća dolaze sa proleća kada se sneg topi i boje oživljavaju svakim kutkom Denalija.

McKinley kreira svoje sopstveno vreme - među najhladnijim je planinama na svetu i procentualno ubija više planinara nego Mont Everest, te je krajnje opasan za one koji pokušavaju da ga osvoje.

DENALI

Ono što posebno krasi Aljasku i Denali tokom letnjih dana osećaj je večnosti sunca, koje ne zalazi od juna do avgusta. Ujedno, očaravajući zalazak je jedan od najatraktivnijih na svetu. Zahvaljujući neprekidnom svetlu, priroda i život Denalija tokom leta dobijaju potpuno novo ruho - mnogo pitomije nego zimi. Ono što je u Denaliju možda i najimpresivnije, jeste Aurora Borealis i čarobni ples boja. Denali se sa proleća pretvara u cvetnu oazu šarenila, a sa prvim snegovima u osmomesečni led, sneg i surovu divljinu rezervisanu samo sa najizdržljivije.

Od davnina je McKinley predstavljao san za „osvajanje beskorisnog“, kako je alpiniste nazivao legendarni francuski penjač Lionel Terray. Slavu prvog osvajača Denalija za sebe je najprije hteo da prisvoji američki istraživač dr Frederick Cook tvrdeći da je vrh osvojio 1906. godine, što se, međutim, pokazalo netačnim. Čovek se slikao na deset milja od Denalija udaljenom, i celih 1.000 metara nižem vrhu, koji se danas naziva False Peak (Lažni vrh). Na Denali po prvi put u istoriji 1913. godine izlaze Amerikanci Walter Harper, Harry Karstens and Robert Tatum čime prave, za to vreme, neverovatan poduhvat.

Danas, stotinak godina nakon prvog uspešnog uspona, prema vrhu Denalija svake godine krene oko 1.000 penjača iz celog sveta. Iako za razliku od njihovih prethodnika pre jednog veka, u podnožje stižu avionom umesto s haskijima, opremljeni najmodernijom alpinističkom opremom i „opskrbljeni“ svim mogućim informacijama o kojima se nekada moglo samo nagađati - Denali i dalje ostaje onaj koji uvek ima poslednju reč. Procenat alpinista koji osvoje vrh manji je od 50%.

Na Denaliju se uči brzo, prečesto na najgori mogući način, ponekad bez šanse za popravim.

Denali, ravnodušan prema našim snovima i željama ima svoja pravila i na njemu se dan po jutru ne poznaje. Obično nije sve onako naporno kao što smo očekivali - već mnogo napornije....

PRESTONICA U KOJU NE VODI NI JEDAN PUT

Glavni grad države Aljaska je Džuno (30.000 stanovnika). Zbog izuzetne lepote, zovu ga još i malim San Franciskom. Jedina je prestonica na svetu do koje se može doći samo brodom ili avionom - drugi način ne postoji. Naseljavaju ga belci i starosedelci Tlingiti. Osnovan je 1880. godine, dakle u vreme „zlatne groznice“. U fascinantnom je prirodnom okruženju i diči se izuzetnom muzejskom postavkom, prelepim ruskim crkvama i zgradama iz prošlih vekova.

Kečikan je prestonica kiše. Statistika kaže da ovde kiša pada 300 dana godišnje, što na svetskoj listi s najviše kišnih dana Kečikan svrstava na treću poziciju, odmah iza Amazona i jednog ostrva u arhipelagu Havaja.

Najpoznatiji izvorni tradicionalni spomenici vidljivi danas na Aljasci su totemi. S obzirom na to da Indijanci nisu imali pismo, priču su pričali slikovno, tako da se na totemima nalaze likovi životinja, gavrana, orla, medveda, dabra... Danas je vrlo teško shvatiti koju priču totemi pričaju te postoje razne interpretacije, ali ni za jednu se ne garantuje da je tačna. Osim totema, u parku postoji replika kuće u kojoj je klan nekada živeo - dakle, u istoj kući živelo je trideset do pedeset ljudi svi u jednoj ogromnoj prostoriji. U sredini je bilo ognjište, a bliže vatri i toplini su spavali oni koji su bili važni za klan. Vrata za ulaz u kući su bila tako malena da se moralo saginjati pri ulasku i napuštanju prostorije. To je vrlo razumljivo, jer dok su muškarci bili izvan kuće, u kuću nije mogla ući ni jedna veća životinja koja bi mogla ugroziti žene i decu.

Kečikan je inače najjužniji grad na Aljasci, poznat kao svetska prestonica lososa. Osim lososa, ovde se udomaćio u velikom broju i američki državni simbol: beloglavi orao.

KO JE GAZDA U KUĆI?

Životinjski svet zapravo je taj koji vlada ovim prostranstvima. Kitovi, morski lavovi i vidre, tuljani, morski

papagaji, beloglavi orlovi i medvedi glavni su akteri ove, naizgled, spokojne sredine. Svakog posetioca očekuje niz pisanih uputa koji pomažu u savladavanju susreta s medvedima.

Vodič će svakako reći da su medvedi opasni pogotovo kada su sa mladuncima, te da bismo u šetnju trebali nositi hermetički zatvorenu hranu kako je ne bi namirisao, ukoliko se slučajno nalazi na istoj pešačkoj stazi. A ukoliko vam se putevi ipak ukrste sa medvinim, kažu, najbolje je odglumiti smrt - uz malo sreće, možda će i otići...

Kuhinja

Osim što nudi sve uobičajeno za američku, kuhinju Aljaske karakteriše i obilje **ribe** - nekoliko varijanti lososa, halibuk (velika riba koja se konzumira u kriškama i filetima), divovski rakovi, škampi i veliki broj drugih morskih plodova. Pripremaju se na različite načine, a preporučljivo je na najjednostavniji mogući kako bi se zbog njihove svežine moglo uživati u izvornom ukusu. Tipično nacionalno jelo je **Captain's Platter** ili **kapetanovo jelo** spremljeno od halibuta, škampa i prženih školjaka. Meso je takođe dosta zastupljeno, pretežno divljač. Preporučuje se los - izuzetno zdrav odrezak s puno proteina i malo masnoće, a i „**buffalo burger**“. Što se pića tiče postoji veliki izbor između destilovanih i fermentiranih pića. Od piva toče se uglavnom najpoznatije američke vrste. Sami proizvode čak i vino, ali ne od grožđa jer klima nije pogodna za njegov uzgoj, već od borovnica i cveta epilobiuma.

Profil

 Uloguj se
Registruj se

Kategorije

Pretraži naslove

 Besplatno
 Novosti
 Lokalne
 Za žene
 Za muškarce
 Za najmlađe
 Za kuću
 Sport
 Tehnika
 Zabava

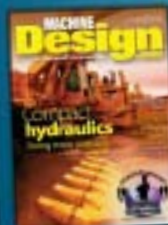
NOVINARNICA
Biblioteka

Poslednji brojevi

 Moja Planeta
 Style Home Design
 D-Photo
 Machine Design
 Digital Camera World
 Discover Magazine

Favoriti

 Demo folder 1
 Demo folder 2

 Broj 2
01.11.2010.

 Broj 5
18.03.2010.

 Broj 2009/102
02.01.2009.

 Broj 96
01.03.2010.

 Broj 33
01.12.2009.

 Broj 2
01.03.2010.

Za muškarce

POGLEDAJ

Tehnika

POGLEDAJ

Kategorije

 Besplatno
 Novosti
 Lokalne
 Za žene
 Za muškarce
 Za najmlađe
 Za kuću
 Sport
 Tehnika
 Zabava

Pozadina

Info

 Način plaćanja
 Pravilnik
 Pomoć
 Kontakt

Novinarnica online © 2012

Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta” od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarnica.net. Saradnjom sa portalom Novinarnica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarnice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarnica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarnice.